

**Vastuunkato osallistumisen merkityksellistämistä
europarlamenttivaaleissa 1999**

Virrankosken, Myllerin, Keski-suomalaisen ja Helsingin Sanomien
argumentaatio ennen vaaleja

Katja Rauhansalo

Valtio-opin Pro gradu-tutkielma

Elokuu 2000

Jyväskylän yliopisto

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

TIIVISTELMÄ

Vastuunkato osallistumisen merkityksellistämistä europarlamenttivaaleissa 1999

Virrankosken, Myllerin, Keskisuomalaisen ja Helsingin Sanomien argumentaatio ennen vaaleja.

Rauhansalo, Katja Johanna

ohjaaja prof. Eeva Aarnio

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, Valtio-oppi

Elokuu / Jyväskylän yliopisto

104 sivua

Pro gradu –tutkielmani keskittyy Suomen vuoden 1999 eurovaalien äänestämisen ongelmallisuuteen. Eurovaalien 1999 keskustelua leimasi epäily alhaisesta äänestysaktiivisuudesta. Oletusta perusteltiin EU-asioiden vieraudella, vaalien uutuudella, ajankohdalla sekä muista EU-maista saaduilla aiemmilla kokemuksilla. Tutkielma selvittää Kyösti Virrankosken ja Riitta Myllerin vaalikampanjoissa sekä Keskisuomalaisen ja Helsingin Sanomien kirjoituksissa vaaleihin osallistumiselle esitettyjä perusteluita ja keinoja, joihin vetoamalla äänestysastetta pyrittiin nostamaan. Vastuunkatoa osallistumisesta tuodaan esille toimijoiden perustelujen ja heidän käyttämiensä teemojen kautta sekä vertaillen syytöksiä eri osapuolia kohtaan. Tutkielma ei käsittele eurovaalien luonnetta vaaleina, vaan siinä tarkastellaan toimijoiden esittämiä näkemyksiä osallistumisen tärkeydestä peilattuna niitä aikaisempiin kokemuksiin eurovaaleista ja tuoden esille toimijoiden vakuuttamista kansalaisia äänestämään mobilisoivana keinona.

Eurovaalien merkitystä perusteltiin europarlamentin valta-aseman kasvamisella, Suomen edun ajamisella ja vastuun kantamisena tulevaisuudesta. Virrankoski ja Keskisuomalainen tekivät selvitettyjä vaaleista alueellista kysymystä vedoten alueelliseen tasa-arvoon ja periferian tulevaisuuteen. Helsingin Sanomien linja oli informatiivinen ja vaalien eurooppalaisiin kysymyksiin paneutuva. Myller tasapainotteli edellisten välissä. Kaikkien yhteinen viesti oli, että eurovaaleilla on merkitystä ja osallistuminen on tärkeää. Näkyvimpinä teemoina esille nousivat EU:n instituutioiden vallanjako, Amsterdamin sopimus, Agenda 2000 –ratkaisu, Euroopan komission ero sekä europarlamentaarikkojen toimiminen parlamentin puolueissa. Vakuutuskeinot poikkesivat. Keskisuomalainen vakuutti kansalaisia vetoamalla vahvasti alueelliseen tietoisuuteen ja pyrki nostattamaan välisuomalaisuutta. Helsingin Sanomat perusteli asiantuntemuksella ja faktoilla. Virrankoski vetosi voimakkaasti kuulijoidensa tunteisiin, jolloin vakuutuskeinot riippuivat sanoman vastaanottajajoukon koostumuksesta. Omalle puolueelleen Virrankoski painotti ryhmän yhteistuntoa, kun heterogeenisempään joukkoon hän vetosi yleisemmällä perusteluilla ja omilla aiemmilla saavutuksillaan. Myllerin perustelut pohjautuivat pääasiassa hänen oman asiantuntemukseensa ja erityistietonsa korostamiseen.

Jokaisen toimijan argumentaatiosta paistoi pettymys jonkun toisen osapuolen toimintaan. Yhteisiksi syntipukeiksi nousivat media, jolla tarkoitettiin lähinnä sähköisiä viestimiä, puoluejohto ja puolueet. Sankareita olivat ehdokkaat. Vastuunkatoa ajatellen syytökset pitivät paikkaansa, koska vaalit olivat erittäin ehdokasvetoiset ja puoluejohdon osallistuminen kampanjointiin oli vähäistä. Television uutisoinnissa korostettiin europarlamentin toiminnan epäkohtia sekä eurovaaleissa äänestämättömyyttä. Tarkastellut sanomalehdet puolestaan merkityksellistivät vaaleja melko hyvin. Myllerin ja Virrankosken vakuutuskeinojen voidaan katsoa olleen onnistuneita jo siksi, että molemmat valittiin uudelleen europarlamenttiin.

Termit: europarlamenttivaalit, europarlamentti, toisen asteen vaalit, europarlamentin valta, alueellinen tietoisuus.

SISÄLTÖ

1. KUINKA VAKUUTTAA KANSAA UURNILLE?	1
2. KIELELLÄ VAKUUTTAMISTA JA VETOAMISTA	4
2.1 Suojasen poliittisen puheen vakuuttamisstrategiat	4
2.2 Burken identifikaatio retorisena keinona	5
2.3 Alueelliseen identiteettiin vetoaminen	7
3. EUROPARLAMENTTIVAALIEN JA EUROPARLAMENTIN TARKASTELUA	8
3.1 Vaalien luonne – toisen asteen vaalitko?	9
3.2 Kiinnostamattomuuden ongelmia	11
3.3 Europarlamenttivaalit 1996	14
3.4 Europarlamentin valtaoikeuksien kehityksestä	16
4. VIRRANKOSKEN ARGUMENTAATIO VAALIEN JA OSALLISTUMISEN TÄRKEYDESTÄ	19
4.1 Meidän Suomi	20
4.2 Vastuu Suomesta	21
4.3 Vastuu maakunnista	25
4.4 Vastuun kansalaisten osallistumisesta	28
4.5 Keskustan vastuu	30
5. MYLLERIN ARGUMENTAATIO VAALIEN JA OSALLISTUMISEN TÄRKEYDESTÄ	32
5.1 Europarlamentin kasvanut valta-asema	33
5.1.1 Amsterdamin sopimus	34
5.1.2 Europarlamentaarikkojen valta	36
5.2 Europarlamentin merkitys muiden puheteemojen kautta	37
5.2.1 Onnistunut Agenda 2000 –ratkaisu	37
5.2.2 Kansainvälistymisen haasteet	39
5.2.3 Jako kansallisiin ja Eurooppa–poliittisiin asioihin	41
5.3 Europarlamentin perustelu demokraattisuudella	42
5.4 Kansalaisten valinnan vastuu	44
6. KESKISUOMALAINEN JA EUROVAALIEN VAIKUTUS MAAKUNTIIN	46
6.1 Maakuntien etu Laatikaisen esiintuomana	46
6.2 Europarlamentin esittely	51
6.2.1 Europarlamentin kasvanut valta	52
6.2.2 Europarlamentin vaikutus Suomeen ja järjestelmän ongelmat	53
6.3 Muita perusteluja vaalien tärkeydelle ja äänestämiseksi	55
6.4 Uutisointi eurovaaliehdokkaista ja puolueista	57
6.4.1 Puolueista ja puolueyhdistä	57
6.4.2 Eurovaaliehdokkaiden esittely	59
7. HELSINGIN SANOMAT JA EUROOPPALAISEEN VAALIIN OPASTUS	60
7.1 Europarlamentin ja vaaleihin osallistumisen merkitys	61
7.1.1 Europarlamentin vahvistunut valta	61
7.1.2 Vaalien kiinnostamattomuuden ongelma ja syyt	63
7.2 Puolueet ja ehdokkaat esillä	66

7.2.1 Toimintaympäristönä europarlamentin puolueyhymät	66
7.2.2 Kansallisten puolueyhymien linjoista ja kampanjoiden piirteistä uutisoiminen	68
7.2.3 Eurovaaliehdokkaat esillä	70
7.3 Eurovaalit 1999 eurooppalaisina vaaleina	71
8. TOIMIJOIDEN ARGUMENTAATION SANKARI-SYNTIPUKKI -ASETELMA	73
8.1 Ehdokkaiden sankari – syntipukki –jako	73
8.1.1 Näkemykset omasta sankaruudestaan	73
8.1.2 Puolueet sankarina	76
8.1.3 Puolueet syntipukkina	77
8.1.4 Media syntipukkina	80
8.2 Ehdokkaat median sankarina	82
8.3 Median ja puoluejohdon kiistely syntipukkiudesta	83
8.3.1 Sanomalehtien puoluejohtosyytökset ja Lipposen vastaus	83
8.3.2 Television syntipukin rooli	85
8.4 Kansalaisten asema sankarina ja syntipukkina	87
9. MIKSI OSALLISTUA?	89
9.1 Europarlamentin valta argumenttina	89
9.2 Suomen ja maakuntien asianajoa Euroopan unionissa	90
9.3 Sopivien europarlamentaarikkojen valinta	93
9.4 Mitä kannattaa painottaa, mitä ei?	94
9.5 Sankaruus, syntipukkius ja vastuunkanto	96
AINEISTO JA LÄHTEET	99

1. KUINKA VAKUUTTAA KANSAA UURNILLE?

Kerrankin on kansalaisilla suurmahdollisuus vaikuttaa. Jos äänestysprosentti jää pieneksi, yksi ääni merkkää paljon. (Velto Virtanen, Eurovaalit –99, 2.6.1999)

Vuoden 1999 Euroopan parlamentin vaalien vaalutilanne oli ennakoasetelmaltaan hankala, koska vuosien 1999 ja 2000 aikana Suomessa on läpivietävänä neljät vaalit. Tämä merkitsi Suomen poliittisella kentällä uudenlaista vaalitulannetta sekä vaati aiemmasta poikkeavaa suhtautumista puolueilta, ehdokkailta, medialta sekä kansalaisilta. Europarlamenttivaalit sijoittuivat kesäkuun toiselle sunnuntaille eduskuntavaalien ja presidenttivaalien väliin. Kampanja-alueena eurovaaleissa oli edellisten vuoden 1996 vaalien tapaan koko Suomi, vaikka vaalijärjestelmä mahdollistaa myös vaalipiiriä käyttämisen. Kampanjoiden hinnat olivat korkeat, neljät vaalit -vaalutilanne minimoi puolueiden vaaleihin sijoittamaa rahoitusta sekä vähensi myös ulkopuolelta tulevaa tukea. Vaalien uutuus ja tuntemattomuus perinteisiin, kansallisiin vaaleihin verrattuna löi leiman eurovaaleihin jo ennen varsinaisten kampanjoiden alkua. Tietoisuus äänestysaktiivisuuden yleisestä alhaisuudesta muualla Euroopassa, Euroopan parlamentin luonne päätöksentekijänä sekä europarlamentaarikkojen imago suurien etuisuuksien nauttijoina ei helpottanut vaalien läpivientiä Suomessa. Tämä asetelma loi herkullisen pohjan tutkimukselle. Kuinka kansan vakuuttaminen osallistumaan tapahtui?

Päätutkimusongelmana pro gradussani on selvittää, kuinka eurovaaliehdokkaat, Riitta Myller ja Kyösti Virrankoski, Keski-suomalainen ja Helsingin Sanomat argumentoivat europarlamenttivaalien ja niissä äänestämisen merkitystä ennen europarlamenttivaaleja 1999. Televisiossa tapahtunutta argumentaatiota tuodaan esille muun tekstin yhteydessä, mutta siihen ei keskitytä erikseen vaalilähetysten vähäisyyden vuoksi. Argumentaatiossa käytettyjen teemojen kautta selvitetään poliittisten toimijoiden näkemyksiä Euroopan parlamentista, sen vallasta ja toiminnasta vaaleihin osallistumisen merkityksellistäjänä ja kansalaisia äänestämään mobilisoivana tekijänä. Poliittisilla toimijoilla tarkoitan tässä yhteydessä eurovaaliehdokkaita, puoluejohtoa ja puolueita sekä mediaa. Kansalaiset tulevat toimijoina esille myöhemmin vaalien vastuunkantajia ja –välttäjiä etsittäessä. Kansalaiset toimivat myös keskustelun pääyleisönä. Muita erityisyleisöjä toimijasta riippuen ovat puolueet, media sekä eurovaaliehdokkaat. Lisäksi tarkastelen, millaisena toimijoiden vastuunkanto eurovaalien läpiviennistä koetaan eri tahoilla. Eurovaalien alla nostettiin keskusteluun usein kysymys: kuka kantaa vastuun näistä vaaleista. Tällä vedottiin kansalaisten osoittamaan vähäiseen kiinnostukseen vaaleja kohtaan. Käytännössä selvitän täten myös, kuka oli vaalien sankari ja kuka syntipukki, kenen mielestä ja millä perusteilla.

Tutkimuskysymystä rajatakseni kerron, että tarkoituksena ei ole tarkastella europarlamenttia instituutiona. Institutionaalista tutkimusta EU:sta on tehty valtio-opin piirissä paljon. Europarlamentin valta-oikeuksia ja toimintaa tuodaan esille niiltä osin, miten ne nousevat aineistosta esille tutkimuskysymyksen näkökulmasta. Tarkoitukseni ei ole myöskään tehdä analyysiä kaikista eurovaalien 1999 teemoista, vaalien kulusta, ehdokkaiden kampanjoista tai uutisoinnista. Työssä avaan näkökulman europarlamenttivaalien läpiviennin ja vaaleihin osallistumisen merkityksestä sekä vaalin ”kuka kantaa vastuun” -kysymyksestä vaalien käytännön toimijoiden argumentaation perspektiivistä, joka on tarkastelunäkökulmana perinteistä institutionaalista EU-tutkimusta spesifimmin keskittynyt konkreettisiin europarlamentin toimijoita koskeviin kysymyksiin ja niiden merkityksen perustelemiseen. Yleisön tarkastelu vastaanottajana ja vuorovaikutustilanteen tarkka analysointi on rajattu pois tutkimuskysymyksestä muuten paitsi ehdokkaiden puhetilaisuuksien yleisön koostumuksen selvittämisen osalta. Kysymyksenasettelua ja mielekkyyttä perustelen eurovaalien äänestysaktiivisuuden alhaisuudesta sekä eurovaalijärjestelmästä ja sen uudelleen organisoinnista käydyllä keskustelulla ennen vaaleja ja vaalien jälkeen. Tutkielmassa tuodaan esille, kuinka tarkastellut toimijat puheissaan ja kirjoituksissaan pyrkivät omalta osaltaan vaikuttamaan vaalien lopputulokseen ja kuinka he vaikuttivat keskustelun muodostumiseen. Tämä on näkökulmana mielestäni kiinnostava myös ajankohtaisuuden vuoksi, olivathan eurovaalit kesällä 1999. Lisäksi sankari–syntipukki –asetelma on mielekäs, koska toimijoiden ajatukset omasta ja toisten vastuunkannosta menevät ristiin.

Tutkielman primaariaineisto sisältää Virrankosken ja Myllerin vaalipuheita erilaisten vaaliyleisöjen edessä, heidän kirjoituksiaan, tiedotteitaan, haastattelut sekä muuta kampanjamateriaalia, Keski-suomalaisen ja Helsingin Sanomien europarlamenttivaaleihin liittyvät jutut ja kirjoitukset eduskuntavaalien jälkeiseltä ajalta sekä television vaaliohjelmiä. Vaalien jälkeen ilmestynyt aineisto on rajattu ulos, koska siinä vaalien merkitystä ja toimijoiden roolia prosessissa voidaan tarkastella jo vaalituloksen valossa. Tarkoituksena on keskittyä tilanteeseen ennen vaaleja, jolloin vasta onastellaan osallistumisessa olevan ongelmia, eikä kyse ole vielä selittelystä. Aineistossa toimijoiden erilainen tausta, kohderyhmä ja näkökulma tekee niiden tarkastelun mielekkääksi. Virrankosken ja Myllerin valintaa tutkittaviksi ehdokkaiksi perustelen sillä, että molempien kampanjoiden kohdealuetta oli Keski-Suomi ja sen lähialueet, jolloin vaalikampanjoiden seuraaminen oli helpompaa. Lisäksi tunsin kiinnostavammaksi ottaa tarkasteluun kaksi jo europarlamentissa istuvaa, mutta hyvin erilaisista lähtökohdista asioita ajavaa ehdokasta. Heidän argumentaatiotaan värittää aiempi kokemus europarlamentissa toimimisesta, josta näkemyserojen

löytäminen EU:n ja sen kehityksen suhteen on mahdollista. Argumentaatiosta tulee esille myös heidän arvionsa tilanteen muuttumisesta. Keski-suomalaisen ja Helsingin Sanomien valintaa perustelen niiden erilaisen uutisointityylin vuoksi. Helsingin Sanomat valtakunnallisena lehtenä oli luonnollinen valinta, kun taas Keski-suomalainen edustaa tässä perinteistä jyrkää maakuntalehteä. Teoriakeskiössä ovat suomalaisten tutkijoiden Tapio Raunion ja Matti Wibergin kirjoitukset europarlamentista ja parlamenttivaaleista. Tarkastelen vaaleja myös paljon vuoden 1996 eurovaaleihin ja muuhun aiempaan tutkimukseen nähden.

Tutkimusmetodinä tutkielmassa on argumentaatioanalyysi. Perusoppaana olen käyttänyt Kakkuri-Knuutilan Argumentti ja kritiikki –teosta. Kakkuri-Knuutilan mukaan argumenttianalyysin ensimmäinen tehtävä on etsiä pääväite tai –väitteet ja niille esitetyt perustelut. Tämän jälkeen voidaan väitteelle etsiä vielä lisäperusteluita. Argumentin tehtävänä on antaa tukea väitteelle. Väite on se, mikä jonkun halutaan uskovan. Julkilausutut perustelut ovat vain osa, joka esitetään väitteen tueksi. Argumentit sisältävät paljon julkilausumattomia taustaoletuksia, joiden avulla on mahdollista linkittää väite esitettyihin perusteluihin. (Kakkuri-Knuutila 1999, 60-69) Työssäni on tärkeää myös taustaoletusten etsiminen, koska ne ovat olennainen osa itse argumenttia. Perustelujen selvittäminen on työni kannalta tärkeää, koska niiden kautta selviävät toimijoiden erot tarkemmin. Edelleen Kakkuri-Knuutilan mukaan argumentaatioissa argumentille voi esittää perusteita, jotka ovat vastaanottajalle joko ennestään tuttuja tai täysin vieraita. Yksinkertaisimmassa tilanteessa perustelut ovat vastaanottajalle tutumpia ja hyväksyttävämpiä kuin itse väite, jolloin perustelujen hyväksyttävyys siirtyy väitteeseen. Jos perustelut ovat vastaanottajalle täysin uusia, perustelun esittäjän tulee esiintyä riittävän luotettavana, jotta vastaanottaja voi ne hyväksyä. Argumentin esittäjän luotettavuus on siis keskeinen asia argumentaatioissa. Luotettavuuden määrä perustuu aikaisempiin kokemuksiin henkilöstä ja siihen, kuinka hän asiansa esittää. Tämän vuoksi argumentaatioissa turvaudutaan usein auktoriteettiin. (ibid., 77-78)

Tutkielma jakautuu karkeasti kolmeen osaan. Ensimmäinen osa, kappaleet kaksi ja kolme, keskittyy tutkimuksen taustan selvittämiseen. Kappaleessa kaksi esitellään kielellä vaikuttamisen keinoja, jotka sopivat aineiston tutkimiseen ja joiden avulla aineistoa on analysoitu. Kappaleessa kolme tarkastellaan eurovaalien luonnetta sekä europarlamentin toimintaa ja historiaa tutkimuskysymyksen näkökulmasta, jonka vuoksi etenkin aikaisemmissa eurovaaleissa esiintyneitä ongelmia on profiloitu selvästi. Näin on selvitetty eurovaalien ongelmien yhtäläisyyksiä ja eroja aiempiin kokemuksiin nähden. Toisessa osassa jokaisen toimijan, Virrankosken, Myllerin, Keski-suomalaisen ja Helsingin Sanomien, argumentaatiota on käsitelty erikseen, jotta kullekin

ominaiset painotukset on löydetty. Viimeisen, tutkimustulokset ja yhteenvedon sisältävän osan, muodostavat kappaleet kahdeksan ja yhdeksän. Kappaleessa kahdeksan on toimijoiden argumentaatiosta muodostettu sankari-syntipukki asetelma, jossa erilaiset näkemykset vastuunkannosta ja vaaleissa toimimisen onnistuneisuudesta on määritetty ja osapuolten syytökset on kohdistettu tarkemmin. Mielipiteet jakaantuvat selvästi. Kappaleessa yhdeksän on kooste toimijoiden erilaista näkemyksistä, painotuksista ja vastuunkannosta. Tutkielman tarkoituksena on selvittää, kuka toimijoista kantoi vastuunsa sekä minkälaisia vakuuttamiskeinoja ja perusteluja käyttäen pyritään vaikuttamaan äänestysosallistumisen määrään. Painotuksissa ja keinojen käytössä on eroja. Europarlamentin kasvanut vaikutusvalta korostuu perusteena äänestämislle sekä eurovaalien tuloksen vaikutus äänestäjien asuinympäristön, maakunnan, Suomen tai ajoittain koko Euroopan tulevaisuuteen. Esille tulee selvästi, että puoluejohto kantoi vastuunsa toimijoista heikointen, ehdokkaat parhaiten ja sanomalehdet onnistuvat vastuunkannossaan sähköisiä viestimiä paremmin.

2. KIELELLÄ VAKUUTTAMISTA JA VETOAMISTA

2.1 Suojasen poliittisen puheen vakuuttamisstrategiat

Suojasen (1997, 79) mukaan poliittinen puhetapahtuma sisältää viisi elementtiä, joiden eri komponenttien yhdistyminen, päämäärät ja funktiot sekä se, miten ne asettuvat lähettäjän ja vastaanottajan näkökulmasta, määrittävät puhetapahtuman luonnetta. Ensimmäinen elementti on kieli, jossa viesti ilmenee. Toinen on puhuja, joka välittää viestin. Kolmas on kuulija, joka vastaanottaa viestin. Neljäs on väline, jonka avulla viesti välitetään ja viides on konteksti, jossa viestintä tulee ajankohtaiseksi. (ibid.)

Suojanen esittää 20 erilaista poliittista puhestrategiaa, joiden avulla puhuja voi vakuuttaa kuulijansa. Strategioita voidaan käyttää yksin tai erilaisina yhdistelminä, jolloin niiden argumentatiivinen taso ja tehokkuus riippuu yhdistelytavasta, puhujasta ja kontekstista. Tutkielmassani etenkin ehdokkaiden ja Keskisuomalaisen argumentaatio on paljon ilmi- ja piilotavoitteita sisältävää suostuttelua, koska europarlamentti ja eurovaalit ovat jokseenkin vieraat kuulijoille. Tällöin Suojasen strategialuettelo toimi hyvin aineiston jäsentämis- ja analysointivälineenä.

Suojasen strategialuettelossa *tutunomaistamisella* vieras asia läheistetään kuulijalle tutuin käsittein, joka hämmentää kuulijaa. Kuulija suostutellaan myönteiseksi oudolle asialle ilman, että tämä tuntee aiheen laajempia asiakytköksiä. *Autoritaarisuus* perustuu johtoaseman suvereenisuuteen ja hallitsijan erikoistietoon. Hallitsija vetoaa erikoistietämyksellään erityiskäsitteisiin, jolloin vastaanottaja ei pysty ymmärtämään tai kysymään mitään. *Sekoituksessa* kaksi toisiinsa kuulumatonta asiaa kytketään yhtäältä-toisaalta -pohdinnoin, joka saattaa asian ristiriitaiseen valoon ja kuulija ei tiedä kumpi vaihtoehto on puhujasta parempi vai onko kumpikaan. *Mustaamisella* toisinajattelevien toimintaa ja motiiveja kyseenalaistetaan, jolloin päämääränä on kirkastaa oma toimintatapa. Tällaisia ovat toista halventavat vihjailut ja epäilyksenalaiseksi saattaminen. *Myötäelämisessä* puhuja omaksuu näennäisen ymmärtäväisen suhtautumisen, joka kuitenkin sisältää hylkäävän kannanoton itse asiaan ja passiivisen karttavan otteen käsillä olevaan ongelmaan. *Tärkeily* on sukua byrokralle ja siinä vedotaan hierarkiassa ylempään tasoon ja kyseisen asian käsittelyyn siellä. *Itsevarmuus* toimii keinona oman profiilin nostamisessa. Siinä esimerkiksi vedotaan omaan erinomaisuuteen yleisesti vaikeassa tilanteessa. *Intiimiydessä* hyödynnetään suoraan yleisiä perusarvoja, kuten koti ja perhe. Muita luettelon periaatteita ovat *etäistäminen, syyllistäminen, monimutkaistaminen, hautaus, sekoitus, mukatietäminen, luotettavana esiintyminen, ajan voittaminen, esteiden kasaaminen, yleiseen etuun verhoutuminen, tunteisiin ja kansalaiskuntoon vetoaminen sekä ihannekuva*. (ibid., 80-84) Suojasen (ibid., 85) mukaan suomalaisessa suostuttelevassa poliittisessä viestinnässä on tyypillistä auktoriteetti-, manipulaatio- ja kiertelyrakenne. Puheiden vahventaminen auktoriteeteilla tapahtuu esimerkiksi vahvojen henkilöiden sanomisien sekä puolueohjelmien kautta. Manipulaatio tapahtuu taas väitteiden, käskyjen, kieltojen, kehotusten, lupauksien sekä vaatimusten kautta implisiittisesti ja eksplisiittisesti. (ibid.)

2.2 Burken identifikaatio retorisenä keinona

Aineistoa on analysoitu myös Kenneth Burken retoriikkateorian keskeisen käsitteen identifikaation eli samastamisen perusteella. Identifikaatio on Burkella (1969, 19-22) retoriikan perusprosessi, jolla hän viittaa ilmiön tunnistamiseen tai määrittymiseen joksikin toiseksi, henkilön, hänen tavoitteidensa tai toimintansa samastumista toiseen, johonkin ryhmään tai laajempaan kokonaisuuteen. Identifikaatioprosessin kautta toimijat pyrkivät vakuuttamaan yleisönsä. Poliitikko, joka puheensa alussa toteaa: ”minäkin olen maatalon poika”, samastaa itsensä ja kuulijaryhmänsä. Sosiaalinen järjestys syntyy ja sitä ylläpidetään identifikaation kautta. Sen avulla on mahdollista osoittaa retoriikan olemassaolo sielläkin, mistä sitä ei yleensä tunnusteta tai mihin sen ei ajatella

kuuluvan. (Summa 1996, 57) Samastaminen on Burken mukaan perustavampaa kuin vakuuttaminen ja suostuttelu, koska samastamisessa puhuja pyrkii tuottamaan yhteisöllisyyden, jonka osa hän itsekin on. Jos puhuja ja kuulija saadaan samaksi, on puhujan omat intressit helppo saada yhteneväisiksi. Identifikaatio tekee siis suostuttelemisen/suostumisen, vakuuttamisen/vakuuttumisen tai uskottelemisen/uskomisen mahdolliseksi. (Karvonen 1999, 268)

Retorinen indentifikaatio kompensoi ihmisten erillisyyttä ja on siksi aina läsnäoleva prosessi, koska ihmiset eivät ole ”yhteneväisiä”, jolloin ideaalinen kommunikointi olisi mahdollista ja retoriikka turhaa. Burkella retoriikka liittyy ihmisten välisiin ristiriitatilanteisiin. Hänen mukaansa retoriikka on lähempänä konfliktia kuin järjestäytyntä toimintaa. Retoriikassa on aina taustalla jonkin verran valtapyrkimyksiä ja puolueellisuutta. (Burke 1969, 21-22) Retoriikka-käsitteen Burke havainnollistaa identifikaatiokäsitteen avulla sanomalla, että retoriikkaa on kaikessa, missä identifioituminen ja sen vastinpari, erottautuminen, esiintyvät rinnan. Puhdas samastuminen, eli yhteisyys, ei tarvitse retoriikkaa. Myöskään puhdas erillisuus, erottautuminen, ei tarjoa edellytyksiä retorisuudelle. Retoriikka kuuluu Burken mukaan kaikkeen, missä tarjoutuu tilaisuus kilpaileviin identifiointeihin ja erotteluihin. (Summa 1996, 57)

Burke lisää myös suostuttelutehon identifikaation kautta retoriikan periaatteisiin, jolloin identifikaatiossa on kyse sekä retoriikalle ominaisesta yleisölähtöisyydestä että retoristen tekniikkojen ja asteiden yleisestä toimintaperiaatteesta. Burkelle retoriikan keskeiset, erottamattomat ja periaatteessa toistensa eri puolia edustavat käsitteet ovat identifikaatio, suostuttelu ja kommunikaatio. Kommunikaatio on tässä yleisölle suunnatun esityksen merkityksessä. Identifikaatio on tällöin retoriikalle ominaisen yhteisöläheisyyden osana: puhuja pyrkii omien ja yleisönsä intressien samastamiseen tavalla, joka mahdollistaa suostuttelevuuden. Puhujan ja yleisön keskinäiseen suhteeseen liittyvällä identifikaatiolla luodaan perustaa yleisön yhteistyöhalukkuudelle. Tähän liittyy edelleen Burken tyyllisten keinojen selitys, kuten esimerkiksi poliittisten puheiden ”meidän ja muiden” vastakkainasettelu. Vastakkainasettelu toimii tällöin sekä sisällöllisesti että tyyllisesti, koska se identifioi puhujan ja yleisön sisällöllisesti johonkin yhteiseen ja muodostaa samalla esitystavaltaan ajatuskulun, johon yleisön on helppo samaistua sen ennustettavuuden vuoksi. Burken mukaan retoriikan teho ei aina perustu vakuuttavuuteen tai hyvään argumentointiin, vaan toisarvoiset seikat, kuten toisto ja tekninen tehokkuus merkitsevät monesti enemmän kuin retoriset taidot. Huomio tulisi retoriikkaa tutkittaessa kiinnittää sekä identifikaatioiden kokonaisuuteen ja niiden vakiintumiseen toistojen sekä kertautumisen kautta että yksittäisiin puheisiin tai esityksiin. (ibid., 58-59)

Retoriikalla voidaan siis häivyttää tai lisätä ihmisten keskinäistä erillisyyttä. Sanottaessa ”me suomalaiset” luodaan yhteistä identiteettiä kaikille Suomessa asuville henkilöille. Kääntöpuolena tälle on ei-suomalaisten ryhmä. Suomalaiseen identiteettiin vetoava puhuja on häivyttänyt esimerkiksi maanviljelijöiden ja teollisuustyöläisten sekä pohjoissuomalaisten ja eteläsuomalaisten väliset intressierot. Kaikkien vetäessä rajoja ihmisten välille ja luodessa näin yhteisöjä yhtä ja samaa yhteisön jäsentä voidaan puhutella esimerkiksi miehenä, suomalaisena, suomenkielisenä, kaupunkilaisena, työntekijänä ja puoluetoverina. Poliitikassa ehdokkaan on jo vaalimatemaattisista syistä pystyttävä puhuttelemaan ihmisiä mahdollisimman laajasti ja luomalla kattavia identifikaatioita. Toisaalta hyvin yleisten identifikaatioiden luominen uhkaa muuttaa puhuttelun abstraktiksi ja tyhjäksi, koska tällöin joudutaan käyttämään pientä yhteistä nimittäjää kaikille ihmisille. (Karvonen 1999, 267-268) Eurovaalien 1999 argumentoinnin analysointiin Burken identifikaatioteoria soveltuu edellisiltä osin hyvin.

2.3 Alueelliseen identiteettiin vetoaminen

Alueelliset identiteetit nähdään nykyisin globalisoituvassa tilanteessa alueellisen kehityksen edellytyksinä. Alueidentiteetit ovat entistä selvemmin sosiaalisia, poliittisia ja taloudellisia konstruktioita, jotka ovat usein irrallaan alueen ihmisten arkisesta elämästä ja tietoisuudesta. Alueet ovat arkielämän yläpuolella tapahtuvia julkisia representaatioita, jotka tulevat esille aluksi ainoastaan strategisissa linjanvedoissa ja puheissa, mutta voivat hitaasti muuttua joukoksi sosiaalisia ja hallinnollisia käytäntöjä ja diskursseja. Tällöin ne alkavat vaikuttaa paikkojen, alueiden ja rajojen tulkintaan sekä toimintaan erilaisissa tilanteissa. Alueellisen tietoisuuden konstruointi lähtee usein yhteyden rakentamisesta alueen asukkaisiin. Joukkotiedotus ja koulutus ovat keinoja, joilla tietoisuutta ja identiteettiä pyritään ylläpitämään ja muovaamaan. Tämä ei ole välttämättä tietoista ja eksplisiittistä, koska alueellisen identiteettiä ja historiallista muistia ylläpitävät institutionaaliset käytännöt ovat usein hitaita ja niissä tiivistyvät eri aikojen sosiaaliset ja kulttuurilliset prosessit. (Paasi 1998, 171-172)

Kysymykset paikallisista identiteeteistä ovat olleet esillä ainakin 1970-luvulta alkaen tieteellisessä tutkimuksessa sekä kansalaistoiminnan ja joukkotiedotuksen parissa. Suomalaisen identiteettien konstruoinnissa ovat korostuneet koulutus ja alueellisen lehdistön rooli. Aluelehdistö on leviikkialueidensa vuoksi vahvasti kiinnittynyt maakuntiin. Molemmat vetoavat toistuvasti menneisyyteen identiteetin keskeisenä rakentajana. Alueellinen identiteetti merkitsee ennen kaikkea

jostakin erottumista ja erottamista. Jotta alueet olisivat merkityksellisiä, ne on tuotava osaksi alueellista tietoisuutta. Esimerkiksi media, alueellinen kirjallisuus ja koulutus toimivat välineinä representoitaessa, määriteltäessä ja rajatessa tätä niin sanottua kuviteltua yhteisöä, jonka kautta toisilleen vieraat ihmiset voivat mieltää menneisyytensä, nykyisyytensä ja tulevaisuutensa yhteisiksi. Kuvitellun yhteisön mieltäminen sisältää vahvan poliittisen elementin ja poliitikot ovat perillä sen olemassaolosta ja käyttävät sitä hyväkseen. (ibid., 172, 176) Eurovaalien argumentaatioissa tarkastelemani ehdokkaat ja sanomalehdet käyttävät vetoamista alueelliseen identiteettiin vahvasti vakuuttavuuden luomisessa, yhteisöllisyyden muodostamisessa sekä omien päämääriensä ja tavoitteidensa ajamisessa. Alueellisen identiteetin ohittaminen on vaikeaa, koska toimijoilla alueellinen identiteetti ja siihen vetoaminen oli tärkeä osa vakuuttamista.

Paikallinen, alueellinen, kansallinen ja globaalinen muodostavat identiteettien jatkumon, jossa identiteetit nykyisin kietoutuvat toisiinsa. Identiteeteille leimallista on, että ne muuttuvat symbolisemmin välittyviksi ja abstraktimmiksi, mitä laajemmasta kokonaisuudesta on kyse. Samaan aikaan paikallisten ja alueellisten identiteettien puute ja oheneminen on tavallista kansainvälistymisen myötä. Kysymykset ”kuka minä olen” ja ”keitä me olemme” eivät koskaan ole olleet yksiselitteisiä identiteettien ja niiden rajojen ollessa läheisessä yhteydessä toisiinsa. Alueelliset identiteetit ovat siis eräänlaisia kertomuksia siitä, keitä me olemme ja millaisia alueemme ovat suhteessa toisiin alueisiin. Toiset alueet esitetään usein niiden omalle alueelle luomien ulkoisten uhkakuvien muodossa. (ibid., 177-180) Eurovaaleissa 1999 toimijoiden argumentaatio noudatti tätä. Toimijoiden käsitykset ”meistä” ja ”meidän alueestamme” poikkesivat, jolloin myös näkemys toisista erosi ajoittain paljon.

3. EUROPARLAMENTTIVAALIEN JA EUROPARLAMENTIN TARKASTELUA

Eurovaaleja on tarkasteltu valtio-opillisessa nykytutkimuksessa pääasiassa kahdelta eri kannalta. Osa tutkimuksesta keskittyy eurovaalien ”eurooppalaisen” sisällön analysointiin sekä selvittämään vaalien merkitystä itse Euroopan unionille. Toinen vallalla oleva tapa on tutkia eurovaalien äänestyskäyttäytymistä yleisesti, jolloin eurovaalit toimivat aineistona. Uutena tapana näiden kahden rinnalla on tarkastella eurovaaleja peileinä, joiden mukaan puolueet, tiedotusvälineet ja kansalaiset tulkitsevat puolueiden keskinäisiä voimasuhteita ja kehitystä poliittisella näyttämöllä. Eurovaalien tuloksen voidaan katsoa ennustavan seuraavien ensimmäisen asteen kansallisten vaalien tulosta, mutta kuitenkin tällöin on huomioitava, että muutokset puolueiden voimasuhteissa ovat eurovaaleissa yleensä radikaalimmat. (Marsh 1998, 605-606) Niilo Kaupin (1997, 60, 63)

mukaan Suomessa EU:ta ei ole tutkittu riittävästi. Unionin tulo perinteiseen suomalaiseen poliittiseen peliin vaatii koko poliittisen järjestelmän tasolla tapahtuvaa poliittisten resurssien uudelleenjakoa. Uudet EU-tason poliittiset pelaajat, kuten komissaarit, europarlamentaarikot ja Eurooppa-ministerit, luovat uusia sääntöjä koko ajan, mutta tutkimusta on kuitenkin aiheesta hyvin vähän ja se on pääasiassa institutionaalista. Euroopan unionin myötä poliittinen todellisuus vaatii tutkimuksen arkaisten jakojen, esimerkiksi paikallinen/kansallinen/kansainvälinen, uudelleenarviointia. Tämä on otettava huomioon myös vaalianalyysissä. (ibid.)

3.1 Vaalien luonne – toisen asteen vaalitko?

Ensimmäisissä eurovaaleissa vuonna 1979 äänestysosallistuminen oli heikkoa kaikkialla. Europarlamenttivaalit ovat koko historiansa ajan olleet ongelmalliset kansalaisten osallistumisen kannalta, koska myös vuoden 1979 ensimmäisten europarlamenttivaalien jälkeen äänestysaktiivisuus vaaleissa on ollut kaiken aikaa alhainen. Europarlamenttivaaleja on alettu kutsua niiden jo vakiintuneen luonteensa vuoksi toisen asteen vaaleiksi erotuksena ensimmäisen asteen vaaleista, joita ovat etenkin kansallisten parlamenttien vaalit sekä presidentin vaalit. Ensimmäisen asteen vaaleissa kansalaisten kiinnostus ja motivaatio osallistua vaaleihin on korkeampi kuin toisen asteen vaaleissa. Toisen asteen vaalit -termin ottivat europarlamenttivaalien kohdalla käyttöön Reif ja Schmitt (1980, 8-9) heidän selittäessään ensimmäisten vuonna 1979 järjestettyjen parlamenttivaalien tuloksia. Heidän havaintonsa oli, että vaikka Euroopan parlamentilla ei ole valtaa vaikuttaa kansallisissa kysymyksissä, niin juuri näillä kansallisilla kysymyksillä on suuri vaikutus vaalien tulokseen. Kansalliset kysymykset ja politiikka ratkaisivat äänestyspäätöksen. (ibid.)

Syynä toisen asteen vaalien vähäiselle kiinnostukselle oli Reifin ja Schmittin mukaan kansalaisten tuntemus, että vaaleissa on heidän kannaltaan tärkeissä asioissa vähemmän pelissä. Tästä seuraa alhaisempi osallistumisaste sekä uusien ja pienempien puolueiden parempi menestys kuin ensimmäisen asteen vaaleissa, koska eurovaaleissa äänestetään rohkeammin uutta puoluetta. Äänen väärin kohdistumisen ja käyttämättä jättämisen seuraukset eivät ole niin uhkaavat. Hylättyjä ääniä esiintyy myös toisen asteen vaaleissa enemmän kuin muissa vaaleissa, joka kertonee äänestäjien herkemmästä alttiudesta ilmaista tyytymättömyyttään puoluetta tai koko järjestelmää kohtaan. Vaalikauden erilaiset syklit näkyvät toisen asteen vaaleissa siten, että hallituspuolueen kannatus on alhaisempi kuin opposition, mikäli vaalit sijoittuvat vaalikauden puoliväliin. Hallituksen

politiikkaan tyytymättömämmät äänestäjät äänestävät oppositiota osoittaakseen epäluottamustaan, vaikka ensimmäisen asteen vaaleissa kannattaisivatkin hallituspuoluetta edelleen. (ibid, 9-10)

Kuinka taas Europarlamenttivaalien vaalinäyttämö poikkeaa muista vaaleista? Useissa kirjoituksissa ja tutkimuksissa korostetaan parlamentin sekä vaalien kansalle etäistä ja vierasta luonnetta, johon selityksenä voivat olla transnationaalisten puoluefederaatioiden epäonnistuminen edustaa eurooppalaisia poliittisia jakolinjoja sekä kansallisten puolueiden haluttomuus keskustella eurovaaleissa muista kuin kansallisista kysymyksistä. (ks. Esim. Lodge 1979, Reif & Schmitt 1980) Lodge (1979, 448-449) sanoo Euroopan parlamentin toiminnan olevan myös kansalaisista usein vaikeaselkoista, koska monimutkainen päätöksentekorakenne on vaikea hahmottaa, parlamentaarikkojen työskentelyn julkisuus on riittämätöntä, johtuen heikosta julkisuudessa tiedottamisesta ja mediahuomion vähäisyydestä sekä parlamentaarikkojen puutteellisesta yhteydenpidosta kansalaisiin. (ibid.) Yhteistä kansallisiin vaaleihin nähden on, että eurovaalien vaalijärjestelmä ei kuitenkaan poikkea perinteisistä kansallisista vaaleista, ehdokkaat ovat suurimmaksi osaksi suomalaisia ehdokkaita kansallisten puolueiden listoilla ja ehdokkaat ovat ehdolla vaaleissa muista jäsenmaiden ehdokkaista riippumattomina. Lisäksi valitut ehdokkaat toimivat Suomen mandaatilla europarlamentissa, joka mahdollistaa keskittymisen Eurooppa-poliittisiin asioihin sekä vaaliteemoissa että myöhemmin työssä, jotka koskettavat etenkin Suomea.

Reif ja Schmitt (1980, 11) korostavat europarlamenttivaalien luonnetta kansalliset rajat ylittävänä vaalina. Heistä on mahdollista, että kansalaiset vierastavat ajatusta äänestää poliittisia puolueita ylikansallisella foorumilla. Myös europarlamentin vähäisemmällä konkreettisella vallalla verrattuna kansallisiin parlamentteihin saattaa olla merkitystä niiden luoman tärkeyden kuvan kanssa. (ibid.) Martikaisesta ja Pekosesta (1998, 17) tämä voi olla syynä europarlamenttivaalien henkilökeskeisyyteen, koska kansalaisten äänestysvalinnat perustuvat useammin henkilöön kuin puolueeseen sekä muut kuin perinteiset puoluepoliitikot ovat menestyneet vaaleissa kohtalaisen hyvin. (ibid.)

Kampanjoiden toteutus vaikuttaa toisen asteen vaalien lopputulokseen enemmän kuin ensimmäisen asteen vaaleissa, joissa kansalaisten, poliittisen elämän sekä julkisuuden huomio on jo automaattisesti kohdistunut vaaleihin. Toisen asteen vaaleissa poliittisella johdolla sekä puolueilla on suuri rooli, koska niiden toiminnasta riippuu vaaleihin kohdistuneen huomion määrä. Jos puolueet ja puolueiden johto ovat kampanjoissa näkyvästi mukana sekä panostavat niiden näkyvyyteen, tämä yleensä nostaa vaalien kiinnostavuutta sekä vaikuttaa äänestysaktiivisuuteen sitä

nostavasti. On myös mahdollista, että puolueet haluavat viedä vaalikampanjansa läpi hiljaisesti, jos alhaisen osallistumisen ajatellaan suosivan omaa puoluetta vaaleissa tai jos edessä ovat ensimmäisen asteen vaalit ja puolueet eivät halua nostaa ristiriitoja aiheuttavia teemoja pintaan. (Reif & Schmitt 1980, 13-14)

3.2 Europarlamenttivaalien kiinnostamattomuuden ongelmia

Vaalit ja osallistuminen ovat kansalaisten ja poliittisten päättäjien sekä institutionaalisen rakenteen välisen suhteen kulmakiviä edustuksellisessa demokratiassa, jossa kansalaiset eivät ole suoraan itse päättämässä asioista, vaan valitsemiensa edustajiensa kautta vaikuttavat asioiden hoitoon. Martikainen (1993, 9) kirjoittaa politiikasta irtaantumisesta. Hänen mukaansa edustuksellisen demokratian luonteesta kertoo kolme kysymystä. Ensimmäinen koskee kansalaisten samastumista poliittisiin vaihtoehtoihin ja ideologioihin sekä niitä edustaviin puolueisiin. Kuinka hyvin kansalaiset pystyvät arvioimaan ja tulkitsemaan poliittisia ilmiöitä olemassa olevan puoluejärjestelmän välityksellä. Toinen Martikaisen esiin nostama kysymys liittyy kansalaisten motivaatioon osallistua politiikkaan. Kuinka tärkeäksi kansalaiset kokevat politiikan omalta ja yhteiseltä kannaltaan ja millaisiksi kokevat mahdollisuutensa vaikuttaa siihen. Edustuksellisessa kansanvallassa kansalaisen rooli on passiivinen ja vaatimaton. Kyse on lähinnä suosion tai paheksunnan osoittamisesta väliajoin. Äänestyspäätös on paras osoitin siitä, miten kansalaiset tulkitsevat asemansa suhteessa yhteiskuntaan ja minkälaisen sisällön politiikka antaa heidän todellisuudessaan. Kolmas Martikaisen kysymys koskee poliittisen järjestelmän ja poliittisen toiminnan hyväksyntää. Tällöin kysymys on politiikan legitimitetistä ja siitä miten oikeina ja perusteltuina kansalaiset pitävät politiikan toimintasääntöjä ja -periaatteita. Käytännössä hyväksyntä ja taustalla olevat arvot kohdentuvat erityisesti politiikkoihin ja poliittisiin instituutioihin. (ibid.)

Europarlamentin suorat vaalit luotiin alunperin, jotta unionista muodostuisi taloudellisen yhteenliittymän lisäksi demokraattinen poliittinen unioni. Martikaisen ja Pekosen (1999, 14-15) mukaan poliittisen samastuminen, motivaatio ja legitimaatio ovat ongelmallisia Euroopan unionin tasolla. Tästä voidaan päätellä, että perinteisen edustuksellisen demokratian kansalaisten osallistumiseen liittyvät edellytykset eivät ole Euroopan unionin tasolla toteutuneet. Laajempaa sitoutumista ja valppautta on ollut nähtävissä eurovaalien kohdalla ainoastaan unionia voimakkaasti vastustavien joukossa. Massaosallistumisen tasolla europarlamenttivaalit ovat kuitenkin ainoa keino vaikuttaa EU -tason päätöksentekoon. (ibid.)

Edustuksellisuuden ongelman epäselvyys saattaa koskea vaalien kaikkia tasoja. Keskeisiä ongelmakysymyksiä ovat parlamentin asema ja merkitys Euroopan unionin päätöksenteossa, europarlamentin puolueiden ja parlamentaarikkojen edustuksellisuuden epäselvyys, puolueiden rooli europarlamentin vaaleissa sekä yksittäisen vaaliehdokkaan asema ja rooli edustuksellisessa prosessissa. Martikaisen ja Pekosen mukaan koko järjestelmän edustuksellisuuden epäselvyys ja ongelmat lankeavat äänestäjien harteille heidän miettiessään äänestyspäätöksiään. Juuri vaalien edustuksellisuuden epäselvyys vaikuttaa koko EU-järjestelmän sääntöihin sekä tätä kautta vallan ja koko järjestelmän legitimitettiin perusteisiin. (ibid, 19)

Myös Hellsten (1999, 211) puhuu europarlamenttivaalien edustuksellisuuden ongelmasta. Hän päätyy kuitenkin sanomaan, ettei eurovaalien alhainen osallistumisaste kerro suoraan kansalaisten voimakkaasta epäluottamuksesta ilmaisusta Euroopan unionille. Kansalaisten passiivista osallistumista vaaleihin ei pitäisi tulkita legitimitettiin affektiivisen osan, tunteiden ja mielipiteiden, indikaattorina, vaan sitä pitäisi tulkita ennemminkin unionin poliittisen ulottuvuuden kehittymättömyyden ilmentymänä ja unionin päätöksentekojärjestelmän legitimitetin proseduaalisena heikkoutena. (ibid.) Jatkuva vaaliosallistumisen lasku kuitenkin luonnollisesti lisää pahimmillaan kansalaisten vieraantumista Euroopan unionista.

Blondelin, Sinnottin ja Swenssonin (1998, 41, 43-49) mukaan eurovaalien äänestämättömyyttä selitettäessä tai siihen pyrittäessä vaikuttamaan on tärkeää selvittää, oliko vaalien alhaisessa äänestysosallistumisessa enemmän kyse pakottavien ja ulkoisten syiden aiheuttamasta seurauksesta vai vapaaehtoisesta ja tietoisesta kieltäytymisestä. He ilmoittavat eurobarometri-tutkimuksen mukaan yleisimpiä ulkoisia syitä äänestämättä jättämiselle olleen työkiireet, sairaustapaukset sekä äänestäjäksi rekisteröitymisessä ilmenneet ongelmat. Motivaatioon liittyviä äänestämättömyyden syitä olivat taas epäluottamus ja tyytymättömyys politiikkaan ja poliitikkoihin, tiedon puutteellisuus sekä tyytymättömyys Euroopan parlamentin vaalijärjestelmää kohtaan. (ibid.)

Raunion ja Wibergin (1999a, 35-36) mukaan tärkein syy kansalaisten äänestämättömyydelle on EU:n ja sen instituutioiden kokeminen etäisiksi, mikä heijastaa samalla heidän yleistä politiikasta vieraantumistaan. He kertovat eurobarometriin mukaan noin 30 prosentin kansalaisista olevan kiinnostuneita politiikasta. EU-politiikasta kiinnostuneiden osuus oli hieman tätä pienempi. Poliitiikasta vieraantumisen syynä heidän mukaansa on puolueiden alhainen arvostus. Puolueiden katsotaan epäonnistuneen tehtävissään ja todellisen vallan uskotaan sijaitsevan parlamentaarisen päätöksenteon ulottumattomissa. Kansalaisten tietämys EU-asioista on oleellisesti vähäisempää

kuin tieto kansallisesta politiikasta. Ihmiset eivät ole kokeneet EU-asioita läheisinä, mikä vaikuttaa edelleen heidän äänestyspäätökseensä eurovaaleissa. Myönteisesti EU:n suhtautuvat kansalaiset kokevat vaalien aseman tärkeämmäksi ja äänestävät todennäköisemmin kuin kielteisesti EU:n suhtautuvat. (ibid.)

Kansalaiset eivät ymmärrä europarlamentin roolia ja tiedon puute laskee edelleen äänestysaktiivisuutta. Myös Wibergin ja Raunion mukaan enemmistössä EU-jäsenmaita on kiinnitetty vain vähän huomiota europarlamentin toimintaan mediassa, joka on hämärtänyt kansalaisten kuvaa europarlamentista. Heidän mukaansa kuitenkin Suomessa europarlamentti ja sen 16 suomalaisjäsentä ovat saaneet julkisuudessa suhteellisen paljon huomiota muulloinkin kuin vaalien alla. Tämän he arvelevat johtuvan aiheen uutuusarvosta sekä EU-kysymysten muutoinkin Suomessa saamasta huomiosta. Wibergin ja Raunion mukaan puolueet eivät ole nostaneet jäsenmaissa Eurooppa-asioita riittävästi vaaleissa pinnalle, vaan keskustelu on keskittynyt kansallisesti ajankohtaisiin aiheisiin. Vaalien tarkoitus on tämän vuoksi jäänyt kansalaisille epäselväksi. (ibid., 36)

Raunion ja Wibergin (18.11.1998) mukaan eurovaaleja olisi kehitettävä niin Suomen kuin koko Euroopan unionin tasolla. Heidän mielestään eurovaaleissa on kaksi keskeistä haastetta: äänestysosallistumisasteen nostaminen ja vaaliteemojen eurooppalaistaminen. Raunion ja Wibergin europarlamenttivaaleille laatimien parannusehdotuksien mukaan eurovaalien yhdistäminen kansallisiin vaaleihin on kiellettävä, vaikka se nostaa äänestysprosenttia. Yhdistäminen haittaa sekä kansallisia vaaleja että eurovaaleja, koska tällöin vaalien teemat sekoittuvat ja vaalit käydään samojen teemojen pohjalta riippumatta siitä, mistä vaaleista on kyse. Kaksoismandaatti, kansallisen parlamentin ja europarlamentin samanaikainen jäsenyys, on kiellettävä, koska se vähentää kummankin parlamentin uskottavuutta. Eurovaalit tulee siirtää huhti- tai toukokuulle, koska tällöin ne eivät mene päällekkäin kesälomien kanssa. Tässä tapauksessa myös uuden parlamentin ensimmäinen täysistunto ajoittuu touko- tai kesäkuulle, jolloin se voi tehokkaammin osallistua komission puheenjohtajan valintaan ja antaa aikaa perehtyä syksyn lakialoitteisiin. Eurovaalien ja lähimpien kansallisten vaalien välille tulee sijoittaa tarpeeksi aikaa, jotta niiden aiheet eivät sekoitu toisiinsa. Ennakkoäänestys tulee ulottaa koko unioniin, joka taas vähentää olosuhteista johtuvaa äänestämättä jättämistä. Viimeiseksi europarlamentissa toimivien puolueeryhmien asemaa eurovaaleissa on vahvistettava, koska ne vaikuttavat eurooppalaisen tietoisuuden kehittymiseen ja unionin kansalaisten poliittisen tahdon ilmaisemiseen. (ibid.)

3.3 Europarlamenttivaalit 1996

Vuonna 1996 Eurovaalit järjestettiin yhdistettyinä kunnallisvaaleihin. Kunnallisvaalien samanaikaisuus lisäsi vaalien yleispoliittisuutta. Hallituspuolueet vastaan oppositio kädenväännön lisäksi vaalikampanjaa täydensi mittava yleinen euroinformaatio valittiinhan europarlamenttiin suomalaisedustajat ensimmäistä kertaa. Kunnallis- ja europarlamenttivaalien kampanjoita leimasi julkisuuden tilan tavoittelu. Ehdokkaiden nimiä paljastettiin useaan eri aikaan ja paljon julkisuutta saaneilla julkkisehdokkailla puolueiden ja ehdokkaiden näkyvyyttä pyrittiin laajentamaan perinteistä vaalijulkisuutta leveämmälle viestintäkaistalle. Europarlamenttivaalit hallitsivat vaalijulkisuutta pitkään ja tilanne tasapainottui vasta viimeisen kuukauden aikana ennen vaaleja, vaikka useiden eri mielipidekyselyjen mukaan kansalaiset olivat kiinnostuneempia kunnallisvaaleista kuin eurovaaleista. (Borg 1996a, 361)

Vuoden 1994 Euroopan unionin jäsenyydestä järjestetyllä kansanäänestyksellä oli näkyvä osa ensimmäisissä eurovaaleissa. Kansalaisten suhtautumista Euroopan unioniin ennen vuoden 1996 vaaleja leimasi kahtia jakautuneisuus EU-vastustajien ja kannattajien välillä. Asetelma oli kiinnittynyt EU-teemoihin EU-jäsenyydestä järjestetyn kansanäänestyksen myötä. Kansanäänestys oli vuoden 1996 eurovaaleissa yksi keskeisimpiä vaaliteemoja, joilla vedottiin kansalaisiin ja kerättiin kannatusta. Toinen keskeinen teema vaaleissa oli kysymys Euroopan yhteisestä rahaliitosta. Kansalaiset jakautuivat EMU-näkemyksiensä perusteella rahaliittoa kannattavien ja vastustavien ehdokkaiden taakse. Kansalaisten suhtautuminen europarlamenttiin oli passiivinen. He eivät mielipidetiedusteluiden perusteella olleet kiinnostuneita parlamentin roolista, vaikka puolet kansalaisista uskoi europarlamentin roolin vahvistuvan tulevaisuudessa. Vaikka europarlamentista ei tiedetty, kansalaiset omien sanojensa mukaan luottivat siihen ainakin jossain määrin. EU-myönteisten ja EU-kielteisten äänestysaikomuksissa ennen vaaleja vallitsi selvä ero. Myönteisesti EU:n suhtautuvista ilmoitti äänestävänsä 60 prosenttia, kun kielteisesti suhtautuvista näin teki vain 38 prosenttia. (Pekonen 1999, 63-67)

Paikallisten puolueorganisaatioiden päähuomio kiinnittyi kuitenkin 1996 vaaleissa kunnallisvaaleihin, koska tämä oli yhä edelleen ominaisempaa ja lähempänä perinteistä puolue toimintaa kuin eurovaalit ja niiden foorumi. Paikallisella tasolla puolueilla on vielä suuri rooli ja enemmän ”annettavaa” sen jäsenille ja aktiivisille kannattajille. Eurovaaleissa puolueiden,

erityisesti paikallisten puolueorganisaatioiden, jäsenkunnan merkitys kyseenalaistuu, koska vaalialue on laaja ja työtä tulee tehdä eripuolilta Suomea olevien puolueen ehdokkaiden puolesta. Miksi esimerkiksi raataa Keski-Suomessa esimerkiksi helsinkiläisen ehdokkaan puolesta, jota ei edes tunneta? Tilanteeseen vuonna 1996 vaikutti edelleen se, että useimmilla paikallisilla ehdokkailla ei ollut realistisia mahdollisuuksia tulla valituksi. Toisaalta ajoittain muualta tuleva puolueen ehdokas ei voinut saada tukea paikalliselta tai alueelliselta puoluejärjestöltään, koska puoluejärjestöllä oli oma alueellinen ehdokkaansa, jonka taakse voimavarat oli suunnattu. Näin puolueen ehdokas ja paikallinen puolue saattoivat ajautua ajoittain toistensa vastapuoliksi. Eurovaalien vaalikampanjat jäivät ehdokkaiden itsensä sekä heidän tukiryhmiensä varaan. Kyse oli henkilö- ja puoluevaalin limittymisestä, mutta painopiste oli henkilövaaleissa. Äänestäjät taas äänestivät edelleen jokseenkin puolueuskollisesti, mutta samalla he kiinnittivät erityistä huomiota ehdokkasiin puolueiden ja vaaliliittojen sisällä. (ibid., 68-69) Yleensä lukumäärältään suuremmalla ehdokasjoukolla on positiivinen vaikutus keskustelun luonteeseen. Useampi ehdokas saa enemmän huomiota, josta on etua puolueelle. Miksi eurovaaleissa tilanne ei ole sama? Syynä voi olla juuri Pekosen puhuma europarlamentin, sen toiminnan ja ehdokkaiden vieraus puoluejärjestöille.

Eurovaaleissa vuonna 1996 puolueet eivät juurikaan ottaneet kantaa suuriin kysymyksiin tai sitten ehdokkaat eivät ottaneet puolueiden mielipiteitä huomioon, vaan ajoivat omia näkemyksiään EU:n kehityssuunnista. Ehdokkaiden itsenäinen tyyli saattoi olla hankala heidän puolueelleen, mutta ehdokkaiden vahva ote mahdollisti EU-kriittisten vaihtoehtojen esiintulon, mikä muissa unionin jäsenmaissa on ollut vähäistä. EU-kriittiset vaihtoehdot ovat olleet perinteisesti edustettuna ainoastaan radikaalien pienpuolueiden kautta, koska kaikki suuret puolueet ovat olleet yksimielisiä yhdentymisen positiivisesta luonteesta ja EU-kriittisille ei ole löytynyt kanavia vakiintuneiden puolueiden sisältä. (Härkönen 1999, 156) Suomen vuoden 1996 vaaleissa esimerkiksi erot EU-kriittisen Keskustan ehdokkaan Paavo Väyrysen ja EU-myönteisen ehdokkaan Olli Rehnin sekä Vasemmistoliiton EU-kriittisen Esko Seppäsen ja EU-myönteisen Outi Ojalan näkemyksissä olivat huomattavat.

Vuoden 1999 europarlamenttivaalit järjestettiin ilman kytköstä toisiin vaaleihin. Vaaliajankohtana oli Suomessa sunnuntai 13.6.1999, joka oli pian maaliskuun eduskuntavaalien jälkeen ja ennen talven 2000 presidenttivaaleja. Suomen poliittinen tilanne ja puolueiden keskinäinen tasapaino oli juuri määritelty, jonka vuoksi eurovaalien tulosta ei tarvittu kertomaan puolueiden kannatuslukujen ja poliittisen kentän uudesta kehityksestä. Vaalikampanjat käynnistyivät jo ennen eduskuntavaaleja useiden europarlamenttiin ”tosissaan” haluavien ehdokkaiden kiertäessä Suomea

eduskuntavaaliehdokkaiden mukana. Varsinaisesti eurovaali alkoivat näkyä vasta eduskuntavaalien jälkeen. Tiedotusvälineisiin eurovaalit ilmestyivät näkyvämmiin muutamaa viikkoa ennen varsinaista vaalipäivää. Tällöin keskustelua leimasi äänestysaktiivisuuden alhaisuuden arvioiminen ja pelko vaalien läpiviennin epäonnistumisesta. Presidentinvaalien ehdokasasettelu ohitti eurovaalit julkisuudessa poliittisella pelinäyttämöllä ja vei tilaa europarlamenttivaalien näkyvyydeltä. Europarlamenttivaalien äänestysprosentti oli vuonna 1996 60,3 prosenttia (Tilastokeskus 1996), mikä on perinteiseen suomalaiseen äänestysosallistumiseen nähden alhainen, mutta varsin korkea useisiin muihin Euroopan unionin jäsenvaltioissa järjestettyihin eurovaaleihin verrattuna. Eurovaalien 1999 äänestysaktiivisuus, 31,4 prosenttia, oli Suomen vaalihistorian alhaisin ja samalla kaikkien EU-jäsenmaiden alhaisimpia (Tilastokeskus 1999).

3.4 Europarlamentin valtaoikeuksien kehityksestä

Euroopan parlamentti on kansanedustuslaitos, jossa toimii tällä hetkellä 626 jäsenvaltioissa suorilla ja välittömällä vaaleilla valittua jäsentä. Vaalikausi on viisi vuotta. Euroopan parlamentin toiminta jakaantuu täysistunto-, valiokunta ja ryhmäkokousviikkoihin. Europarlamentti toimii Brysselissä ja täysistuntoviikon ajan kerran kuukaudessa Stransbourgissa. (Luoma 1995, 130-131)

Ensimmäinen 78 jäseninen Euroopan parlamentti kokoontui Euroopan hiili- ja teräsyhteisön yleiskokouksena syyskuussa 1952 Strasbourgissa. Euroopan talousyhteisön ja Rooman sopimuksen myötä 1957 edustajien määrä kasvoi 142 jäseneseen. Parlamentaarin yleiskokous oli silti pelkkä mielipidefoorumi. Se sai käsitellä haluamiaan asioita, mutta sen mielipiteet eivät sitoneet oikeudellisesti tai poliittisesti yhteisön muita toimielimiä. Euroopan parlamentti -nimi otettiin käyttöön vuonna 1962. Vuonna 1973 Euroopan yhteisön laajeneminen nosti parlamentin jäsenistön 198 edustajaan. Vuosina 1970 ja 1975 parlamentti saavutti budjettivaltaa EY:n saaman itsenäisen rahoituksen vuoksi. Europarlamentista tuli ensimmäistä kertaa lainsäätötoimielin, mutta valta rajoittui edelleen ainoastaan yhteisön vuosittaiseen talousarvioon. Vuonna 1979 järjestettiin ensimmäiset eurovaalit. Kyseessä oli ensimmäinen kerta, kun kansainvälisen parlamentin edustajat valittiin suorilla vaaleilla. Parlamentin valtaa ei tällöin tästä huolimatta lisätty. (Raunio 1998, 114)

Vuonna 1987 astui voimaan yhtenäisasiakirja Euroopan unionista. Integraatio eteni sisämarkkinoiden kautta, mutta parlamentin toimivalta ei merkittävästi kasvanut. Yhtenäisasiakirjan mukana käyttöön tulleet hyväksyntä- ja yhteistoimintamenettelyt toivat parlamentille kuitenkin oleellisesti enemmän valtaa. Hyväksyntämenettelyssä europarlamentilla on oikeus hylätä tai

hyväksyä neuvoston jo käsittelemä aloite ja yhteistoimintamenettelyssä parlamentti voi tehdä muutoksia lakialoitteisiin. Maastrichtin sopimus vuonna 1992 lisäsi parlamentin valtaa suhteessa komissioon ja ministerineuvostoon. Yhteispäätösmenettelyn kautta parlamentilla oli ensimmäistä kertaa tasavertainen rooli lainsäädännössä ministerineuvoston kanssa. Komissio tarvitsi nyt myös parlamentin hyväksynnän ennen virkakautensa aloittamista. Komission ja parlamentin toimikaudet yhtenäistettiin viiteen vuoteen, jolloin parlamentti pääsee heti kautensa alussa nimittämään uutta komissiota. Amsterdamin sopimus vuonna 1997 lisäsi edelleen parlamentin valtaa. Komission puheenjohtajaehdokkaan on saatava parlamentin hyväksyntä. Parlamentin asema parani myös suhteessa neuvostoon, koska yhteistoimintamenettely poistettiin käytöstä ja sen alaisuuteen kuuluneet asiat siirrettiin pääosin yhteispäätösmenettelyn piiriin. (ibid., 115-116)

Europarlamentin valtaa on luonnehdittu asemaltaan kautta ajan EU-instituutioiden heikoimmaksi, vaikka se valitaan suorilla vaaleilla. Vähäinen valta-asema ja arvostus johtunee eniten unionin sisällä vallitsevasta ristiriidasta liittovaltiokehitystä ja hallitusten välistä yhteistyötä kannattavien jäsenten kesken. Euroopan parlamentille ei olla haluttu antaa kansallisten parlamenttien kaltaisia lainsäädäntömahdollisuuksia, mutta sitä ollaan toisaalta haluttu kehittää unionin avoimuuden, legitimoinnin ja demokraattisen kehyksen välineenä. Europarlamentti on kuitenkin yhdentymisen edetessä kasvanut keskustelufoorumista tärkeäksi lainsäätäjäksi.

Euroopan unioniin ja sen päätöksentekojärjestelmään kohdistuu paljon muutospaineita, jotka johtuvat unionin laajentumiskehityksestä, toiminnan tehostamisvaatimuksista ja päätöksenteon demokratisoimispyrkimyksistä. Tämän vuoksi Euroopan unionista ja parlamentista käydyn keskustelun yhteydessä ollaan puhuttu unionin demokraattisuudesta ja sen mahdollisesta demokratiavajeesta. Demokratialla tarkoitetaan tässä yhteydessä perinteisesti kansanvaltaa ja demokratiavaje on siten kansanvallan vajeesta. Yleisesti demokratiavaje mielletään akateemisessa kirjallisuudessa kansalaisten heikoksi mahdollisuudeksi vaikuttaa Euroopan unionin päätöksentekoon. Institutionaalisesti demokratiavaje taas tarkoittaa kansalaisten suorilla vaaleilla valitsemien toimielimien, kuten kansallisten parlamenttien sekä europarlamentin, vähäistä valtaa suhteessa muihin unionin päätöksentekoelimiin. Yhdentymisen tiivistyessä kansallisilta parlamenteilta on siirretty toimivaltaa unionille ja kansallisen päätöksenteon ulkopuolelle. Kansallisten parlamenttien valta harjoittaa demokraattista valtaa on vähentynyt, mutta vajetta ei ole samaan aikaan korvattu kasvattamalla riittävästi europarlamentin valtaa. (Raunio & Wiberg 1999b, 156) EU:n demokratiavajeen syystä on useita näkemyksiä. Jotkut pitävät syynä EU-tason päätöksenteon välittömien oikeusvaikutusten ja yhteisöoikeuden etusijadoktriinien olemassaoloa. Toiset taas korostavat EU-tason päätöksenteon

monimutkaisuutta sinänsä ja kolmannet kansallisten parlamenttien heikkoja mahdollisuuksia kontrolloida omia hallituksiaan EU-asioiden hoidossa. Jotkut sanovat demokratiavajeen johtuvan pelkästään europarlamentin kansallisiin parlamentteihin nähden vähäisestä toimivallasta. (Luoma 1995, 174)

Demokratiavajeen kaventamiseksi on esitetty erilaisia ratkaisumalleja. Ne eroavat pääasiallisesti valtiokeskeisyytensä tai federalistisuutensa perusteella. Valtiokeskeinen eli *gaulistinen näkemys* korostaa ongelmana EU:n ja sen instituutioiden etäisyyttä kansalaisista. Malli keskittyy Euroopan unionin jäsenvaltioiden aseman parantamiseen neuvostoa vahvistamalla tai antamalla kansallisille parlamenteille enemmän valtaa integraatiokysymyksissä. Mallissa korostetaan instituutioiden demokraattisen kontrollin puutetta ja etenkin komissio saa voimakasta kritiikkiä osakseen. Unionin toiminnan ja toimielinten valvonta tulisi mallin mukaan hoitaa kansallisten parlamenttien toimesta, koska ainoastaan niiden kautta kansalaismielipide tulisi osaksi EU-päätöksentekoa. Europarlamentti ei toimi ratkaisumahdollisuutena unionin demokratiavajeeseen, koska se ei sinänsä edusta mitään kansaa. Yhtenä mallin esittämänä ratkaisuehdotuksena on kansallisten parlamenttien kamarin perustaminen Euroopan unioniin, jolloin europarlamentin valtaa siirrettäisiin kamarille. Ehdotus on kuitenkin monimutkainen, koska se loisi EU:lle kolme kamaria, jotka kaikki osallistuisivat omalta osaltaan lainsäädäntöön. Toinen ratkaisuehdotus vahvistaa neuvostoa parlamentin ja komission valtaa vähentämällä, mutta tämäkään ehdotus ei nauti suurta kannatusta jäsenmaissa. Toinen suuntaus, *parlamentaarinen näkemys*, korostaa ongelmana kansallisten hallitusten ja neuvoston valvonnan puutetta. Ratkaisumallina demokratiavajeeseen nähdään niin jäsenvaltioiden kuin europarlamentin aseman vahvistaminen. Tällöin kansalliset parlamentit valvoisivat kansallisia hallituksiaan ja europarlamentti neuvostoa ja komissiota. Nykyisessä järjestelmässä unionin valtarakenteesta johtuen hallitusten valvonta on puutteellista. Europarlamentin näkökulmasta sen demokratiavaje ilmenee heikossa asemassa komissioon ja neuvostoon nähden. Vaikka parlamentilla on oikeus antaa epäluottamuslause komissiolle ja sen hyväksyntä vaaditaan komission puheenjohtajan ja komission nimittämiseen, parlamentti ei osallistu komissaarien valintaan eikä se voi erottaa yksittäistä komissaaria. Komissio puolestaan näkee parlamentin valvonnan hyvänä, koska parlamentaarinen kontrolli lisää sen omaa demokraattisuutta. (Raunio & Wiberg 1999b, 158-159)

Muut demokratiavajeen ratkaisumallit menevät pidemmälle. *Puoluekeskeinen malli* pitää demokratiavajetta parlamentille vastuullisen EU-hallituksen puuttumisen aiheuttamana. Euroopan unioni on demokraattinen instituutio ainoastaan, jos eurovaalit käydään todellisten europuolueiden toimesta euroteemoilla ja vaalit voittavat puolueet muodostavat hallituksen ja hallituspuolueet

toimeenpanevat vaaliohjelmansa. Europarlamentista tulisi mallin toteutumisen kautta tärkein unionin lainsäädännöstä vastaava toimielin, jolle komissio olisi suoraan vastuussa. Neljäs malli menee edelleen syvemmälle. Sen mukaan EU:sta tehtäisiin *presidenttivetoinen järjestelmä*, jossa komissio käyttäisi myös huomattavaa valtaa. Komission puheenjohtaja olisi suorilla vaaleilla valittava unionin presidentti. (Hix 1998, 20, 44-48)

Yhtenä ratkaisuehdotuksena demokratiavajeeseen on ehdotettu kansanäänestysten lisäämistä jäsenvaltioissa ja unionin tasolla. Tällöin osallistumisella päätöksentekoon kansalaisten tietoisuus unionista kasvaisi ja etäisyys EU:n ja äänestäjien välillä lyhenisi. Vastustajat kuitenkin ovat korostaneet päätöksenteon monimutkaistumista ja integraation pysähtymistä. Kansanäänestysten katsotaan myös olevan monesti voimakkaasti alttiina agendan manipuloimiselle, jolloin itse kansanäänestyksen aihe on alttiina jäädä keskustelussa taka-alalle. (Raunio & Wiberg 1999b, 163-164)

Seuraavaksi tarkastellaan vuoden 1999 europarlamenttivaaleja Virrankosken, Myllerin, Keski-suomalaisen ja Helsingin Sanomien argumentaation kautta ja selvitetään heidän tapaansa merkityksellistää eurovaalien osallistumista. Samalla tuodaan esille edellistä keskustelua soveltaen sitä tähän kontekstiin.

4. VIRRANKOSKEN ARGUMENTAATIO VAALIEN JA OSALLISTUMISEN TÄRKEYDESTÄ

Keskustan Kyösti Virrankoski toimi Euroopan parlamentissa kaudella 1996 - 1999. Virrankoski sai vuoden 1996 vaaleissa 88,8 prosenttia äänistään Vaasan vaalipiiristä ja oli korostuneesti yhden alueen edustaja. Pääasiallinen vaalityö oli tällöin suunnattu Vaasan vaalipiirin alueelle. Kampanjan pääkohdealueet olivat vuoden 1999 eurovaaleissa laajemmat. Pohjanmaan lisäksi pääkampanja-alueeseen kuului nyt koko Väli-Suomen alue. Eurovaalikampanja kulki nimellä ”Meidän Suomi” ja Virrankosken argumentaatio puheissa ja kirjoituksissa rakentui pitkälti Meidän Suomi -teeman ympärille. (Meidän Suomi -vaalisuunnitelma 1999)

Virrankosken argumentaation taustalla Euroopan unionin ja europarlamentin merkityksestä sekä europarlamenttivaaleihin osallistumisen tärkeydestä piilee implisiittinen sanoma hänen omasta sopivuudestaan europarlamenttiin ja ammattitaidostaan europarlamentaarikkona. Koska kyse on vaalikampanjasta, puheen ja argumentaation tavoite on uudelleenvalinnan varmistaminen. Virrankoski kertoo haastattelussa (12.6.1999) hänen eurovaalikampanjansa ainoan varsinaisen

tavoitteen olevan uudelleenvalinta. Muutoin kampanja olisi ollut kaikkine taloudellisineen sekä henkisineen ponnisteluineen turha. Hänen mukaansa muiden tavoitteiden ja ihmisten asioiden todellinen edistäminen on mahdollista vasta uudelleenvalinnan jälkeen. (ibid.)

4.1 Meidän Suomi

Virrankosken vaalikampanjan argumentaatio perustuu ajatukselle ”Maidän Suomesta”. Maidän Suomi –teema nousee esille suurimmasta osasta hänen puheitaan ja on hallitsevana hänen kampanjamateriaalissaan. Virrankoski käyttää argumentaatioissaan sekä selviä retorisia viittauksia Maidän Suomeen että teeman toistoa. Maidän Suomi -perustelua toistettaessa viestin perille menon todennäköisyys on suuri. Burken mukaan toisto on usein retoriikkaa ratkaisevampaa (Summa 1996, 68). Puhuessaan ”Maidän Suomesta” Virrankoski viittaa ajatukseen isämaasta, kotimaasta, juurista, perheestä ja koko suomalaisesta elämäntavasta. Meillä tarkoitetaan erityisesti Väli-Suomen ja Pohjanmaan ihmisiä, jolloin ”heitä”, maidän vastapoolia, edustavat Etelä-Suomen ja Euroopan ihmiset. Retoriikalla on ilmeinen tarkoitus vedota Virrankosken keskeisimmän kannattajakunnan, maakuntien ihmisten ja maanviljelijöiden, perimpiin, yhteisöllisiin tunteisiin, jolloin määrittelemän mukaisia ”heitä” ovat myös kaupunkilaiset. Kyseessä on alueelliseen, maakunnalliseen identiteettiin vetoamisesta (ks. Paasi 1998). Keski-Suomessa Virrankoski puhuu pääosin maakuntalaisuudesta ja maakunnista alueellisena rakennelmana. Kotialueellaan Pohjanmaalla hän painottaa maakuntien sijaan pohjalaisuutta alueellisena identiteettinä, koska on yksi alueen asukkaista. Tällöin kohde on suppeampi ja spesifimmän kielen käyttäminen on mahdollista. Virrankosken argumentaatioissa äänestämisen perustelut ovat pääosin kuulujakunnan jo tuntemia, jolloin ne on helpompi hyväksyä ja omaksua. Virrankoski vetoaa perusteluissaan paljon asiantuntijuuteensa EU-asioissa, tilastoihin EU:ssa tehtyjen sopimuksien ja toiminnan seurauksissa sekä tunteisiin Suomen ja maakuntien etujen ajamisessa. Luotettavuuden rakentaminen tapahtuu näiden perustelutapojen kautta vaaliteemojen yhteydessä. (ks. Kakkuri-Knuutila 1999)

Maidän Suomi teemaan pätee Burken identifikaatio käsite (Summa 1996, 57). Puhuessaan Maidän Suomesta Virrankoski tuo itseään esille maaseudun miehenä, maanviljelijänä, ja yrittää vakuuttaa kuulijansa samastamalla retorisesti itsensä ja maaseudun ihmiset yhdeksi joukoksi, jonka edut ja tarpeet hän tietää ja tuntee omakohtaisesti. Maidän Suomi -retoriikalla on yhteys keskustan aluepoliittiseen ohjelmaan, joka asettaa tavoitteekseen pitää Suomi asutettuna ja elinvoimaisena laitojaan myöten (Keskustan alueohjelma 1998). Myös keskustan Eurooppa-ohjelmassa, joka tehtiin ennen europarlamenttivaaleja 1999, puhutaan maakuntien kehittämisestä EU:n avulla,

aluekehityksen siirtämisestä maakuntien liittojen päätöksenteon alaisuuteen EU-rahoituksen osalta sekä siitä, että EU-politiikka ei saisi jäädä ”Helsingin ja Brysselin kabineteissa tapahtuvaksi eliitin hoitamaksi asioiden järjestelyksi”. EU-politiikkaa tulisi toteuttaa kaikkien kansalaisten ehdoilla. (Keskustan Eurooppa-ohjelma 1999) Meidän Suomi -teemalla Virrankoski perustelee kuulijoilleen tärkeää tehtäväänsä ajaa Väli-Suomen ja maakuntien etua Euroopan unionin toimitasolla, koska hän on yksi ”meistä”, samanlaisen taustan ja lähtökohdat omaava maaseudun mies kuin kohderyhmänsä.

4.2 Vastuu Suomesta

Virrankoski väittää europarlamentaarikon työn olevan tärkeää Suomen kannalta, koska parlamentaarikko toimii Suomen edunvalvojana eurooppalaisella näyttämöllä. Tätä voidaan pitää yhtenä hänen pääperustelunaan oman europarlamentaarikkotyönsä merkityksestä. Taustaoletuksena on, että Euroopan parlamentin toiminnalla on merkitystä Suomen sekä hänen kuulijoidensa kannalta. Puheissaan ja kirjoituksissaan Virrankoski ottaa loogisesti esille teemoja etenkin Euroopan unionin maatalous- ja aluepolitiikasta. Näin hän täydentää väitettään kertomalla politiikan alueesta, mikä liittyy kuulijoidensa intresseihin, ja jossa europarlamentilla on päätäntävaltaa. Europarlamentin toiminnan mielekkyyteen ja kuulijoiden kannalta tärkeisiin asioihin vetoamalla Virrankoski kannustaa yleisöään äänestämään ja kasvattaa vaalien merkitystä heille. Tähän pätee Suojasen vakuuttelun strategialuettelon *tutunomaistamisperiaate* (Suojanen 1997, 81). Virrankoski liittää laajempaa ja monimutkaisempaa EU-kokonaisuutta tutujen kansallisten ongelmien ja teemojen kautta EU:n maatalouspolitiikkaan, johon vetoamalla hän haluaa saada kansalaiset osallistumaan ja tuntemaan vaalit tärkeiksi. Virrankosken luotettavuus on tällöin taatumpi, koska hän kykenee yhdistämään vieraamman EU-informaation ja tutut asiat perusteluissaan (ks. Kakkuri-Knuutila 1999).

Joten nyt on aika toimia, jos haluamme vaikuttaa Euroopan unionin toimintaan Suomessa ja meidän lähiympäristössämme. Sillä Euroopan unionilla on merkitystä. Sen keskeisiä toimialoja ovat alue- ja rakennepolitiikka sekä maatalouspolitiikka, jotka kaikki ovat meitä lähellä ja koskettavat meidän jokapäiväistä elämäämme. (VK puhe 29.5.1999)

Virrankoski toistaa puheissaan, että Euroopan unionia tulee rakentaa etenkin jäsenmaiden toimesta, kaikkien jäsenmaiden erilaiset edut silmällä pitäen. Hän korostaa Suomen erityistä asemaa

erilaisena eurooppalaisena valtiona ja sanoo Suomen tarvitsevan erityiskohtelua unionissa esimerkiksi maatalous- ja aluepolitiikan osalta, koska Suomi on maailman pohjoisin maatalousmaa (VK puhe 29.5.1999). Tämän vuoksi on Virrankosken mukaan selvää, että Suomen kohdalla Euroopan unioni ei voi noudattaa samanlaista maatalouspolitiikkaa kuin se harjoittaa Etelä-Euroopassa. Euroopan unioniin tarvitaan edusmiehiä, jotka parlamentin jäseninä ajavat suomalaisen elinkeinoelämän ja maatalouden vaatimuksia. (ibid.) Virrankoski korostaa, että toimiessaan europarlamentaarikkona hänellä on myös mahdollisuus vaikuttaa Euroopan unionin tulevaisuuden kehitykseen. Suomen eduksi Virrankoski katsoo olevan Euroopan unionin kehittämisen ainoastaan valtioiden välisenä liittona, eikä liittovaltiona. Hänen mielestään Eurooppa -tasolla tulee päättää vain asioista, jotka ovat siellä tärkeä päättää. Näitä asioita ovat esimerkiksi taloudelliset ja kaupankäyntiin liittyvät asiat sekä ympäristönormisto. Muun normiston päättäminen tulisi säilyttää valtioiden tasolla, koska vaarana on byrokratian kasvu. Lähipäätös menetelmä korostaa jäsenmaiden toimivaltaa, mutta se vaatii EU-järjestelmän yksinkertaistamista, tulosvastuuta ja kontrollin vähentämistä. (VK puhe 16.5.1999) Jokaisella valtiolla tulee siis olla suvereeni oikeus päättää asioistaan.

Me tiedämme, että jo maataloudessa tällä hetkellä, joka alkaa olla täysin EU:n alainen, on säädökset erittäin monimutkaisia ja niitä on vielä ystävällisesti kansallisilla säädöksillä lisätty. Säädöksiä, joilla ei ole päätä eikä häntää hyvin herkästi annetaan, ja nyt kun mennään alaspäin ja jäsenmaa saa päättää, niin pysytään paljon realistisemmalla tasolla. (ibid.)

Edellisillä Virrankoski tekee omaa Eurooppa-poliittista linjaustaan. Räsänen ja Bleicherin (1998, 112-113) puhuessa alueellisen identiteetin muodostumisesta Suomessa EU-kriittisten kansalaisten keskuudessa, he sanovat EU-kriittisten ihmisten käsittävän Suomen valtion orgaanisena kokonaisuutena ja kollektiivisena singulaarina, mitkä korostavat jäsenten yhteisyyttä ja valtion ykseyttä. Suomi on valtiona oltiin kaltainen olemassa oleva yksikkö, jolla on oikeuksia. Valtion itsenäisyys on EU-kriittisten kansalaisten mielestä oikeutta toimia maantieteellisesti rajatulla alueella, jolla on positiivinen ja kyseenalaistamaton luonnolliselle yhteisölle kuuluva valtaoikeus päättää omista asioistaan, mitä ei tarvitse perustella. Suomi nähdään alueena omatahtoisena subjektina, jolloin Suomen itsenäisyys on alueellista ja tiukkarajaista sisäistä yhtenäisyyttä erillisenä muista. EU-vastustajat ovat huolissaan itsemääräämisoikeutensa kohtalosta. Heille Suomen itsenäisyys on itseisarvo, jonka menettämisen pelko on ehdoton argumentti EU:a vastaan.

(ibid.) Virrankosken argumentaatiosta voi lukea juuri tätä Suomen itsenäisyyden ja valtion suvereenisuuden pitämistä itseisarvona.

Euroopan yhdentymisen historiassa on esille tullut erilaisia tavoitteiden ulottuvuuksia liittovaltion sekä valtioiden välisen liiton termien kautta. Mielipiteet jakautuvat karkeasti kahteen leiriin. Federalistien tavoitteena on vahva liittovaltio, jossa itsenäiset poliittiset yksiköt siirtävät toimivaltaansa keskushallinnolle. Toista suuntaa edustavat löyhemmän itsenäisten valtioiden välisen yhteistyön kannattajat. Federalistista suuntaa edustavat EU:ssa Ranskan, Italian ja Benelux-maiden hallitukset ja edustajat, kun taas Britannian ja Skandinavian maiden hallitukset ja edustajat kannattavat rajoitetumpaa yhteistyötä. Tulevaisuuden kehityksen kahtena ääripäänä voidaan pitää siis itsenäisten valtioiden välistä yksimielisyyteen perustuvaa yhteistyötä, eli valtioliittoa, ja puhdasta liittovaltiota. (Raunio 1998, 12, 37, 43) Virrankoski ei kannata federalistista linjaa, vaan ajaa integraation kehitystä valtioiden välisenä liittona kansojen suvereenisuutta kunnioittaen. Tämä on myös keskustan Eurooppa-linjaus, jonka mukaan unionille on siirrettävä vain ne tehtävät, jotka se pystyy hoitamaan paremmin kuin jäsenmaat (Keskustan Eurooppa ohjelma 1999)

Luoman (1995, 71-72) mukaan Euroopan unionia ei voida pitää valtioliittona termin perinteisessä merkityksessä. Oikeuskirjallisuudessa konfederaatio määritellään täysvaltaisten valtioiden väliseksi yhteenliittymäksi, jonka jokainen jäsen säilyttää asemansa kansainvälisen oikeuden subjektina. Valtioliitto perustuu valtioiden väliseen sopimukseen ja valtioiden väliset suhteet kuuluvat kansainvälisen oikeuden piiriin. Jokainen valtio voi solmia sopimuksia liiton ulkopuolisten valtioiden kanssa ilman rajoituksia ja kaikilla on myös oikeus erota konfederaatiosta. Valtioliitolla ei ole jäsenvaltioista erillistä lainsäädäntövaltaa tai tuomioistuinta. Euroopan valtiollisessa kehityksessä konfederaatiot ovat yleensä edeltäneet liittovaltiomuotoa. EU-jäsenyys rajoittaa valtioiden ulkoista suvereniteettia. EU:lla on oma, laajat toimivaltuudet omaava tuomioistuin ja yhteisön toimielimillä on jäsenvaltioista riippumatonta lainsäädäntövaltaa. Kuitenkaan Euroopan unioni ei Luoman mielestä täytä perinteisiä liittovaltiomääritelmiä. (ibid.)

Liitettäessä keskustelu europarlamentin toiminnan ongelmallisuudesta europarlamentin demokratiavajeeseen ja sen ratkaisuehdotuksiin, Virrankoski edustaa eniten valtiokeskeistä eli gaullistista näkemystä. Gaullistinen näkemys keskittyy parantamaan jäsenvaltioiden asemaa neuvostoa vahvistamalla tai antamalla kansallisille parlamenteille enemmän valtaa integraatiokysymyksissä. (Raunio & Wiberg 1999b, 158) Osallistumisella vaaleihin on Virrankosken mukaan siis tärkeä merkitys maatalouden ja kansallisen tulevaisuuden kannalta,

koska äänestämällä kansalaiset voivat vaikuttaa Euroopan unionin tulevaisuuden kehitykseen haluamaansa suuntaan, sen tekemiin linjauksiin sekä siihen, millaiseksi unionin ja Suomen tulevaisuus muodostuu. (VK puhe 10.4.1999 & VK puhe 16.5.1999)

Virrankoski korostaa eurovaalien merkitystä kuitenkin europarlamentin kasvaneiden vaikutusmahdollisuuksien ja konkreettisen vallan lisääntymisen kautta esimerkiksi Agenda 2000 -ratkaisun yhteydessä. Väitteenä kuuluu, että europarlamentilla on valtaa maaseudulle tärkeissä asioissa. Hän perustelee väitettään kertomalla, että Agenda 2000 -ratkaisuprosessin aikana parlamentti onnistui ensimmäistä kertaa tekemään muutoksia huippukokouksen esitykseen Euroopan unionin tulevaan 7 vuoden rahoituskehitykseen. Virrankosken mukaan tällä oli poliittisesti merkittävä vaikutus unionin valtarakenteen muodostumiseen tulevaisuudessa. Tämän yhden muutoksen avulla parlamentti sai itselleen päätösvalan 11 prosentin osasta määrärahoja, joista ennen päätti yksin ministerineuvosto. (VK puhe 16.5.1999) Virrankoski ei, esimerkiksi Riitta Myllerin tavoin, puheissaan ja kirjoituksissaan erityisesti ja yksittäisenä teemana painota europarlamentin kasvanutta valta-asemaa. Tämä johtunee Virrankosken itsensä ja hänen potentiaalisen äänestäjäkuntansa ilmeisen kriittisestä suhtautumisesta Euroopan unioniin ja sen valta-aseman kasvattamiseen suhteessa jäsenvaltioihin. Kannattajakunta voi kokea kaiken unionin elinten vallan lisääntymisen negatiivisena. Etenkin europarlamentin vallankasvusta puhuttaessa on uhkana, että kuulija tulkitsee sen liittovaltiokehityksen jatkeeksi ja jäsenvaltioiden kansallisten parlamenttien vallan vähentymiseksi.

Virrankoski sanoo haastattelussa (12.6.1999) pyrkineensä välttämään puheissaan turvallisuuspoliittisia aiheita, koska kampanjan lyhyellä aikaperspektiivillä kunnollinen ja kattava keskustelu tällaisista teoreettista ymmärrystä vaativista aiheista on vaikeaa. Puhuessaan liittovaltiokehityksestä unionin kehityksen uhkakuvana, Virrankoski puhuu kuitenkin tärkeydestä pitää Suomi ulkona NATO:sta (VK puhe 10.4.1999).

Jos Suomi sitoutuisi NATO:on, siitä olisi kaksi seurausta. Ensinnäkin olisimme etulinjan maa. Olisimme kuin lentotukialus kaukana noin 1000 kilometrin päässä lähimmästä tukialueesta, eteenyönnetty tukikohta. Ja Suomea ei kannata tällaiseen tilanteeseen asettaa. Sitten se erinomainen maanpuolustustahto, joka meillä tällä hetkellä on, romahtaisi, kun ajattelisimme että kyllä se Amerikka meitä puolustaa. (ibid.)

NATO-argumentissa on kyse Suojasen (1997, 80) *tutunomaistamisesta*. Euroopan unionissa tulevaisuudessa vaikutettavia asioita tuodaan NATO-puheen kautta konkreettisesti lähelle kansalaisten todellisuutta. Virrankoski liittyy europarlamenttivaaleihin osallistumisen vastuunkantoon NATO-jäsenyydestä ja Suomen turvallisuuspoliittisesta ratkaisusta. Keskustan ja sen kannattajien suhtautuminen mahdolliseen NATO-jäsenyyteen oletetaan olevan äärimmäisen kielteinen. Kannattajakuntaa on mahdollista mobilisoida osallistumaan vaaleihin vetoamalla tällaiseen kannattajakunnan syviä tunteja herättävään aiheeseen.

4.3 Vastuu maakunnista

Virrankoski tuo maakuntia ja Suomea esille Euroopan unionin, keskuksen, periferiana, jonka edustuksen saaminen unionin instituutioihin on tärkeää. Jussilan mukaan yhteiskunnallisesta alueellisesta näkökulmasta periferia on alisteinen keskuksen vallalle. Keskus edustaa alueellista auktoriteettia, jonka alisteisessa vallassa kaukainen periferia on. Periferialla on lisäksi alueellisessa päätöksenteossa vähemmän valtaa kuin keskuksella. (Jussila 1994, 29) Virrankosken mukaan eurovaalit ovat tärkeitä, koska ne ovat ainoa keino, jolla saattaa maakunnat mukaan Euroopan unionin päätöksentekoon. Maakuntien suomalaisten tulee kantaa vastuuta omasta alueestaan, jotta maakuntien ääni ei kanavoituisi esiin ainoastaan pääkaupunkiseudun edustajien toimesta. (VK puhe 17.4.1999) Implisiittisenä kehotuksena kuulijoille on äänestää maakunnallista ehdokasta, joka Virrankoski itse on, koska suorat yhteydet Eurooppaan ovat argumentaation mukaan maakuntien, eli periferian, tulevaisuuden ja tasa-arvoisuuden keskuksiin nähden edellytys.

Ja tästä syystä nämä EU-vaalit ovat suomalaisille maakunnille poikkeuksellisen tärkeitä myös poliittisesti. Onko suomalaisilla maakunnilla tulevaisuudessa suoraa yhteyksiä sinne, missä todellisia päätöksiä tehdään. (VK puhe 17.4.1999)

Virrankosken puhussa europarlamentista ”todellisten” päätöksientekijänä näkemys poikkeaa paljon yleisestä asenteesta, jossa Suomen eduskunta toimii todellisten päätöksientekijänä. Edelleen perustellessaan europarlamentaarikon työtä maakuntien asianajajana Euroopassa, Virrankoski puhuu Agenda 2000 -ratkaisun konkreettisista vaikutuksista Suomen maakuntiin, maanviljelyyn sekä aluepoliittiseen rahoitukseen. Agenda 2000 -ratkaisu on Virrankosken puheteemoista käytetyin ja merkittävin. Agenda 2000 -teemalla Virrankoski saa esitettyä Euroopan parlamentin toimivallan läheisenä kannattajiensa toimeentuloon ja elinkeinoon, jonka vuoksi sen on ajateltu olevan ajankohtaisuudessaan kiinnostava. Virrankoski toimii asiantuntijana maatalouspoliittisessa

keskustelussa Burken identifikaatio -periaatteen mukaisesti tuoden itseään esille maatilallisena, jonka elinkeinon Agenda 2000 -ratkaisu vaikuttaa myös (ks. Summa 1996). Tällä hän saa lisätehoa ja uskottavuutta perusteluunsa.

Agenda 2000 -ratkaisun yhteydessä Virrankoski tuo esille europarlamentin roolia Agenda -ratkaisun valmistelussa. Hän puhuu Euroopan unionin rahoituskehysten vaikutuksesta Suomen kuntien tulevaisuuteen, samalla kun korostaa europarlamentin suurta roolia Euroopan unionin oman budjetin hyväksymisessä ja valmistelussa. Virrankoski kuvaa Agenda 2000 maatalouspoliittisen ratkaisun torjuntavoitoksi Suomen maatalouden ja kuntien kohdalla. (VK puhe 22.5.1999)

Ilmeisesti voidaan kuitenkin sanoa, että tämä Agenda 2000 ratkaisu ei tule lopettamaan Keski-Suomen maataloutta. Se riippuu siitä, mikä on kansallinen ratkaisu. Siis, jos ei kansallisesti oteta pois niitä rahoja, jotka EU antaa, niin voidaan pärjätä. (ibid.)

Virrankoski heittää vastuun maatalouden vaikeuksista viimekädessä Suomen hallitukselle. Hänen osoittaa kuulijoilleen, että Agenda 2000 -ratkaisussa europarlamentti hoiti osansa maatalouden turvaamisessa, ja lopputulos riippuu Suomen hallituksen ja Euroopan unionin keskinäisistä neuvotteluista. Puhuessaan hallituksesta maatalouden hoitajana, Virrankoski käyttää Suojasen (1997, 82) *mustaamis*-strategiaa, jossa toisinajattelevien toimintaa kyseenalaistetaan omaan toimintaan nähden. Virrankoski kyseenalaistaa hallituksen motiiveja ja tekoja, jolloin europarlamentin työ ja samalla hänen maaseudun ”puolella” olevat motiivinsa kirkastuvat.

Virrankoski sanoo olevansa huolissaan maanviljelijöissä elävästä pettymyksestä ja sen luomasta arvaamattomuudesta omaan vaalitulokseensa. (VK haastattelu 12.6.1999) Pekosen (1999, 67) mukaan ennen eurovaaleja 1996 EU-kriittisistä kansalaisista ilmoitti äänestävänsä vain 38 prosenttia samaan aikaan kun EU-myönteisillä vastaava luku oli 60 prosenttia. Tiedossa oli, että negatiivinen suhtautuminen EU:n voi laskea äänestämisen todennäköisyyttä. Virrankoski sanoo haastattelussa (12.6.1999) välttävänsä kampanjassaan ”lopun alun” tunnelman nostattamista EU-kriittisestä asenteestaan huolimatta, koska pelottelulla ei ole hyviä seurauksia pidemmällä tähtäimellä. Virrankoski korostaa tärkeyttä hyväksyä EU-jäsenyys realiteettina ja kehiksenä, josta Suomea ja sen maakuntia on nyt kehitettävä. Edellisistä vaaleista, joissa Virrankoski arvosteli EU-jäsenyyttä, Virrankosken asenne on muuttunut maltillisemmän EU-kriittisyyden suuntaan. (ibid.) Positiivisemmän kuvan luominen Euroopan unionista on eurovaaleihin osallistumisen ja hänen

henkilökohtaisen uudelleenvalintansa kannalta tärkeää. Virrankoski ei myöskään voi kritisoida Euroopan unionia entisellä tavalla, koska on itse osallistunut päätöksentekoon siellä.

Hieman positiivisempi kuva EU:sta näkyy esimerkiksi Virrankosken korostaessa, että Agenda-ratkaisun maatalouspoliittinen sopimusosan osoittaneen EU:n olevan ainakin tällä hetkellä vielä enemmän perheviljelmien puolella ”kansainvälisen sosialismin” sijasta (VK kirjoitus 4/1994). Virrankoski ottaa tässä keskustelussa Yhdysvallat ja Euroopan vastapariksi. Yhdysvallat on maailmankaupan vapauttamista ajava osapuoli, kun Euroopan unioni turvaa Suomen pienviljelijöiden etua ja ylläpitää tuin kansallista maataloutta. (VK kirjoitus 3/1999) Tämän asetelman esittäminen sisältää selvän symbolisen viestin suomalaisille maanviljelijöille siitä, että EU voi toimia jopa edunvalvojana nykypäivän kovenevassa maatalouden kamppailussa. Tulevaisuudessa Suomen maatalouden ainoa uhka ei tule Euroopasta, vaan kysymys on laajempi.

Aluepolitiikan osalta Agenda 2000 -ratkaisuun Virrankoski ei ole tyytyväinen. Hän puhuu hämähäisestä, koska Suomelle annettiin ykköstuki, jonka todellinen arvo on 500 Mmk pienempi kuin EU:n keskimääräinen ykköstuki. Hän sanoo, että jos maataloudessa pystyttiin kohtalaiseen torjuntavoittoon, aluepolitiikassa Suomi on selvä menettäjä. Virrankosken mukaan puhe Suomen nettosaaja -roolista perustuu inflaation unohtamiseen laskuista. (VK puhe 10.4.1999) Edellisellä hän viittaa hallituksen ja etenkin SDP:n positiivisiin kommentteihin Agenda 2000 aluepoliittisesta ratkaisusta sekä Suomen nettosaajaosasta. Keskustelu siitä, oliko Suomi nettomaksaja vai nettosaaja, yritti nousta europarlamenttivaalien yhdeksi kiperimmäksi kysymykseksi muuten värittömässä ja hiljaisessa asiakeskustelussa. Tässä keskustelussa Virrankoski kutsuu hallituspuolueiden lausuntoja Suomen nettosaajan roolista poliittiseksi satuiluksi (VK tiedote 9.6.1999). Virrankoski kuvaa Agenda 2000 -ratkaisun päätöksentekoprosessia epäloogiseksi Saksan puheenjohtajakauden lopussa ja Suomen hallituksen roolia passiiviseksi etenkin viimeisen ratkaisevan yön neuvottelussa. Viimeisenä neuvotteluyönä Berliinissä jaettiin Virrankosken mukaan ”joululahjarahoja” ilman varsinaisia perusteita, jotta Agenda 2000 -ratkaisu pystyttiin saamaan valmiiksi Saksan puheenjohtajakauden aikana. (VK puhe 22.5.1999)

Saksa se otti ja puksautti EU-rahaa 32 miljardia yhdessä yössä sitten vaan näiden muiden maiden taivutteluun, mutta Suomi ei saanut paketista yhtään mitään. Ja minkä takia? Sen takia, että se ei pyytänyt mitään. Me oltiin niin tyytyväisiä. Oltiin saatu joku nurmituki, joka maksaa jonkun markan EU:lle, ihan mitättömän markan näihin verrattuna, niin Suomen hallitus ei edes pyytänyt mitään. (VK puhe 22.5.1999)

Suomen Agenda 2000 aluepoliittisen ratkaisun epäonnistumisesta Virrankoski syyttää hallitusta. Samalla hän korostaa Keskustan oppositiopuolueena olleen päätöksenteossa ulkopuolella. Tämä on toinen esimerkki Virrankosken argumentaatiossa käytetystä Suojasen (1997, 82) *mustaamis-*strategiasta. Hallituksen toiminta kyseenalaistetaan, jolloin keskustan, Virrankosken oman puolueen, asema paranee puolueena. Agenda 2000 aluepoliittinen ratkaisu toimii Virrankosken argumentaatiossa hyvänä tilaisuutena tehdä eroa hallituspuolueiden, ”heidän”, ja keskustan, ”meidän”, toimien välille.

4.4 Vastuu kansalaisten osallistumisesta

Virrankosken argumentaatiossa on vaaleihin herättelevä ja osallistumisen tärkeydestä muistuttava sävy. Hän kertoo realistisesti äänestysprosentin mahdollisesta alhaisuudesta, mutta muistuttaa ettei vielä ole liian myöhäistä toimia. (VK puhe 29.5.1999)

...sillä nyt on mahdollisuus vaikuttaa myös EU-politiikkaan ja sen jälkeen vaikutusmahdollisuudet jäävät tavallisilta äänestäjiltä seuraaviin viiden vuoden kuluttua pidettäviin vaaleihin. Joten nyt on aika toimia, jos haluamme vaikuttaa Euroopan unionin toimintaan Suomessa ja meidän lähiympäristössämme. Sillä Euroopan unionilla on merkitystä. (VK puhe 29.5.1999)

Virrankosken mukaan kansalaisten on tärkeää ymmärtää, että päätöksiä tehdään Euroopan unionissa tulevaisuudessakin. Kysymys on nyt siitä, osallistutaanko vaaleihin ja lähetetäänkö Suomen maakunnista edustajia Brysseliin valvomaan ja huolehtimaan, että maakuntien ääni tulee kuuluviin myös kansainvälisellä foorumilla. Tähän argumenttiin vedotessaan hän perustelee äänestämistä kansalaisvelvollisuudella sanoen edelleen vaaleihin osallistumisen olevan kansallisesti välttämätöntä. (ibid.) Borg (1996, 147-148) sanoo suomalaisten omaavan yleisen velvollisuusajattelun äänestämisestä, jossa vaaliosallistumispäätöksen ei tarvitse sisältää varsinaiseen välineelliseen toimintaan tähtääviä aineksia. Esimerkkinä tästä on, että suomalaiset vaali- ja osallistumiskolliset valitsijat pitävät varmana vaaleihin osallistumistaan kuukausia ennen vaaleja tietämättään edes puoluetta tai ehdokasta, jota äänestävät. Borgin mukaan on sisäistetty äänestämään velvoittava sosiaalinen normi, joka kertoo vaalien vahvasta legitimitetistä ja jonkinlaisesta järjestelmän kyseenalaistamisen puutteeseen liittyvästä auktoriteettiuskosta. (ibid.) Tähän suomalaiseen velvollisuudentuntoon myös Virrankoski nyt vetoaa. Suojasen (1997, 84)

puhestrategiajakoa käyttäen kyseessä on kuulijoiden *kansalaiskuntoon* vetoamisesta, koska Virrankoski painottaa viime kädessä kansalaisten omaa vastuuta vaaleista ja niiden tuloksen kautta alueensa tulevaisuudesta. Hän sanoo kansalaisten olevan vastuussa myös lähipiirinsä äänestämisestä. Vaalien merkityksen itse oivaltavan tulee vaatia myös lähipiirinsä äänestävän (VK puhe 16.5.1999).

Virrankoski sanoo kansalaisten aktivoimisen olevan vaikeaa kesäajan ja keskustan maanviljelijä kannattajajoukon Euroopan unionia kohtaan tuntemaan syvän pettymyksen ja epäluulon vuoksi. Kampanja-ajan lyhyiden, useiden vaalien, europarlamenttivaalien toissijaisena sivuuttamisen sekä niiden mediahuomion puutteen takia vieraiden vaaliteemojen esiintuominen on miltei mahdotonta. (VK haastattelu 12.6.1999) Reif ja Schmitt (1989) sanovat kansalaisten pitävän eurovaaleja toissijaisena kansallisiin vaaleihin nähden, vaikka Virrankoski puhuessaan eurovaalien sivuuttamisesta viittaa tässä etenkin neljät vaalit -vaalitulanteeseen. Raunion ja Wibergin (18.11.1998) eurovaalien kehitysideoissa korostetaan tarvetta saada vaalien väliin enemmän aikaa, jotta keskustelu heräisi ja kiinnostus vaaleja kohtaan olisi suurempi. Neljät vaalit vaalitulanne ei ole selvästikään omiaan nostamaan vaalien sisällöllisyyttä ja vetovoimaa.

Virrankoski pitää vaalialueen laajuutta yhtenä europarlamenttivaalien osallistumiseen liittyvistä suurimmista ongelmista. Vaalipiirijako europarlamenttivaaleissa auttaisi hänen mielestään sekä vaalien ilmeen nostamisessa että eurovaalikeskustelun muotoutumisessa. Virrankosken mukaan vaalipiirijako tukisi alueiden Euroopan rakentamista, koska nykyinen vaalijärjestelmä on liian pääkaupunkikeskeinen, joka taas edelleen etäännyttää kansalaisia Eurooppa-asioista. (VK tiedote 10.6.1999) Lisäksi laaja vaalialue antaa Virrankosken mukaan julkisehdokkaille etulyöntiaseman, koska ihmiset eivät tunne muita ehdokkaita samassa määrin valtakunnallisesti. Vaalipiirien avulla ehdokkaat saisivat enemmän kontaktia ihmisiin, kansan tietoisuus Euroopan parlamentin toiminnasta ja yleensä Eurooppa-politiikasta parantuisi sekä todellisten alueellisten asiakysymysten yksilöiminen olisi helpommin mahdollista. (VK haastattelu 12.6.1999) Vaalipiireistä puhuttiin myös muuten eurovaalien yhteydessä etenkin niiden käyttöönottoa kannattavien toimesta. Eriäviäkin mielipiteitä esiintyi. Esimerkiksi vihreiden Heidi Hautala pitää vaalipiirien käyttöä Suomen eurovaaleissa ongelmallisena tulevaisuudessa, koska EU:n laajentumisen myötä on todennäköistä, että Suomen edustajamäärä putoaa parlamentissa 12 jäseneen. Tällöin vaalipiirit antaisivat Hautalan mielestä suurille puolueille etulyöntiaseman, koska käytössä olevalla vaalitalvalla pienten puolueiden mahdollisuus saada edustajiaan läpi vaikeutuisi entisestään. (Eurovaalit 99, 10.6.1999)

Virrankoski epäröi spekuloidessaan, onko puoluetta, joka hyötyy mahdollisesta äänestysaktiivisuuden alhaisuudesta eurovaaleissa. Hän uskoo, että keskustan kannattajille Euroopan unionin ja sen tulevaisuudenkehityksen olevan tärkein. Maaseudun asukkaat ovat olleet perinteisesti myös uskollisia äänestäjiä. Virrankosken mukaan on todennäköistä, että jos joku hyötyy äänestysprosentin alhaisuudesta vaaleissa, se on keskusta. (VK haastattelu 12.6.1999) Keskustalaiset ovat siis Virrankosken mielestä Borgin (1996b) kuvaamia vaaliuskollisia äänestäjiä. Virrankosken mukaan kuitenkin aiemmin mainittu maanviljelijöiden pettymys Euroopan unionia kohtaan tekee vaalien tuloksesta erittäin arvaamattoman myös keskustalle. Hän arvelee SDP:n häviävän eniten vaaleihin osallistumisasteen ollessa alhainen, koska puolueen kannattajilla ei ole Virrankosken mukaan eurovaaleissa tärkeää intressiä ajettavanaan. (VK haastattelu 12.6.1999) Virrankoski perustaa arvionsa keskustan mahdollisesta hyötyjän roolista luultavasti vuoden 1996 eurovaaleihin, joissa ei vuoden 1994 EU-kansanäänestykseen osallistumisen perusteella odotettu keskustan menestyvän. Kansanäänestyksessä 1994 perinteiset keskustan vahvat kannattaja-alueet olivat kaupunkeja ja muita asutuskeskuksia passiivisempia osallistumisessaan. Matala äänestysprosentti kuitenkin hyödytti vuonna 1996 etenkin keskustaa. Eurovaaleista tuli eräänlaiset EU-protestivaalit, koska kaikki keskustan neljä valittua edustajaa olivat EU-kriittisiä. (Borg 1996a, 366) Kuitenkin Raunion ja Wibergin (1999a, 36) mukaan myönteisesti Euroopan unioniin suhtautuvat kansalaiset kokevat eurovaalit tärkeiksi ja äänestävät todennäköisemmin vaaleissa kuin EU:n kielteisesti suhtautuvat. Tämä on Virrankosken tiedostama hänen uudelleen valintansa uhka, koska Virrankosken kannattajakunta on melko EU-kriittistä.

4.5 Keskustan vastuu

Virrankoski vetoaa puhuessaan eurovaalien merkityksestä omalle puolueelleen vetoamalla puolueen yhteistyöhön ja yhteisvoiman käyttöön hyvän vaalituloksen saavuttamisen edellytyksenä. Vaalimenestyksen tulee olla puolueen yhteinen päämäärä, koska hänen mukaansa Euroopan parlamentti on erityisen tärkeä etenkin keskustalle ja sen kannattajille (VK puhe 30.5.1999). Yhteisvoiman ja yhteisen vastuun korostus tapahtuu me –retoriikkaa käyttämällä. Virrankoski puhuessaan omalle puolueelleen vetoaa näin yhteisöllisyyteen ja erottaa puolueensa tällä ”heistä” eli muista puolueista.

Keskustalaisten tulee kantaa Virrankosken mukaan vastuuta vaaliosallistumisestaan keskustalaisen ihmisyyteen perustuvien arvojen ja yhteiskunnallisen näkemyksensä vuoksi, joiden Virrankoski

sanoo olevan ratkaisevasti erilainen muihin pääpuolueisiin verrattuna. Hänestä näiden arvojen eteenpäinvienti Euroopan unionissa on ensiarvoista, koska Suomea tulee kehittää myös eurooppalaisella tasolla näiden periaatteiden kautta. (ibid.) Puolueella on siis vastuu omasta tulevaisuudestaan, asioiden hoidosta sekä puolueen oman arvomaailman säilymisestä. Burken (1969) identifikaatioteorian mukaisesti Virrankoski identifioi keskustalaisia puhumalla kuulijoilleen tärkeistä arvoista. Heillä kaikilla on sama, muista puolueista poikkeava päämäärä: keskustalaisten arvojen eteenpäin vieminen. Hän vetoaa ”meihin”, luomalla yhteisöllisyyttä puhumalla positiivisesti puolueelle tärkeistä arvoista ja niiden eroamisesta ratkaisevalla tavalla ”heidän”, eli muiden puolueiden, arvoista.

Virrankoski perustelee eurovaalien merkitystä puolueelle myös sanomalla, että vaalisuman todellinen voittaja selviää vasta Keskustan kannatuksen yhteenlasketun tuloksen perusteella kaikkien vaalien jälkeen. Parvikko (1998) puhuu samasta käsitellessään neljät vaalit – vaalitulannetta. Useat peräkkäiset vaalit avaavat puolueille uuden pelitilanteen, jossa ei voi edetä ainoastaan yhdet vaalit kerrallaan ja jäädä odottamaan niiden tulosta ennen seuraavaa siirtoa. Ensimmäisten vaalien voittaja ei vie välttämättä koko pottia, vaan tilannetta on uudelleenarvioitava koko ajan. Voittajat ja häviäjät ovat yksilöitävissä vasta koko vaalikierroksen jälkeen. (ibid.) Neljät vaalit vaalitulanteessa jokaisella vaalilla on siis erityinen oma vaikutuksensa puolueensa tulevaisuuteen ja vaikutusasemaan. Virrankosken (puhe 10.4.1999) mukaan keskusta tarvitsee edustajia kaikille neljälle nykyiselle poliittiselle toimintatasolle: kunnalliselle, maakunnalliselle, valtakunnalliselle ja EU-tasolle. Vain näin puolueen on mahdollista ajaa kannattajiensa asiaa. (ibid.)

Vuoden 1996 vaalien alla keskusta oli kärsinyt kaksi tappiota. Se oli jäänyt oppositioon eduskuntavaaleissa 1995 ja EU-jäsenyyssratkaisu ei miellyttänyt suurta osaa sen kannattajista. (Majonen 1999, 94) Virrankoski muistuttaakin omaa puoluettaan ensimmäisten europarlamenttivaalien vaalivoitosta, joka saavutettiin vaikeassa tilanteessa.

Mutta hämmästyttävää on, kuinka keskustalainen kansanliike löytää toimintamallit ja toimintatavat silloin, kun ne on löydettävä. Keskustalainen kansanliike oivalsi hämmästyttävän nopeasti, että ainoa tapa suhtautua tähän tilanteeseen oli vanha tapa... Me lähdimme omin voimin omaa tulevaisuuttamme rakentamaan myöskin EU:n puitteissa. Ja siinä me onnistuimme. Keskustalainen järjestöväki ja maakuntien ihmiset luottivat voimiinsa ja ne riittivät niin kuin niiden pitää nytkin riittää tähän

tehtävään... Siitä yksinkertaisesta syystä, että me rakastamme tätä meidän Suomea. Siis rakkaudesta Suomeen me hoidamme meidän Suomen asiaa. (VK puhe 30.5.1999)

Edellisissä vaaleissa keskustan tavoitteena oli tehdä vaaleista yleisvaalit. Puolueen kampanjoinnin tavoitteena oli hallituksen linjan haastaminen. Vaalikampanjassa Eurooppa-teemat nousivat pinnalle ja hallituksen Eurooppa-linjalle tarjottiin vaihtoehtona keskustan EU-kriittisempää linjaa. (Majonen 1999, 94) Virrankoski perustelee eurovaalien 1999 merkitystä sanomalla keskustalla olevan myös nyt näytön paikka, koska se ei onnistunut riittävän hyvin maaliskuun eduskuntavaaleissa ja saavuttanut hallituspaikkaa. Hänen mukaansa eurovaaleilla on jälleen tärkeä yleispoliittinen merkitys, koska keskustan on osoitettava muille puolueille ettei se ole ”auringonlaskun puolue”. Virrankosken mukaan eurovaalien tuloksella on merkitystä keskustalle myös seuraaviin vaaleihin, presidentinvaaleihin, nähden, joihin menestys europarlamenttivaaleissa antaisi hyvän pohjan. (VK puhe 3.6.1999)

Haastattelussa (VK 12.6.1999) Virrankoski kertoo taustajoukkojen ja oman tukiryhmän merkityksen olevan ensisijainen ehdokkaan läpimenon kannalta vaikeassa vaalitulanteessa. Puhuessaan suoraan puolueelleen hän tuo julki järjestöväen tärkeyden hyvän vaalituloksen saavuttamisen kannalta, koska on odotettavissa, että vaalien äänestysprosentti jää alhaiseksi ja lisäksi maanviljelijöissä elävä pettymys voi vaikuttaa suuresti myös keskustan tulokseen. Virrankoskesta äänestysaktiivisuus on europarlamenttivaalien suurin ja yllättävin tekijä, jonka vuoksi puolueen rivien kokoaminen ja keskustelun aikaan saaminen on ensisijaisen tärkeää. (VK puhe 3.6.1999) Virrankoski eräällä tavalla penää tukea puolueeltaan vaikeassa tilanteessa.

Ja tämän kesän juhliminen jatkuu tuonne heinäkuulle saakka, ja silloin poliittisen keskustelun ja tällaisen poliittisen aaltoliikkeen nostattaminen on vaikeaa. Ja näin ollen näissä vaaleissa voi olla yllättävän alhainen äänestysprosentti ja silloin se, ketkä lähtevät äänestämään, se ratkaisee kuka nämä vaalit voittaa. (VK puhe 3.6.1999)

5. MYLLERIN ARGUMENTAATIO VAALIEN JA OSALLISTUMISEN TÄRKEYDESTÄ

Joensuulainen sosiaalidemokraatti Riitta Myller on toiminut Euroopan parlamentissa koko Suomen EU-jäsenyyden ajan. Hallitus nimitti hänet europarlamenttiin kansanedustajantehtävistä ensimmäisten suomalaisten joukossa vuonna 1995. Hänet valittiin uudelleen parlamenttiin Suomen ensimmäisissä

europarlamenttivaaleissa vuonna 1996. Myller on Virrankosken tapaan korostetusti alueellinen ehdokas. Kaksi kolmasosa Myllerin äänistä ensimmäisissä europarlamenttivaaleissa tuli Järvi-Suomen alueelta, ja edelleen tästä 40,3 prosenttia Pohjois-Karjalasta (Eurovaalit 96 yhteenveto/Riitta Myller).

Majonen (1999, 97-106) jakoi vuoden 1996 vaaleissa valitut europarlamentaarikot maakunnan asianhoitajiin, EU-kriitikoihin, julkkiksiin, ideologiapolitiikoihin, pitkän linjan politiikoihin sekä kielivähemmistön edustajaan. Majonen laskee Myllerin edellisissä vaaleissa kuuluneen maakunnan asianhoitajiin, koska yli kolmannes hänen äänistään tuli Pohjois-Karjalan alueelta. Myller esiintyi kampanjassaan kuitenkin vahvasti sosiaalidemokraattisena ehdokkaana ja oli tyypillisiä maakunnan asianajajia, Virrankoskea ja Ryynästä, enemmän sidoksissa puolueensa ohjelman toteuttamiseen. Esimerkiksi hänen vaaliohjelmaesitteestään puolet oli puolueen ohjelmatekstiä ja loput henkilömainontaa. Myller toi itseään esille vuoden 1996 kampanjassaan etenkin istuvana ja asiansa osaavana europarlamentaarikkona korostamalla konkreettisia saavutuksiaan. Myllerin maakunnallisuus tuli esille hänen korostaessaan Järvi-Suomen kehittämistä ja edistämistä. (ibid.) Myllerin vaalipuheteemat ovat vuoden 1999 eurovaaleissa edelleen hyvin euroasiakeskeisiä. Hän myös esiintyy kokeneena asiantuntijana keskusteluissa korostaen samalla argumentaatioissaan sosiaalidemokraattista taustaansa. Myller käyttää argumenttinsa perusteluina Virrankoskea enemmän kansalaisille vieraampaa ja uudempaa tietoa. Hän vetoaa paljon EU-asioiden asiantuntijuuteensa. Myller käyttää perusteluissaan myös auktoriteetteihin vetoamista sekä tilastoja todistaakseen europarlamentin vallankasvua ja oman europarlamentin puolueyhmänsä kokoa. (ks. Kakkuri-Knuutila 1999) Myllerin argumentaatiotyylillä poikkeaa Virrankoskesta. Myller ei käytä yhtäläisiä eksplisiittisiä, tunteisiin vetoavia retorisia keinoja, vaan asiat esitetään argumentatiivisesti, datamaiseen informaatioon perustuen.

5.1 Europarlamentin kasvanut valta-asema

Myllerin pääväite europarlamenttivaalien merkityksestä ja tärkeydestä on Euroopan parlamentin kasvaneiden valtaoikeuksien merkitys unionin instituutioiden rakenteessa. Europarlamentin aloittaessa toimintansa vuonna 1952 se toimi keskustelu- ja mielipidefoorumina, mutta mielipiteet eivät sitoneet oikeudellisesti tai poliittisesti yhteisön muita toimielimiä (Raunio 1998, 114). Myller perustelee vaaleihin osallistumista sillä, että europarlamentin toiminnalla on todellista merkitystä kansalaisten elämään. Myllerin esittämät tärkeimmät perustelut europarlamentin kasvaneista valtaoikeuksista ovat

Amsterdamin sopimuksen tuomat valtaoikeuksien muutokset sekä sen kautta parlamentin lainsäädäntövallan kasvattaminen.

5.1.1 Amsterdamin sopimuksen vaikutus

Amsterdamin sopimus tehtiin vuonna 1997 ja se astui Suomessa voimaan 1.5.1999. Amsterdamin sopimus muodostuu kolmesta osasta, liitteestä ja pöytäkirjoista. Ensimmäisessä osassa ovat Euroopan yhteisön sopimusten ja perustamissopimusten sisältöä koskevat muutokset, joita tehtiin yhteensä viiteen eri artiklaan. Toisessa osassa ovat kolmen perustamissopimuksen, niiden liitteiden yksinkertaistamiseen ja vanhentuneiden määräyksien poistamiseen liittyvät muutokset. Kolmas osa koskee yleisiä ja loppumääräyksiä perustamissopimusten ja Euroopan unionin sopimuksen osalta, ratifiointia ja voimaantuloa. Suurimmat Amsterdamin sopimuksen tuomat muutokset liittyvät neljään eri alueeseen. Ensimmäinen alue koskee kansalaisten vapautta, turvallisuutta ja oikeutta. Sopimus muutti ja uudelleen määritti tasa-arvoa, syrjintäkieltoa, henkilökohtaisten tietojenkäsittelyä, henkilöiden vapaan liikkuvuuden aiheuttamia muutoksia säännöstöihin sekä oikeudellista- ja poliisiyhteistyötä rikosasioissa. Toinen alue koskee unionia ja sen kansalaisia. Tässä painotettiin huomio yksilön oikeudellisiin etuihin ja hyvinvointiin, Euroopan kansalaisuuden -käsitteen kehittymiseen, ympäristönsuojeluun ja kuluttajansuojaan. Kolmas alue koskee tehokasta ja johdonmukaista ulkopoliittikkaa. Neljäs taas liittyy unionin toimielimiä koskeviin kysymyksiin. Tässä määriteltiin uudelleen toimielimien valtasuhteita ja lisättiin yhteispäätösmenettelyä koskemaan laajempia alueita, joka puolestaan vahvisti europarlamentin roolia. (Amsterdamin sopimus: käyttäjän opas)

Myller perustelee Amsterdamin sopimuksen aiheuttamaa muutosta parlamentin valta-asemaan puhumalla sopimuksen myötä lisääntyvistä määräänemmistöpäätöksistä, jonka myötä Euroopan parlamentin valta vahvistuu. Tämän vuoksi heinäkuussa 1999 toimintansa aloittava parlamentti on Myllerin mukaan asemaltaan ja valtaoikeuksiltaan merkittävästi edeltäjänsä vahvempi. Hän kertoo edelleen europarlamentin vallan olevan Amsterdamin sopimuksen jälkeen kaikessa EU:n sisämarkkinoita, sosiaalipoliittikkaa, työelämää ja ympäristö- ja kuluttajansuojaa koskevassa lainsäädännössä sama kuin Euroopan unionin jäsenmaita edustavalla neuvostolla. (MY puhe 1.5.1999) Myllerin mukaan ratkaisevaa on, että kun edellisen europarlamentin lainsäädäntövalta ulottui noin 15 prosenttiin unionin koko lainsäädännöstä, uuden 20. heinäkuuta aloittavan parlamentin lainsäädäntövalta koskee noin 80 prosenttia. Tämä mahdollistui yhteispäätösmenettelyn kautta, jossa Myllerin mukaan parlamentilla on yhtäläinen toimintavaltuus neuvoston kanssa, mutta myös ns. veto-

oikeus, jonka vuoksi päätöksiä ei voida tehdä europarlamentin niitä vastustaessa. (MY puhe 11.5.1999a) Vaikka Myller puhuu asioista kansankielellä, hän vetoaa kuulijoihinsa Suojasen (1997, 81) *autoritaarisuudella* esittämällä kuulijoille vieraampaa erikoistietämystä erikoiskäsitteillä. Näitä erikoiskäsitteitä ovat esimerkiksi määräenemmistö päätös ja yhteispäätös menettely. Myös Amsterdamin sopimus on monesti kuulijoille epäselvä ja vieras. Tämän vuoksi konkreettiset esimerkit sopimuksen vaikutuksista ovat luotettavuuden luomiseksi tarpeen.

Ja aikaisemmin tässä lainsäädännön puolella parlamentilla oli lähinnä tällainen neuvonantajan, lausunnon antajan rooli, mutta nyt se saa aidon lainsäätäjän roolin. Ja tää on meille suomalaisille tärkeää oivaltaa, koska me ollaan oltu vasta neljä ja puoli vuotta jäsenenä, ja meille ei oo vielä ehkä tullut tällaiseksi normaaliksi toimintakulttuuriksi se, että me ymmärretään hoitaa myös asioita Euroopan parlamentin kautta ja ymmärretään se, että mitkä vaikutukset sillä on myös päätöksentekoon. (ibid.)

Amsterdamin sopimuksen aiheuttamat muutokset eurooppalaisella toimikentällä lisäävät Myllerin mukaan kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia unionin toimintaan. Sopimuksen solmimisen jälkeen kansalaisten valitsemilla edustajilla on enemmän vaikutusvaltaa unionin instituutioverkossa. (MY tiedote 1.5.1999) Äänestäminen on siis kansalaisille tärkeää, koska vain näin pääsee käyttämään valtaa Euroopan unionissa. Myller sanoo, että Amsterdamin sopimus mahdollistaa sisäiseen turvallisuuteen, rajavalvontaan sekä poliisin yhteistoimintaan Euroopan unionin alueella liittyvän yhteistyön parantamisen sekä kaikkia jäsenvaltioita sitovien päätösten teon unionin tasolla näissä asioissa (MY puhe 19.4.1999). Koko Euroopan unionin toiminnan tehokkuus lisääntyy Amsterdamin sopimuksen myötä ja europarlamentin rooli muuttuu kansalaisten kannalta vastuullisemmaksi, mutta myös kansallisesti vaikuttavammaksi. (ibid.) Myller ei vierasta Virrankosken tavoittoa tuoda esille Amsterdamin sopimuksen integraatiota syventäviä vaikutuksia jäsenmaiden yhteisen päätöksenteon ja turvallisuuspolitiikan suhteen. Tämä kertoo Virrankosken ja Myllerin erilaisesta Eurooppa-linjauksesta Myllerin edustaessa enemmän EU-myönteistä linjaa.

Ja tässä on nyt sellainen asia, joka pitäisi meilläkin huomata. Sillä ei voida enää sanoa, että ne tekee siellä Euroopassa niitä päätöksiä, vaan se on niin kun kiintee osa tää eurooppalainen päätöksenteko tätä kansallista päätöksentekoa. (MY puhe 11.5.1999a)

Myller painottaa Suomen asemaa Euroopan unionin puheenjohtajamaana Amsterdamin sopimuksen voimaantullessa. Suomen puheenjohtajakaudella tehdystä linjauksista riippuu, millaiset käytännöt

muotoutuvat tulevaisuuteen. Tämän vuoksi europarlamentti tulee arvioimaan Suomen puheenjohtajuutta erityisellä tarkkuudella. Puheenjohtajakausi tarjoaa Suomelle myös muita vaikutuskanavia, kuten mahdollisuuden Suomen omien poliittisten aloitteiden edistämiseen mahdollisuuden, jos tilaisuus osataan käyttää hyödyksi. Myller perustelee hyvin läpivietyjä eurovaaleja sillä, että ne auttaisivat vahvistamaan puheenjohtajuuden mahdollisuuksia ainakin kansallisesti. (ibid.) Eurovaaleilla oli Myllerin mukaan siis tärkeä yleispoliittinen vaikutus Suomen puheenjohtajakauden alla. Suomen ensimmäinen puheenjohtajakausi on suomalaisille tärkeä ja paljon puhuttu voimannäyte. Myllerin on hyvä vedota tämän teeman kautta, koska puheenjohtajakaudesta keskusteltiin EU-vaalien alla. Kaksi teemaa on helppo kytkeä yhteen, vaikka ne eivät konkreettisesti liity toisiinsa.

Euroopan komission eroaminen vuonna 1999 on Myllerin mukaan käytännön esimerkki europarlamentin lisääntyneestä vallasta. Parlamentin tehtävänä on valvoa komission toiminnan tarkoituksenmukaisuutta ja laillisuutta Euroopan unionissa. Europarlamentin vaatimukset selvittää, millaisia ongelmia komission hallintoon liittyy, aiheuttivat komission eron. (MY puhe 19.4.1999) Myller kertoo Amsterdamin sopimuksen lisäävän myös muutoinkin parlamentin oikeuksia unionin instituutioiden välillä. Tästä eteenpäin europarlamentti saa valita komission puheenjohtajan jäsenmaiden ehdotusten pohjalta. Parlamentti tulee kiinnittämään huomiota Myllerin mukaan entistä enemmän ennen hyväksyntänsä antamista siihen, että jokainen komissaari on pätevä omalla toimialueellaan ja että he ovat poliittisesti uskottavia ja vahvoja. (MY puhe 11.5.1999a) Tämä johtuu siitä, että parlamentin on hyväksyttävä komissio kokonaisuudessaan ja yhtä komissaaria ei voi jättää hyväksymättä. Yksittäiselle komissaarille ei myöskään ole mahdollista antaa epäluottamuslausetta. Parlamentin rooli tällöin hyvän ja vastuullisen komission muodostumiseen on ratkaiseva. Eurovaaleilla sinänsä ei kuitenkaan ole merkitystä komission kokoonpanoon, koska komission jäseniä ei valita parlamentista tai parlamentin puolueyhjmiien voimasuhteiden perusteella. (Raunio 1998, 116)

5.1.2 Europarlamentaarikkojen valta

Myller uskoo kansalaisten käsityksen europarlamentista vallattomana instituutiona häiritsevän ja laskevan kansalaisten vaaleihin osallistumista. Hänen väitteensä on, että europarlamentaarikolla on valtaa. Myller perustelee väitettään sanomalla, että toimiessaan Euroopan parlamentissa hänellä on ollut enemmän valtaa kuin toimiessaan Suomen eduskunnassa. Tälle hän sanoo yhtenä lisäperusteena hallitus - oppositio asetelman puuttumisen europarlamentista, jonka vuoksi europarlamentti ja sen yksittäiset jäsenet voivat helpommin muuttaa komission ehdotuksia ja esittää mietintöjensä pohjalta uusia eurooppalaisia asia-avauksia. Parlamentin jäsen voi myös halutessaan lisätä vaikutusvaltaansa

keskittymällä omien äänestäjensä kannalta keskeisiin kysymyksiin. (Riitta Myller. Sinun äänesi Euroopassa -lehti 1999) Myller siis viestii, että hänellä on valtaa ja hän käyttää sitä keskittymällä äänestäjensä asioihin.

Euroopan parlamentin työ perustuu eurooppalaisten puolue ryhmien toimintaan. Puolue ryhmien määrä on pysynyt vuodesta 1979 asti kymmenessä, mutta samalla on tapahtunut bipolarisaatiota sosialistien ja kristilliskonservatiivien ryhmien ympärille. Kaksi suurinta ryhmää kontrolloi 2/3 osaa europarlamentin paikoista, ja lisääntynyt keskittyminen näiden kahden ryhmän ympärille on todennäköistä myös tulevaisuudessa. (Raunio 1996, 232) Myller perustelee onnistunutta työtään Euroopan parlamentissa kuulumisellaan europarlamentin sosiaalidemokraattiseen puolue ryhmään. Tämä on hänen mukaansa antanut hänelle hyvät toimintamahdollisuudet parlamentissa. Sosiaalidemokraatit ovat suurin puolue ryhmä parlamentissa, joka takaa Myllerin mukaan parhaat vaikutusmahdollisuudet toiminnan ollessa myös hyvin organisoitua ja valmisteltua. (MY puhe 11.5.1999a) Toisin sanottuna äänestämällä sosialidemokraatteja kansalaiset voivat Myllerin mielestä varmistaa, että heidän edustajallaan on todellista vaikutusvaltaa europarlamentissa. Myller käyttää tässä Suojasen (1997, 84) *itsevarmuus-*puhestrategiaa. ”Vaikka vaikutusmahdollisuudet ovat rajatut, sosiaalidemokraateilla ne ovat hyvät”.

5.2 Europarlamentin merkityksestä muiden puheteemojen kautta

5.2.1 Onnistunut Agenda 2000 -ratkaisu

Agenda 2000 -ratkaisu on paljon esillä myös Myllerin puheissa käytännön esimerkkinä europarlamentin toiminnasta ja Eurooppa-poliittisena aiheena. Virrankoskesta poiketen Myller keskittyy enemmän Agenda 2000 -ratkaisun alue- ja rakennepoliittiseen sopimusosaan, koska Myllerin potentiaalisille kannattajakunnalle Agendan aluepoliittiset varat ovat Agendan ratkaisun tärkein osa.

Europarlamentin puolue ryhmien edustajien näkemyksissä on havaittavissa eroja Eurooppa-asioiden ja kansallisten kysymysten painotuksessa jäsenmaiden edustajien välillä. Belgian, Ranskan, Saksan, Hollannin ja Luxemburgin parlamentaarikot keskittyvät muita enemmän Eurooppa-asioihin. Portugalin, Espanjan, Italian ja Kreikan edustajat hoitavat taas enemmän kansallisia kysymyksiä. Keskusta-periferia jakoa on selitetty paljon sosioekonomisilla profiileilla. Parlamentaarikot Euroopan periferia-alueilta keskittyvät enemmän kansallisiin ja alueellisiin kysymyksiin, koska heidän valitsijansa edellyttävät tätä enemmän. Parlamentaarikkojen on mahdollista käsitellä eurooppalaisella foorumilla vähemmän tärkeää asiaa sen ollessa samaan aikaan kansallisesti hyvinkin merkittävä. (Raunio 1996,

235) Myller puhuu Agenda 2000 -ratkaisusta kansallisena kysymyksenä, johon sisältyy Eurooppa- ulottuvuus. Hänen mukaansa pääperuste Euroopan unionin yhteisen aluepolitiikan rakentamisen tärkeydelle on tarve pienentää alueiden välisiä eroja. Unionin toiminnan mahdollistava laaja taloudellinen yhteistyö lisää luonnostaan paremmin kehittyneiden alueiden toimintamahdollisuuksia. Myller kertoo, että komission toimesta tehtiin koheesioraportti, jossa todettiin Euroopan unionin jäsenmaiden välisten erojen pienentyneen, mutta samaan aikaan alueiden välisten erojen kasvaneen. Tästä johtuen Agenda 2000 aluepoliittisissa neuvotteluissa otettiin käyttöön joustavuusperiaate, jonka myötä varoja keskitettiin etenkin niille alueille, jotka niitä eniten tarvitsivat. Tuki 1 -alue, johon Pohjois-Karjala kuuluu, sai Myllerin mukaan neuvottelujen tuloksena 2/3 aluepoliittisista rahoista. (MY puhe 11.5.1999b)

Myllerin maakuntalaisuus tulee esille Agenda 2000 -teeman yhteydessä. Hän pyrkii puheillaan identifioitumaan Pohjois-Karjalaan ja puhumaan itsestään pohjoiskarjalalaisena ja näin luomaan kuvaa ”meistä”, joka on esimerkki Myllerin tavasta käyttää Burken identifikaatiota vaikutuskeinona. Pohjois-Karjala on Suomen yksi vaikeimmista alueista taloutensa ja elinkeinojensa säilymisen ja kehittymisensä puolesta, jonka vuoksi puhe tasa-arvoisesta aluepoliittisten varojen jaosta toimii vakuutuskeinona. Pohjois-Karjalaan sopii Jussilan (1994, 62-63) tekemä erottelu keskustan ja periferian erilaisuudesta. Hallitsevilla ydinalueet ovat taloudellisen ja poliittisen vallan sekä kulttuurin ja koulutuksen keskuksia. Uudet innovaatiot syntyvät pääasiassa tällä alueella, josta ne leviävät reuna-alueille. Periferian ongelmana on saada ammattitaitoista työvoimaa sekä suuria yrityksiä. Niiden talous on usein yksipuolisesti ja heikosti kehittyntä ja asukkaiden tulotaso sekä asuinolosuhteet ovat alhaisemmat kuin johtavalla alueella. (ibid.) Myller tiedostaa puheissaan tämän ja osoittaa myötätuntoa. Samalla hän pyrkii parantamaan Pohjois-Karjalan alueellista identiteettiä antamalla toivoa paremmasta.

Myller sanoo Lipposen uuden hallituksen sitoutuneen kansallisen vastarahoituksen antamiseen, jotta EU:n alueohjelmat toteutuvat. Suomen maakunnilla on tämän jälkeen viimekäden vastuu aluepoliittisten rahojen hyödyntämisessä. (MY puhe 1.5.1999) Tällä oikeudenmukaisuuden korostamisella Myller pyrkii antamaan kuvaa Euroopan unionin ja parlamentin lisäksi myös hallituksesta syrjäisten alueiden ystävänä. Europarlamentti ja Suomen hallitus eivät ole uhkia, vaan auttajia. Myller on itse hallituspuolueen edustaja. Hallitus on tavallaan osa hänen me-ryhmäänsä. Myller siis viestii, että me olemme sitoutuneet alueellisen kehityksen ylläpitämiseen, mutta heistä, eli muista puolueista, emme voi tietää. Vetoamalla hallituksen lupaukseen, Myller käyttää korkeampaa auktoriteettia vakuuttaessaan kuulijoitaan ja todistaessaan väitettään oikeaksi. Suojasen (1997, 85)

mukaan suomalaisessa suostuttelevassa poliittisessa viestinnässä sanomisien vahvistaminen vetoamalla auktoriteetteihin on tyyppillistä.

Agenda 2000 -neuvotteluissa aluepoliittista tukirahoitusta kuitenkin leikattiin alkuperäisestä komission ehdotuksesta, minkä Myller korostaa tapahtuneen neuvoston toimesta. Parlamentti ja komissio ajoivat rahojen säilyttämistä aluepolitiikassa, varojen keskittämistä niitä tarvitseville alueille sekä rahastojen toiminnan yksinkertaistamista. Näiden periaatteiden Myller sanoo säilyneen Agenda 2000 -ratkaisussa. Hänen mukaansa Suomen asioiden käsittely oli europarlamentissa helppoa komission hyvän pohjatyön vuoksi. Suomalaisille ja itäsuomalaisille tärkeitä Myller sanoo olleen päätösten pysyminen aikataulussa ja sopimuksen valmistuminen ennen Suomen puheenjohtajakautta ja vanhan parlamentin toimikaudella. (MY puhe 21.5.1999) Myller ei kuitenkaan tuo esille, että ministerineuvosto koostuu jäsenmaiden hallitusten edustajista, eli myös suomalaisista sosiaalidemokraateista. Tämän julkituominen olisi epäedullista ja mitätöisi edellistä väitettä. Sanomaksi jää, että europarlamentti hoiti työnsä Agenda 2000 -neuvotteluissa hyvin Suomen edun kannalta ja sopimuksen puutteet ja heikennykset ovat neuvoston toiminnan aiheuttamia. Virrankoski puhuu puolestaan useaan otteeseen hallituksen passiivisesta roolista Agenda-neuvotteluissa (esim. VK puhe 22.5.1999). Tässä tulevat esille suomalaisten euroedustajien erilaiset näkemykset tehdyistä sopimuksista. Virrankoski kritisoi suuresti Suomen Agenda 2000 –aluepoliittista ratkaisua Myllerin ollessa siihen tyytyväinen.

5.2.2 Kansainvälistymisen haasteet

Vuonna 1984 europarlamentissa hyväksyttiin luonnos Euroopan liittovaltiosopimuksesta, joka vaikutti ratkaisevasti integraation syvenemiseen. Parlamentin lausunnot ovat heijastaneet paljon sen federalistisen enemmistön mielipiteitä. Kaksi suurinta puoluer ryhmää, sosialistit ja kristillisdemokraatit, ajavat liberaaliryhmän tuella federalistista unionia, jolla on yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Liittovaltiota vastustavat ovat vähemmistönä Euroopan parlamentissa. (Raunio & Wiberg 1996, 23) Myller suhtautuu myönteisemmin unionin liittovaltiokehitykseen verrattuna valtaosaan suomalaisista parlamentaarikoista. Myller sanoo, että on yhdentekevää, onko valtioiden rajat ylittävässä yhteistyössä kyse liittovaltiosta vai muusta yhdentymisestä, kunhan pääasiallinen ongelma saadaan ratkaistua. (MY puhe 1.5.1999) Näin hän vastaa epäsuorasti liittovaltiokysymykseen pitämällä sitä mahdollisena tulevaisuuden kehityksenä, vaikka sanoo haastattelussa (MY 7.6.1999) välttävänsä puheissaan liittovaltioneemaa sen vaikeuden ja käsitteellisyyden vuoksi. Kukaan ehdokkaista ei myönnä kampanja-aikana suoraan kannattavansa EU:n liittovaltiokehitystä. Liittovaltio –termin ajatellaan ilmeisesti olevan kansalaisissa epäluuloa ja vastustusta herättävä. Positiivisimmin liittovaltioon suhtautuvat

kääntävät mielellään liittovaltiokeskustelun käsitteelliseksi kysymykseksi. Esimerkiksi Eurovaalit 99 -vaalikeskustelussa (2.6.1999) Myller vältti aiheen kysymällä välittömästi liittovaltiokeskustelun alussa, mitä itse termillä tarkoitetaan.

Luoman mukaan liittovaltiotermillä voi viitata useanlaiseen kehityssuuntaan, josta on vaikeaa esittää kattavaa määritelmää. Euroopan unioni ei ole liittovaltio, koska se ei ole valtio tai edes kansainvälinen järjestö. Euroopan unioni muodostuu valtioista, jotka ovat antaneet osia suvereenista vallastaan unionille. Jäsenvaltiot vaikuttavat tahdonmuodostukseen neuvostossa, eikä perustamissopimuksia voida muuttaa samassa järjestyksessä kuin muuta lainsäädäntöä. Voidaan sanoa, että päätöksentekojärjestelmänsä rakenteen puolesta Euroopan unioni täyttää liittovaltion tunnusmerkit yhtenäiskehityksen jatkuessa edelleen. Unioni ei kuitenkaan täytä valtion tunnusmerkkejä, koska sillä ei ole olemassa jäsenvaltioista erillistä aluetta tai väestöä, eikä unionin ”hallituksella” ole oikeutta käyttää suvereenia valtaa alueella. (Luoma 1995, 73-74) Yhteinen valuutta sekä ulkopoliittinen ja turvallisuuspoliittinen suunnittelu lisää kuitenkin painetta puhua liittovaltiosta. Luoman määrittelyn mukaan Euroopan unioni ei sittenkään täytä liittovaltio termin määritelmää siinä merkityksessä kuin sitä vakiintuneesti käytetään (ibid., 75).

Myller argumentoi europarlamentin olevan tärkeä tarkasteltaessa Euroopan unionin toimintaa ja kehittymistä kansainvälistymiskehitystä vasten. Hän perustelee unionia ja europarlamenttia sanomalla globalisaation ja alueellisen integraation olevan haasteita, joihin on mahdotonta vastata puhtaasti kansallisin keinoin. Tämän vuoksi kansainvälisen yhteistyön tiivistäminen on tärkeää kansalliselle hallinnolle ja kansalaisjärjestöille. Myllerin mukaan on tarkasteltava huolella, mitä maailmassa ja kansainvälisessä taloudessa tapahtuu sekä kuinka kehitykseen pystytään vastaamaan, jotta tavallinen ihminen tulee myös huomioiduksi. (MY puhe 7.6.1999b) Euroopan unioni on hänestä osa kansainvälistymistä, joka on väistämätöntä.

Tämä on ollut se syy, minkä vuoksi olemme olleet mukana eurooppalaisessa yhteistyössä. Maailmaa muuttuu koko ajan meidän ympärillämme. Niihin haasteisiin, jotka muuttuva maailma tuo mukanaan, on pystyttävä vastaamaan. Ellemme näihin haasteisiin pysty vastaamaan, olemme kuin lastu laineilla ja muut vievät tätä lastua virrassa. Siinä lastussa täytyy olla kunnon purjeet ja kunnon ohjain, yhteiskunnallinen päätöksenteko. Ja tähän päätöksentekoon meidän on pystyttävä vaikuttamaan, jotta emme olisi kuin lastu laineilla. (ibid.)

Myller pitää edelleen tärkeänä, että tulevaisuudessa Euroopan unioni ja parlamentti lisäävät yhteistyötä EU:n pohjoisilla alueilla sekä Euroopan unionin ja Venäjän välillä. Osana pohjoismaista ulottuvuutta tulee huomioida yhteistyömahdollisuudet Suomen ja Venäjän rajalla. (ibid.) Myller viestittää, että EU:n ja sen oikeanlaisen kehittämisen avulla Itä-Suomelle tarjoutuu entistä paremmat mahdollisuudet laajentaa taloudellista toimintaansa ja yhteistyötään Venäjällä. Itä-Suomi on Venäjää lähimpänä alueena se, jolla on parhaimmat mahdollisuudet hyötyä naapurimaansa kehityksestä, jos vain päätöksentekijät mahdollistavat tämän yhteistyön. Puhuessaan Pohjois-Karjalasta ja Euroopan unionista Myller käyttää me-retoriikkaa ja esittelee itsensä yleisölle pohjoiskarjalalaisena. Tässä jälleen tulee esille Burken (1969) identifikaatioperiaate. Puhuessaan Pohjois-Karjalan tulevaisuudesta mainiten olevansa alueen asukas, jota asia koskee henkilökohtaisesti, viesti on uskottavampi.

5.2.3 Jako kansallisten ja Eurooppa-poliittisten asioiden välillä

Myller tekee kampanjassaan eroa Eurooppa-politiikan asioihin sekä kansallisesti päätettävissä oleviin asioihin. Hänen mukaansa asioiden epäselvyys hämärtää kansalaisten näkemyksiä Euroopan unionista ja tekee osallistumisen eurovaaleihin vaikeaksi. Eurovaaleissa kansalaiset eivät todellisuudessa tiedä, mistä asioista he äänestävät. Vaalikampanjassaan Myller ei puhu muista kuin Eurooppa-politiikkaan liittyvistä asioista, jotta kansalaisten Eurooppa-poliittinen tietoisuus kehittyisi. (MY haastattelu 7.6.1999) Myllerin vakuutuskeinona tässä on myötätunto ja ymmärrys kuulijoidensa vaikeaa valintatilannetta kohtaan. Raunion ja Wibergin eurovaalien parannusehdotukset ovat lähellä Myllerin linjaa, koska myös he pitävät eurovaalien kiinnostavuuden ja kansalaisille tutuksi tulemisen ehtona vaalikampanjoiden keskittymistä eurooppalaisten kysymyksiä ympärille (Raunio & Wiberg 18.11.1998). Hellstenin (1999, 211) mukaan eurovaalien kiinnostamattomuus johtuu pääosin juuri unionin poliittisen ulottuvuuden kehittämättömyydestä, eikä niinkään kerro kansalaisten syvästä epäluottamuksesta Euroopan integraatioita kohtaan. Lisätieto EU-asioista parantaa varmasti kansalaisten kiinnostusta ja luottamusta.

On erikseen määritelty ne asiat, joista päätetään Euroopan unionin tasolla. Ja ne on sellaisia asioita, jotka koskee kaikkia viittätoista jäsenmaata. Ja sellaiset asiat, jotka koskee vain yhtä jäsenmaata, ne päätetään siinä jäsenmaassa itsessään. (MY puhe 7.6.1999a)

Euroopan unionin tehtävänä on Myllerin mukaan määritellä raamit, joiden puitteissa toimitaan. Lopusta käytännön toteutuksesta, esimerkiksi tukirahojen kohdentamisesta, ratkaisevat kansalliset

toimielimet. (MY puhe 7.6.1999a) Tässä näkyy Myllerin Eurooppa-poliittinen linjaus. Myller korostaa parlamenttia suurien linjausten tekijänä, kun Keski-suomalainen, Helsingin Sanomat ja Virrankoski kertovat puolestaan europarlamentin päätäntävallassa olevien asioiden vaihtelevan laajuudeltaan suurista pieniin Virrankosken korostaessa myös EU:n myötä lisääntyneitä byrokratiaa. Tarkoituksena lienee olla poistaa kansalaisten negatiivista käsitystä europarlamentista mitättömien direktiivien säätäjänä ja korostaa erityisesti sen uutta ylikansallisen lainsäätäjän roolia. Suojasen (1997, 83) strategioiden mukaan Myller käyttää tässä *tärkeilyä* korostaessaan ylempää tasoa ja asioiden käsittelyä siellä.

Mullehan tullaan hyvin usein sanomaan ja kysymään, kun olen Euroopan parlamentin jäsen, että saako tällaiseen hankkeeseen rahaa. Ja mä sanon, että minun pöydälläni ja pulpetillani ei päätetä tällaisista asioista, että minä päätän isoista raameista ja isoista linjoista yhtenä Euroopan parlamentin jäsenenä... Ja ennen Euroopan unionin aluepolitiikkaa, ennen kun oltiin EU-jäseniä, niin karvahattuvaltuuskunnat marssi Suomen eduskuntaan kertomaan, että Arvoisat kansanedustajat, tällaisia ja tällaisia hankkeita meillä nyt olisi. Nyt se valtuuskunta marssii huomattavasti lähemmäs. Nykyisin nää päätökset tekee maakuntaliitto. (ibid.)

5.3 Europarlamentin perusteleminen demokraattisuudella

Myller puhuu paljon unionin demokraattisuudesta ja demokratian tärkeydestä. Hän perustelee eurovaaleihin osallistumista ja vaalien merkitystä Euroopan parlamentin demokraattisella luonteella unionin instituutioiden joukossa. Hänestä Euroopan kehittämisen lähtökohtana täytyy olla halu kehittää kansalaisten Eurooppaa, jonka vuoksi päätöksenteon avoimuutta ja toimeenpanon tehokkuutta on lisättävä (MY puhe 1.5.1999). Demokraattisuus on Myllerin käyttämä käsite, jonka hän uskoo vetoavan ihmisiin ja mahdollisesti omiin yhteisöihinsä. Tämä on Suojasen (1997, 80) *tutunomaistamista*, koska Myller liittää EU:n valtajärjestelmän vaikeaselkoista rakennetta kansalaisille tutumpaan demokratia-teemaan. Samalla hän yksinkertaistaa instituutioiden valtarakenteen muotoutumisesta käytyä keskustelua demokraattiseksi kysymykseksi. Käyttämällä demokratia-teemaa puheissaan Myller voi edelleen pyrkiä luomaan kuvaa europarlamentista tärkeänä ja arvovaltaisena instituutiona, koska demokratia-termi kuuluu politiikan arvostettuihin peruskäsitteisiin. Demokratia toimii täten myös eräänlaisena auktoriteettina, johon vedotaan.

Myllerin mukaan Euroopan parlamentti tuo unionin päätöksentekoon mukaan kansalaisen näkökulman. Hän sanoo Euroopan unionissa pienten ja suurten maiden tasa-arvoisuuden ratkeavan jäsenmaiden edustajien aktiivisuuden perusteella. Euroopan parlamentissa valta on kansalla sen valitsemien parlamentaarikkojen kautta. Hän tähdentää europarlamentin harjoittaman demokratian olevan samaa demokratiaa kuin kunnallisella ja valtakunnallisella tasolla harjoitettu demokratia. (MY puhe 7.6.1999b) Myller sanoo, että eurooppalaisen päätöksenteon ollessa nykyisin kiinteä osa kansallista päätöksentekoa, on myös tämän eurooppalaisen päätöksenteon tärkeää olla demokraattisen kontrollin alla. Euroopan unionissa ylikansallisen päätöksenteon kontrollia hoitaa Euroopan parlamentti. (MY puhe 11.5.1999a) Myller käyttää puheissaan sosiaalidemokraateille läheisiä aatteellisia termejä, kuten demokratia, tasa-arvo ja kansalaisten Eurooppa. Hän luo yhteisöllisyyttä sisäistäen kuulijoidensa arvot oman henkilökohtaisen ja europarlamentin toiminnan periaatteiksi. Näin käyttämällä puolueelleen tärkeitä termejä hän pyrkii vakuuttamaan heitä implisiittisesti europarlamentin toiminnan tärkeydestä.

Niin miksi pitäisimme vähempi arvoisena sitä demokratiaa, joka kontrolloi kansalaisten puolesta näitä Eurooppa tasolla tehtäviä ratkaisuja. Eikö ole aivan yhtä tärkeää vaikuttaa kansanvallan kautta EU-tasolla tehtäviin päätöksiin kuin Suomen tasolla tehtäviin päätöksiin. (MY puhe 11.5.1999a)

Myllerin mukaan kansalaisilla on siis vastuu vaikuttaa demokraattisesti eurovaaleissa, jotta järjestelmän toimivuus mahdollistuisi siltä osalta. Osallistumalla vaaleihin demokraattinen järjestelmä säilyy muutoinkin kuin muodollisesti demokraattisena. Myller ei mainitse puheissaan suoraan demokratiavajetta ja siitä käytyä keskustelua. Hän korostaa europarlamentin luonnetta demokraattisena instituutiona kyseenalaistamatta demokratian toteutumista tai mahdollistumista instituutiossa. Myllerin argumentaation perustuessa voimakkaasti europarlamentin vallan, voiman ja demokraattisuuden todistamiseen, puhe parlamentin demokratian ongelmista laskisi argumentaation tehoa ja monimutkaistaisi kuviota.

Demokratiateeman kautta Myller etenee europarlamenttia perustellessaan Euroopan unionin alkuperäiseen rooliin turvallisuuden rakentajana. Toinen maailmansota oli katastrofi Euroopan historiassa, joka monien asiantuntijoiden mielestä saattoi häpeään sotaa edeltäneen kansainvälisen järjestelmän ja suvereenit kansallisvaltiot. Kansansuvereenisuutta haluttiin rajoittaa yhdentämällä Eurooppaa kaupan, rahan, turvallisuuden ja niitä koskevan verotuksen osalta. Peruslähtökohtana oli turvallisuuden ja pysyvän rauhan takaaminen Euroopassa. (Pinder 1993, 12) Myller painottaa

demokratian luonnetta vapautena ja sen kehittymistä pitkän ajan prosessina. Hän sanoo demokratian merkityksen näkyvän vasta sitten, kun se ei ole läsnä. Esimerkkinä vakavasta demokratian puutteesta ja siitä johtuneesta turvallisuushasta Myller mainitsee entisen Jugoslavian tasavallan alueella syntyneen sotilaallisen katastrofin. Myllerin mukaan rauhantilan järkkyyessä voi arvostaa kansanvaltaisen järjestelmän toimintaa ja sen tarjoamaa demokraattista mahdollisuutta vaikuttaa johtajien valintaan ja hallinnon toteuttamiseen. Euroopan unioni perustuu demokraattisten valtioiden yhteistoiminnalle, jossa eurooppalaista rauhan tilaa ja vakautta pyritään kehittämään monin keinoin, esimerkiksi jäsenmaiden kaupallisella ja kulttuurillisella yhteistoiminnalla. Perusajatuksena tällöin on valtioiden lähentäminen vakauden saavuttamiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi. (MY puhe 7.6.1999b)

Beethamin (1991, 4-24) mukaan poliittisen järjestelmän legitimitetti riippuu hallitsevien, hallittujen ja demokraattisen poliittisen järjestelmän instituutioiden arvioista vallankäytöstä sekä suhteesta laillisesti ja yleisesti hyväksytyihin sääntöihin ja periaatteisiin. Poliittiset vallankäyttäjät, kansalaiset ja instituutiot arvioivat poliittista toimintaa sitä ohjaavien sääntöjen ja periaatteiden oikeudellisuuden näkökulmasta ottaen huomioon yleisesti käytössä olevat vakaumukset. Vallanalaiset taas ilmaisevat suostumustaan, sen laatua ja laajuutta käytännön teoillaan. Näiden kriteerien yhteenlaskettu tulos määrää poliittisen järjestelmän saaman arvosanan. Kansalaisten mielipiteet ja arviot ovat siis instituutioiden poliittisen legitimiuden osa. (ibid.)

Myller viittaa samalla tapaa puhuessaan EU:n legitimiudesta sen kansalaisilta saamaan oikeutuksen merkitykseen. Euroopan parlamentin demokraattisen luonteen vuoksi Myllerin mukaan alhaisesta äänestysosallistumisesta vaaleissa ei hyödy kukaan. Alhaisesta äänestysosallistumisesta puhuttaessa Myller viittaa myös EU-instituutioiden legitimitettiin. Alhainen vaaliosallistuminen vaikuttaa negatiivisesti europarlamentin ja koko EU:n legitimitettiin, kun korkea osallistumisaste europarlamenttivaaleissa lisää europarlamentin uskottavuutta. (MY haastattelu 7.6.1999) Myllerin negatiivinen suhtautuminen ajatukseen äänestysaktiivisuuden alhaisuudesta voi liittyä myös edellisten eurovaalien tulokseen, jossa sosiaalidemokraatit olivat vaalien häviäjät.

5.4 Kansalaisten valinnan vastuu

Räsänen ja Bleicher (1998, 114) sanovat EU-vastustajien pitävän suomalaisten vaikutusmahdollisuuksia yksituumaisina Eurooppa-asioissa. Suomalaisten valta ja vapaus ovat samalla tavalla ajattelevien valtaa, vapautta ja yhteisöllisen toiminnan mahdollisuutta. Yhteisön katsotaan edustavan kaikkia suomalaisia näkemyksiä, koska kaikkien nähdään tavoittelevan samoja asioita,

jolloin suomalaisuus on yhteisöllisyyttä ja ykseyttä. Kriitikkojen mielestä EU:ssa suomalainen yksimielisyyys ei riitä suomalaisen edun ajamiseen, koska ”meitä” ei ole tarpeeksi. (ibid.) EU-myönteinen Myller puhuu yllättävästi samasta painottaessaan äänestämisen vastuunkatoa Suomesta ja vetoamalla Suomen etuun. Myller homogenisoi kaikkien suomalaisten näkemykset, eikä painota merkittävästi yhdenkään ryhmän erityistarpeita, kuten esimerkiksi Virrankoski tekee. Myllerin argumentaation mukaan suomalaisten edut ovat pitkälti yhteneväiset ja suomalaiset on yksi homogeeninen ryhmä. Hän etenee kuitenkin EU-vastustajista poiketen, korostaessaan suomalaisten yhteistä etua, suomalaisten edustajien asiantuntemuksen tärkeyteen, koska edustajapaikkoja Euroopan parlamentissa Suomella on vain 16. Myllerin väite on, että pienessä suomalaisjoukossa euroedustajien laatu on tärkeä. Ehdokasvalinnoissa tulee olla erityisen tarkka, koska jokaisen yksittäisen edustajan tulee tehdä työtä monen edestä. (Riitta Myller - kotisivut)

Puhuessaan ehdokasvalinnan tärkeydestä Myller ei puhu puoluryhmissä toimimisesta, vaan korostaa suomalaisia yhtenä pienenä ryhmänä europarlamentissa. Europarlamentin puoluryhmät tulevat Myllerin puheissa esille, kun hän vetoaa sosiaalidemokraattisen ryhmän suuruuteen ja siellä vaikuttamisen mahdollisuuksiin. Raunion (1996, 56) mukaan europarlamentti toimii ennen kaikkea puoluryhmien, valiokuntien sekä yksittäisten edustajien toiminnan kautta. Suomalaiset eivät toimi europarlamentissa suomalaisryhmänä. (ibid.) Myller ei kerro, että suhteessa suurempiin jäsenmaihin pienillä mailla on enemmän edustusta väkilukuunsa nähden parlamentissa. Unionin laajentuminen kuitenkin kaventaa asukasluvultaan pienten jäsenmaiden paikkaosuutta, mutta jakauma suosii edelleen voimakkaasti pieniä valtioita. Suomella vuonna 1996 oli yksi edustaja 319 000 kansalaista kohtaan, kun samaan aikaan Saksalla vastaava luku oli 844 000, Ranskalla 670 000 ja Iso-Britanniassa 672 000. (Raunio 1998, 120) Suomen 16 edustajaa on siis lukumääräisesti pieni, mutta se edustaa samalla myös harvempaa ihmisjoukkoa kuin suurempien jäsenmaiden edustajaryhmät.

Myller sanoo, että parlamentin jäsenet ovat aktiivisia henkilöitä, joiden kunkin täytyy omalla työllään lunastaa paikkansa ja arvostuksensa. Kansalaisten vastuu on valita asiaperusteilla pätevät edustajat europarlamenttiin, koska he päättävät europarlamentin kokoonpanon sekä sen toiminnan muotoutumisen suunnan. (Riitta Myller, Sinun äänesi Euroopassa vaalilehti, 1998). Myller vierastaa eurovaalien henkilöitymistä edellä esitetyn asiantuntemuksen ja ammattitaidon vaatimuksen vuoksi. Taustaoletuksena on, että ns. kokeneet ammattipoliitikot ovat asiantuntevampia työssään kuin julkisuuden henkilöt. Haastattelussa (7.6.1999) Myller sanoo, että Suomen euroedustajien joukkoon ei mahdu useata julkisehdokasta, jotta parlamentaarikkojen yhteenlaskettu tietotaito ja samalla Suomen etu ei kärsi. Suomi tarvitsee kokemusta europarlamenttiin ja nimenomaan kokemuksen ja

asiantuntemuksen tulee tällöin olla ratkaisevat kriteerit valinnalle, ei imago tai karaktääri. Eurovaalien ongelmana on vaalien henkilöityessä, että asiakysymykset jäävät julkisuuskuvan alle. Ihmiset eivät saa kokonaiskuvaa ehdokkaista vaalialueen laajuuden ja aihepiirin tuntemattomuuden vuoksi. (ibid.) Myller kehottaa äänestäjiä valitsemaan ehdokkaansa mahdollisimman rationaalisesti, faktoihin ja osaamiseen perustuvien seikkojen perusteella. Tässä on mukana implisiittinen viesti Myllerin omasta pätevydestä. Myllerin kokemusta ja ansioita europarlamentissa tuodaan puheissa ja kampanjamateriaalissa paljon suoraan esille. Myllerin puhuessa julkkiksista on kyse Suojasen *mustaamis*-periaatteesta (1997, 82). Kyseenalaistaessa julkkisehdokkaiden toiminnan laatua ja motiiveja hänen oma asemansa asiantuntijana ja toimintansa kokeneena europarlamentaarikkona kirkastuu. Myller myös varmasti tiedostaa yhden oman heikkoutensa piilevän vähäisessä valtiollisen tason tunnettavuudessaan.

6. KESKISUOMALAINEN JA EUROVAALIEN VAIKUTUS MAAKUNTIIN

Keskisuomalaisen uutisointi europarlamenttivaaleista alkoi huhtikuussa 1999. Kirjoitukset jakautuivat karkeasti kolmeen eri muotoon: päätoimittajan puheenvuoroihin, parlamenttia esitteleviin juttuihin sekä ehdokkaista ja puolueista kertoviin kirjoituksiin. Vaalien lähestyessä Puheenvuoroja palstalla sekä yleisönosastossa julkaistiin runsaasti yksityisten ihmisten kannanottoja vaaleista. Keskisuomalaisen eurovaaliuutisoinnille oli ominaista lehden päätoimittajan Erkki Laatikaisen vahva osallistuminen keskusteluun mielipidevaikuttajana. Keskisuomalaisen argumentaation perusteet vetoavat pääosin jo ennalta tunnettuihin aiheisiin, jolloin lukijoiden on helpompaa hyväksyä ne. Europarlamenttiin liittyviä teemoja ei Keskisuomalaisessa merkittävästi kyseenalaisteta tai yritetä politisoida. Perusteet vetoavat etenkin positiivisia mielikuvia nostattaviin aiheisiin, alueelliseen tietoisuuteen ja asiantuntijuuteen. (ks. Kakkuri-Knuutila 1999).

6.1 Maakuntien etu Laatikaisen esiintuomana

Keskisuomalainen käyttää alueellista identifikaatiota vahvasti argumentaationsa. Keskisuomalaisen päätoimittaja Erkki Laatikainen aloitti vuoden 1999 huhtikuun lopussa ottamaan kantaa europarlamenttivaalien läpiviemiseen sekä antoi tukensa pääkirjoituksissaan toistuvasti muutamalle Väli-Suomen ehdokkaalle. Väli-Suomella tarkoitetaan tavallisesti Pohjois-Karjalan, Pohjois- ja Etelä-Savon, Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan aluetta. Keskisuomalaisen pääargumentti eurovaalien merkityksestä on, että Suomen maakunnat tarvitsevat omat edustajansa europarlamenttiin.

Tässä argumentissa Väli-Suomi toimi retorisena terminä, jolla vedottiin lukijoiden alueelliseen tietoisuuteen.

Paasin (1998, 174-176) mukaan aluetietoisuudessa on kyse samastumisesta alueeseen. Alueen asukkaille ovat tärkeitä tämän vuoksi myös hallinnon ja hallinnan alueet, joiden kanssa asukkaat ovat kosketuksissa ja jotka asettavat rajoja sekä suuntia heidän arkeensa. Aluetietoisuuteen kuuluu asukkaiden ja ulkopuolisten näkemykset alueen historiallisesta kehityksestä, erityispiirteistä ja suhteesta muuhun yhteiskunnalliseen kehitykseen. Ihmisten alueellinen identiteetti ja alueen identiteetti ovat eri asia. Alueen identiteetti käsittää tekijöitä, joilla alue erottuu muista alueista. Näitä ovat esimerkiksi alueen sijainti, rajat, historia, kulttuurin muodot, perinteet, taloudellinen, sosiaalinen ja poliittinen rakenne. Alueiden tyypillisten piirteiden pohjalta syntyy symboliikka, jonka kautta se on läsnä sosiaalisissa ja kulttuurillisissa diskursseissa ja käytännöissä. Alueen identiteetti on pysyvämpi kuin ihmisten kokema alueellinen tietoisuus, koska esimerkiksi ihmisten asuinpaikka ja -olosuhteet voivat muuttua. Paasin mukaan etenkin maakuntalehdillä on ollut merkittävä rooli alueellisten identiteettien muodostamisessa ja ylläpidossa Suomessa. (ibid.) Keskisuomalaisen me-ryhmän muodostavat välisuomalaiset ja ”he” viittaa taas eteläsuomalaisiin. Alueellista tietoisuutta pyritään kasvattamaan tätä alueelliseen identiteettiin perustuvaa erottelua käyttäen puhumalla ”meidän” ja ”meidän alueemme” edusta ja erilaisista lähtökohdista muihin nähden..

Majosen (1999, 89-92) mukaan vuoden 1996 vaaleissa oli havaittavissa Keskisuomalaisen ja Ilkan korostavan eurovaalien tärkeyttä etenkin maakuntien edun kannalta. Vaaleja pidettiin maakuntien kannalta suorastaan kohtalonkysymyksenä, koska niissä määriteltiin Euroopan uudet linjat. Kampanjoinnin esiintuonnissa valtakunnalliset lehdet, kuten Helsingin Sanomat, Iltalehti ja Iltasanomat, poikkesivat maakuntalehdistä. Maakuntalehdet eivät esitelleet valtakunnallisten lehtien tapaan systemaattisesti ja kattavasti vaalikampanjoita. Keskisuomalainen keskittyi Ilkan tapaan pääkaupungin valtamedioiden arvostelemiseen ja omien maakunnallisten ehdokkaidensa, etenkin keskustalaisten Kyösti Virrankosken ja Mirja Ryytäsen, esiin nostamiseen maakunnan edun nimissä. (ibid.) Laatikaisen linja vuoden 1999 eurovaalien uutisoinnissa ei ollut tämän vuoksi yllättävä, mutta uutena piirteenä oli kaikkien kolmen valtuustoluueen ehdokkaiden vahva tukeminen. Kun Majosen (1999, 92) mukaan vuoden 1996 vaaleissa voitiin puhua Keskisuomalaisen eurovaaleista uutisoinnin yhteydessä *media managementista*, jolla tarkoitetaan puolueen tai poliitikon pyrkimystä vaikuttaa median ratkaisuihin puolueelle tai poliitikolle myönteiseen suuntaan, nyt vastaavaa yhden puolueen, yhden puolueen ehdokkaiden tai ehdokkaan tukemista ei näkynyt. Keskisuomalainen jakoi tukensa kaikkien pääpuolueiden maakunnallisille johtoehdoksille.

Laatikainen perustelee Väli-Suomi -argumenttia kirjoituksissaan useilla tavoilla. Hän väittää Suomen imagon ja asioiden hoidon kannalta olevan tärkeää saada mahdollisimman pätevät ja edustavat parlamentaarit Euroopan parlamenttiin. Hän korostaa europarlamentaarikkojen asiantuntemusta ja yleistä kyvykkyyttä kansalaisten äänestyspäätöksen ratkaisevimpana määrittäjänä sekä ensisijaisuutta saada parlamentaarikkoja eri puolilta Suomea. (Laatikainen Erkki 15.5.1999b) Maakuntien omien ehdokkaiden läpiviennin tärkeyttä Euroopan parlamentissa hän perustelee sanomalla, että ilman maakuntien edustajia pääkaupunkiseudun edustuksesta europarlamentissa tulisi liian vahva. Tällöin muun Suomen ääni ei pääsisi Euroopassa kuuluviin. (Laatikainen Erkki 25.4.1999) Laatikaisen näkemyksen maakunnan edusta ovat lähellä Virrankosken Meidän Suomi -ajatusta ja maakuntien Suomen edun turvaamista. Virrankoski argumentoi maakuntien hyvinvoinnista ja tulevaisuudesta EU:n alaisuudessa. Hän perustelee äänestämistä maakunnissa sanomalla, että on välttämätöntä turvata maakuntien edustus EU:ssa, jotta pääkaupunkiseutu ei saa liian suurta vaikutusvaltaa alueellisissa kysymyksissä (VK puhe 17.4.1999). Laatikainen lähtee maakunnan etu argumentissaan samasta näkökulmasta. Hänen kirjoituksistaan tulee esille Jussilan (1994, 29) kuvaama yhteiskunnallinen alueellinen käsitys periferiasta ja keskuksesta, jossa periferialla on vähemmän valtaa alueellisessa päätöksen teossa kuin keskuksella. Suomi toimii Laatikaisen alueellisena kokonaisuutena. Pääkaupunkiseutu on keskus ja maakunnat sen periferiaa. Laatikainen haluaa, ettei keskusta periferia -jako syvene eurovaalien tuloksen myötä. Jussila (1994, 57-59) toteaa, ettei periferian ja keskuksen suhde ole muuttumaton, vaan siihen vaikuttavat talouselämä ja poliittinen kehitys. Euroopan poliittinen kehitys on myös vaikuttanut jaon uudelleen muotoutumiseen, koska EU vaikuttaa aluetalouksien ja -rakenteen kehitykseen merkittävästi ja säätelee samalla keskusten ja periferioiden syntymistä alueelle. (ibid.) Laatikaisen huoli periferian tulevaisuudesta on näin ajatellen ymmärrettävää.

Laatikaisen antamien äänestysohjeiden konkreettisuus on huomiota herättävää. Laatikainen korostaa äänien keskittämisen merkitystä maakunnissa. Ääniä tulee keskittää maakunnallisille ehdokkaille ja perusteluna tälle on Väli-Suomen edun takaaminen. Laatikainen nostaa Riitta Myllerin ja Kyösti Virrankosken Väli-Suomen yhteisiksi ehdokkaiksi huhti- toukokuun vaihteessa. Tällöin hän perustelee edellisten paremmuutta korostamalla kummankin aiempaa erinomaista työtä europarlamentissa, kokemusta ja vastuuta Suomen maakuntien ja Euroopan kehityksestä. (Laatikainen Erkki 25.4.1999)

Keskustan Kyösti Virrankoski ja sosialidemokraattien Riitta Myller ovat perehtyneet tehtäviinsä erinomaisesti. He tuntevat paitsi Suomen myös sen maakuntien asiat omikseen ja omaavat kyvyn työskennellä näistä lähtökohdista. Niinpä Myllerin ja

Virrankosken jatkon varmistaminen on silkkaa viisautta ja vastuullisuutta. Heidän vaihtamisessaan ei olisi järjen hiventä. (Laatikainen Erkki 5.6.1999)

Laatikainen painottaa kansalaisten vastuuta vaalien tuloksesta, edustajien muotoutumisesta sekä Väli-Suomen tulevaisuudesta. Laatikaisen viestinä on, että välisuomalainen etu tulee parhaiten turvattua äänestämällä järkipäisesti maakuntien omia ehdokkaita. Vakuuttelukeinona Laatikainen identifioi näin argumentaatiossaan Burken (1969) samastamisperiaatteen mukaisesti lukijoitaan vahvasti Väli-Suomeen puhumalla välisuomalaisille yhteisistä ja tärkeistä asioista, kuten toimeentulosta ja elinkeinojen kehityksestä. Väli-Suomen edun takaaminen on Laatikaisen pääkirjoitusten lisäksi myös muissa Keski-suomalaisen kirjoituksissa esillä. Sunnuntaisuomalaisen (Kangas Lasse & Koivumaa Pasi 30.5.1999) mukaan ääniä keskittämällä Väli-Suomesta on mahdollista lähettää kunkin kolmen suurimman puolueen edustajat europarlamenttiin. Jos keskitys onnistuu hyvin, on mahdollista saada jopa neljä paikkaa. (ibid.)

Reifin ja Schmittin (1980, 9-10) toisen luokan vaaliteorian mukaan eurovaaleissa äänestäjät ovat tavallista rohkeampia äänestyskäyttäytymisessään. Ääniä annetaan helpommin vaihtoehtoisille, populistisille ja uusien ryhmien ehdokkaille kuin kansalaisten tärkeämmäksi kokemissa ensimmäisen asteen vaaleissa, joissa kansalaisten äänestyskäyttäytyminen noudattaa edelleen paljolti totuttuja puoluerajoja. (ibid.) Toisen luokan vaaliteorian mukaan puoluerajojen ylittäminen äänestyskäyttäytymisessä alueellisen edun nimessä on mahdollista. Äänestäjät ovat alttiimpia muuttamaan totuttuja äänestyslinjojaan ja kohdentamaan äänensä heille uusille puolueille. Suomen ensimmäisissä eurovaaleissa äänestäjät kuitenkin äänestivät jokseenkin puolueuskollisesti (Pekonen 1999, 69). Laatikaisen kirjoittaessa maakuntien edusta ja äänien keskittämisen tärkeydestä, hän painottaa maakunnissa tapahtuvaa puoluerajojen yli ulottuvaa yhteistyötä (Laatikainen Erkki 5.6.1999). Väli-Suomen tulevaisuuden, kehityksen ja hyvinvoinnin takaamiseen vaikutettaessa kaiken päällimmäisenä tulee olla pätevän edustuksen varmistaminen europarlamenttiin. Puolueet ovat siis Laatikaisen argumentaatiossa toissijaiset. Mutta miten on mahdollista sivuuttaa eurovaalien äänestyspäätöstä tehtäessä puolueet? Olisiko näin tapahtunut, jos ehdokkaat olisivat olleet erilaisia ajatusmaailmoiltaan? On mahdollista, että ehdokkaina olivat Laatikaisen mielestä näkemyksiltään hyvät ehdokkaat, jonka vuoksi hän pyrki kannustamaan lukijoitaan puoluerajojen ylittämiseen. Kyseessä voi olla myös Martikaisen (1993, 9) puhumasta politiikasta irtaantumisesta edustuksellisessa demokratiassa. Eurovaaleissa samastuminen poliittisiin vaihtoehtoihin, ideologioihin ja puolueisiin on heikkoa, motivaatio osallistua on vähäinen, europarlamentin ja -parlamentaarikkojen legitimitetti on alhainen. (ibid.) Henkilö nousee tällöin puolueen yläpuolelle.

Keskustalainen Laatikainen näyttää itse mallia puoluerajojen ylittämisestä puhumalla sosiaalidemokraatti Myllerin ja joidenkin kokoomuksen ehdokkaiden puolesta. Hän intoutuu kehuaan Mylleriä eurovaalien alla jopa näin:

Myller on kohonnut sosialidemokraattien euroryhmässä harvalukaiseen painavaan joukkoon. Hän on tunnollinen, asioita selvittävä ja sosiaalisesti lahjakas poliitikko. Suomen ja maakuntien hyväksi hän on tehnyt todella paljon hyvää. Myllerin työn varmistaminen on suoranainen isänmaallinen velvollisuus. Arvonsa silläkin, että Suomen äänenä esiintyy tyylikäs nainen. (Laatikainen Erkki 5.6.1999)

Laatikainen nostaa Myllerin ja Virrankosken lisäksi myös muita ehdokkaita Väli-Suomen edun turvaajiksi. Keskustalla on Laatikaisen mukaan mahdollisuus saada Virrankosken lisäksi toinen edustaja parlamenttiin, Pirjo Siiskonen. Siiskosen läpimeno on mahdollista, jos maakuntien naiset ylittävät puoluerajat tasapuolisen ja -arvoisen edustuksen saavuttamiseksi. (Laatikainen Erkki 15.5.1999a) Hän luo eurovaaleista myös tasa-arvokysymystä puhumalla maakuntien naisedustuksen takaamisesta. Kokoomuksen listalla ehdokkaana olevaa Ari Vatasta Laatikainen nimittää Pohjois-Karjalan suureksi pojaksi, vaikka sanookin ettei Vatasen voida suoranaisesti katsoa olevan Väli-Suomen kandidaatti, koska tämä asuu Keski-Euroopassa. (Laatikainen Erkki 8.5.1999) Laatikainen esitteleekin Vatasta lähinnä toisena vaihtoehtona, jos puhtaasti maakunnalliset ehdokkaat eivät äänestäjälle kelpaa. Maakuntalaisista kokoomuslaisista uskottavin ehdokas on Laatikaisen mielestä Rauno Meriö (ibid.). Laatikainen on ottanut selvästi roolikseen alueellisen mediavaikuttajan osan. Isotaluksen mukaan (1998, 242) nykyisessä viestintäkulttuurissa on median ja politiikan suhde lähentynyt entisestään. Media on saanut keskeisen aseman äänestäjän ja poliitikon vuorovaikutussuhteessa. Media on muuttunut raportoijasta entistä enemmän poliittiseksi toimijaksi. (ibid.) Keskisuomalaisen avointa toimintaa alueellisena mediavaikuttajana arvosteltiin vuoden 1996 eurovaalien yhteydessä. Isotaluksen mukaan nykyisin äänestäjä tarvitsee mediaa tutustuakseen poliitikkoon ja vastaavasti poliitikko tarvitsee mediaa viestiäkseen äänestäjälle (ibid.) Keskisuomalaista arvosteltiin juuri tästä syystä: Keskisuomalainen ei ainoastaan välittänyt informaatiota kahden vaalien osapuolen välillä, vaan pyrki itse vaikuttamaan ja ohjaamaan äänestyspäätöksen tekoa. Kyseessä on arvoriiriita maakuntalehden tehtävistä. Tuleeko sen antaa puolueetonta informaatiota äänestyspäätöksen tueksi, vai onko tehtävänä vaikuttaa lehden näkemyksen mukaisesti maakunnan tulevaisuuden edun ja kehityksen puolesta?

Laatikainen arvostelee kokoomusta puolueena järjestäytymättömyydestä omien ehdokkaidensa taakse Keski-Suomessa. Kokoomus on hänen mukaansa hiljainen, eikä edistä omien ehdokkaidensa läpimenoa riittävästi. (Laatikainen Erkki 8.5.1999) Laatikainen pyrki herättelemään kokoomusta eurovaalitaistoon maakunnissa. Hän sanoo kokoomukselta puuttuvan jyvän ja syvällisen alueellisen tietoisuuden, joka johtaa kokoomuksen äänien hajanaisuuteen Väli-Suomessa ja Etelä-Suomen ehdokkaiden läpimenoon maakunnallisten ehdokkaiden kustannuksella. Oman puolueen tuki on Laatikaisen mukaan perusedellytys ehdokkaan valituksi tulemiselle. (Laatikainen Erkki 15.5.1999b) Laatikainen kritisoi kokoomusta siis vahvasti. Pekosenkin (1999, 68-69) mainitsema puoluejärjestöjen haluttomuus osallistua ehdokkaiden vaalityöhön on Laatikaisen mukaan Keski-Suomen kokoomuksen ongelmana. Pekonen sanoo puoluejärjestöjen olevan joskus haluttomia satsaamaan muualta päin Suomea tulevien puolueen ehdokkaiden vaalityöhön (ibid.). Meriön kohdalla Laatikainen arvelee haluttomuuden syyksi hänen ehdokkuutensa eduskuntavaaleissa Nuorsuomalaisten listalla (Laatikainen Erkki 15.5.1999b). Laatikainen toimii myös tässä mediavaikuttajana ja kehottaa Keski-Suomen kokoomusta keskittämään voimavarojaan todennäköisimmin läpimenevien ehdokkaidensa taakse, jotta edes yhden Väli-Suomen kokoomuslaisen ehdokkaan läpimeno mahdollistuisi. Laatikainen herättelee vaaleihin äänestäjien lisäksi myös puolueita korostamalla puolueiden vastuunkantoa alueellisella tasolla vaaleista. Laatikaisen kokoomukseen kohdistuva kritiikki kertoo samalla puolueiden hiljaisuudesta vaalikampanjoinnissa. Vuoden 1996 vaalien aikaan media korosti puolueiden vaalikampanjoiden mitätöntä roolia vaalien näkyvyyden takaajana ja se arvosteli puolueiden vaalikampanjointia laimeaksi, laiskaksi, yllätyksettömäksi ja vaisuksi (Majonen 1999, 90). Laatikainen arvostelee samalla tapaa näissä vaaleissa kokoomusta passiivisuudesta.

6.2 Europarlamentin esittely

Majosen (1999, 92) mukaan edellisissä vaaleissa Keskisuomalaiselta puuttui kattavat kampanjoiden ja vaaliteemojen esittelyt. Keskisuomalaisen uutisointi europarlamentista ja eurovaaleista muuttui vuoden 1999 eurovaaleissa enemmän informatiiviseen suuntaan. Europarlamenttia, sen toimintaa ja vaikutusvaltaa esiteltiin runsaasti. Yhtenä syynä linjamuutokseen lienee Keskisuomalaiseen ja muihin maakuntalehtiin kohdistunut arvostelu edellisten eurovaalien uutisoinnin teemattomuudesta. Kansalaisten alhainen europarlamentin arvostus ja tiedon puute tiedostettiin varmasti Keskisuomalaisessa vaikeassa vaalitalanteessa osallistumiseen vaikuttavana tekijänä.

6.2.1 Europarlamentin kasvanut valta

Yksi Keskisuomalaisen pääargumenteista, koskien eurovaalien tärkeyttä sekä europarlamentin merkitystä, on parlamentin viimeaikainen konkreettinen vallankasvu. Keskisuomalainen kuvaa europarlamentin vallan kehittymistä historiallisena prosessina osoittaakseen sen vallan uudenlaisen luonteen. Parlamentin aloittaessa toimintansa vuonna 1952, sen toiminnalla oli Keskisuomalaisen mukaan vain symbolinen Euroopan unionin demokraattisuutta kuvannut merkitys. Varsinaisia valtaoikeuksia ei ollut ja europarlamentin tehtäväksi jäi keskustella ja antaa erilaisia lausuntoja unionin asioista. Lausunnot luettiin pääasiassa kuitenkin vain parlamentin itsensä sisällä. Vuoteen 1979 kansalliset parlamentit valitsivat edustajansa europarlamenttiin. (Keskisuomalainen 18.5.1999)

Keskisuomalainen kertoo europarlamentin valta-aseman muuttuneen ratkaisevasti keväällä 1999. Euroopan parlamentti sai viimeistään silloin konkreettista valtaa. Perusteluina tälle vallankasvulle Keskisuomalainen esittää Myllerin ja Helsingin Sanomien tapaan Euroopan komission eron ja Amsterdamin sopimuksen aiheuttamat muutokset Euroopan unionin valtarakenteessa. Euroopan komission ero oli nimenomaan seurausta parlamentin vaatimuksista komission toimintamallien muutokseen. Aikaisemmin europarlamentilla ei olla arveltu olevan mahdollisuutta vaikuttaa komission toimintaan ja parlamentin vaatimusten ja lausuntojen ei katsottu voivan kaataa komissiota. Keväisen komission eron jälkeen asetelma muuttui. (ibid.)

Lainsäädäntövaltaa pidetään yleensä instituution vallanosoituksena. Keskisuomalainen uutisoi etenkin Amsterdamin sopimuksen antaneen parlamentille lisää lainsäädäntövaltaa ja täten kasvattaneen parlamentin merkitystä. Sopimuksen jälkeen parlamentti alkoi päättämään yhdessä ministerineuvoston kanssa suurimmasta osasta Euroopan unionin lainsäädäntöä. Lainsäädäntövalta on nykyisin hajautettu komission, ministerineuvoston ja parlamentin välille. Keskisuomalainen kertoo parlamentin päävaltaoikeudet sisäisessä vallanjaossa sisältävän komission erottamisen mahdollisuuden, budjetista päättämisen ja lainsäädäntöesitysten muokkaamisen yhdessä ministerineuvoston kanssa. (ibid.) Vaikka EU-parlamentti ei ole ylin lainsäätjä unionissa, Keskisuomalainen korostaa lukijoilleen kertoessaan Euroopan unionin valtarakenteessa tapahtuneista muutoksista, että parlamentti ei ole enää alkuhistoriansa kaltainen ainoastaan symbolinen instituutio. Implisiittisenä viestinä on, että lukijoiden tulisi ymmärtää parlamentin toiminnalla olevan nyt merkitystä.

6.2.2 Europarlamentin vaikutus Suomeen ja järjestelmän ongelmat

Keskisuomalaisen (Ojamies Minna 8.6.1999) mukaan myös Suomen lainsäädäntöjärjestelmä on muuttunut. Tämä on seurausta Euroopan unionin tasolla tapahtuneesta vallanjaon uudelleenjärjestämisestä ja laajennuksesta. Suomen kansallinen lainsäädäntö tapahtuu nyt osaksi yhdessä muiden EU-maiden kanssa. Yleiseurooppalainen lainsäädäntöjärjestelmä vaikuttaa jo nyt Suomessa. Keskisuomalainen sanoo, että komission laskelmien mukaan noin 80 prosenttia jäsenmaiden lainsäädännöstä on joko suoraa tai välillistä seurausta EU:n lainsäädännöstä. Keskisuomalainen kuvaa Euroopan parlamentin roolia tässä prosessissa valvovana elimenä. Europarlamentti valvoo, miten komissio tekee direktiivien valmistelutyönsä ja pyrkii vaikuttamaan näihin direktiiviehdotuksiin. Europarlamentti voi omassa käsittelyssään esittää direktiiveihin muutoksia ja sen tehtävä on myös toimia vastapainona hallitusten edustajista koostuvalle ministerineuvostolle. Europarlamentti edustaa näin ollen edun- ja lainsäädännönvalvojaa demokraattisena elimenä Euroopan unionissa. (ibid.) Keskisuomalainen perustelee europarlamenttia tässä Suomen omaan kansalliseen päätöksentekoon vahvasti vaikuttavana instituutiona. Perusteluna tämä on voimakas ja sanoma selvä: Eurooppa-asiat ja eurovaalit on otettava vakavasti.

Päätoimittaja Laatikainen kertoo pääkirjoituksessaan (12.6.1999), että määrällisesti vähäisestä suomalaisedustuksesta huolimatta heidän toimintamahdollisuutensa ovat Amsterdamin sopimuksen myötä parantuneet. Laatikainen puhuu suomalaisista europarlamentaarikoista yhtenä ryhmänä, vaikka asioiden ajaminen europarlamentissa tapahtuu puolueyhmiin kautta. Suomalaisryhmästä puhuminen helpottaa me-viitekehyksen luomisessa. Raunion ja Wibergin (1995, 263-264) mukaan suurin osa suomalaisista ei pidä Eurooppaa identiteettiään määrittävänä alueena. Eurobarometrin mukaan yli puolet eurooppalaisista eivät koskaan ajattele itseään eurooppalaisina ja vain viidennes mieltää itsensä usein eurooppalaiseksi. Suurin osa, 46 %, eurooppalaista omaa ensisijaisesti kansallisen identiteetin, mutta myös eurooppalaista identiteettiä sen rinnalla. Seuraavaksi suurin ryhmä, 33 %, on ainoastaan kansallisen identiteetin omaavien eurooppalaisten ryhmä. (ibid.) Tämän vuoksi puhe suomalaisesta europarlamentaarikkoryhmästä yleiseurooppalaisten puolueyhmiin sijaan ei ole yllättävää. Suomalaiset ovat me-ryhmä, jolla katsotaan olevan paljon yhdistäviä tekijöitä heihin nähden, joka muodostuu taas muiden EU-jäsenmaiden kansalaisista. Alueellinen identiteetti pyritään tässä rakentamaan kaikki suomalaiset sisäistäen.

Keskisuomalainen uutisoi lisäksi europarlamentin vallankäyttöön liittyvistä ongelmista. Keskisuomalaisen mukaan parlamentti työskentelee noin puolet ajastaan toisarvoisten asioiden kanssa,

vaikka se haluaisi keskittyä EU:n suuriin linjoihin komission ja neuvoston tapaan. Edelleen parlamentin mahdollisuus puuttua direktiivien tarpeellisuuteen ja järkevyyteen tulee liian myöhään. Tämä parlamentin työn keskittyminen pieniin asioihin aiheuttaa Keskisuomalaisen mukaan EU:n toiminnan uskottavuuden ongelman. Kansalaisten kiinnostumattomuuden eurovaaleja kohtaan se arvelee johtuvan parlamentin hitaista ja monimutkaisista vaikutusmahdollisuuksista konkreettisissa kysymyksissä, jonka vuoksi kansalaiset eivät joko miellä europarlamentin toimintaa ei tarpeeksi merkitykselliseksi, tai sitten heidän mielestään parlamentilta puuttuu edelleen Amsterdamin sopimuksesta huolimatta joitakin kansalaisten mielestä tärkeitä vallankäytön mahdollisuuksia. (Ojames Minna 8.6.1999) Kyseessä on klassinen esimerkki europarlamentin demokratiavajeesta, koska kansalaiset kokevat parlamentin valta-aseman edelleen liian symbolisena ja monimutkaisena. Keskisuomalaisen argumentaatio sisältää Suojasen (1997, 82) *sekoitus*-periaatteen. Europarlamentin valta-asemaa pohditaan yhtäältä-toisaalta –pohdinnoin, joilla asia saatetaan ristiriitaiseen valoon, jolloin lukija ei tiedä kumpi vaihtoehto on kirjoittajan oma mielipide. Sanomana on, että europarlamentin valta on kasvanut, vaikka toisaalta sen toimivalta keskittyy edelleen pieniin asioihin.

Keskisuomalainen yhtyy kertoessaan europarlamentin toimivallasta pienten ja suurten asioiden hoitajana enemmän Virrankosken kuin Myllerin linjaan. Myller korostaa europarlamenttia suurten linjausten tekijänä ja painottaa olemassa olevaa kansallista päätöksentekorakennetta käytännön asioiden päättäjänä (MY puhe 7.6.1999a). Virrankoski taas Keskisuomalaisen tapaan sanoo europarlamentin päätettävissä olevien asioiden vaihtelevan pienistä suuriin ja kritisoi välillä voimakkaastikin EU:n päätöksenteon laajentumisen kansalliselle tasolle aiheuttamaa byrokratian kasvua Suomessa (VK puhe 29.5.1999). Tässä puhuttu demokratiavaje johtuu europarlamentin edelleen riittämättömästä toimivallasta. Luoma (1995, 180) sanoo, että muodollinen edustuksellinen demokratiavajeen on mahdollista poistaa ainoastaan joko lisäämällä europarlamentin tai lisäämällä kansallisten parlamenttien valtaa. Keskisuomalainen ei ota selvää kantaa kumpaan suuntaan Euroopan unionia tulisi kehittää, mutta puhe ja huoli maakunnista viittaa enemmän Virrankosken kansallista suvereniteettia korostavaan linjaan.

Euroopan parlamentin uskottavuuden ongelma johtuu Keskisuomalaisen (Pänkäläinen Seppo 8.6.1999) mukaan myös europarlamentaarikkojen suurista etuisuuksista sekä parlamentin oikeudesta itse päättää palkka-, eläke- ja kulukorvauksistaan. Keskisuomalainen kertoo, että vaikka europarlamentaarikkojen edut ovat valtaiset, suomalaiset parlamentaarikot ovat muiden jäsenmaiden edustajiin verrattuna heikommin palkattuja. Keskisuomalaisen mukaan suomalaisten peruspalkkoja yritys yhdenmukaistaa europarlamentin peruspalkkausjärjestelmä olisi nostanut entisestä alle 20 000 markasta noin 34 000

markkaan kuussa. Keskisuomalaisen mukaan europarlamentaarikkojen palkat ovat noin 255 miljoonaa markkaa unionin vuosibudjetista, josta suomalaisten parlamentaarikkojen osuus on neljä miljoonaa. (Ojamies Minna 8.6.1999) Keskisuomalainen viestittää implisiittisesti, että EU-parlamentin etuisuuksiin kohdistuva kritiikki ei täten saisi vaikuttaa Suomessa vaaleihin osallistumiseen protestikäyttäytymisenä, koska suomalaisten palkkojen osuus on kuitenkin suhteellisen pieni.

6.3 Muita perusteluja vaalien tärkeydelle ja äänestämislle

Kansalaisten vastuunkantoa eurovaalien läpiviennistä ja äänestämisestä Laatikainen argumentoi kansalaisvelvollisuudeksi europarlamenttivaalien laimeasta kampanjoinnista ja mahdollisesta vaaliväsymyksestä huolimatta. Hän perustelee kansalaisvelvollisuutta sanomalla äänestysprosentin vaikuttavan Suomen yleiseen imagoon Euroopassa. Korkea äänestysosallistuminen parantaa Laatikaisen mukaan imagoa muihin unionin jäsenvaltioihin nähden, koska se kertoo aktiivisesta ja vastuunsa kantavasta kansasta. Tämän vuoksi kesästä ja useista vaaleista huolimatta Laatikainen kehottaa lukijoitaan osallistumaan eurovaaleihin. (Laatikainen Erkki 12.6.1999) Laatikainen vetoaa tässä perinteisellä tavalla kansalaisvelvollisuuteen vaaliosallistumisen suhteen, mutta liittyy sen nykyaikaisempaan keskusteluun valtion imagosta maailmalla. Kyseessä on perustelu Borgin (1996b, 147-178) puhuman suomalaisten sisäistämisen velvollisuusajattelun ja vaalien vahvan legitimitietin kautta. Laatikaisen vetoamus on voimakkaampi hänen yhdistäessään sen Suomen imagoon muiden valtioiden rinnalla.

Laatikainen painottaa edelleen eurovaalien tuloksen merkitystä osallistumisen määrästä huolimatta.

Europarlamenttiin valitaan edustajat siihen katsomatta, mikä on äänestysprosentti. Mitä alhaisempi se on, sitä pienempi porukka on päässyt ratkaisijaksi. Niinpä suomalaisten olisi sanottava sanansa ehdokkaaseen mahdollisimman aktiivisesti. Tällöin parlamentaarikot todella vastaavat taustakansansa tahtoa. (Laatikainen Erkki 5.6.1999)

Vaalit tuodaan esille kansantahdon ilmaisijana, kansanvaltana. Väitteellä on linkki demokratiateorioihin, osallistumiseen poliittisen järjestelmän sekä instituution legitimitietin ja demokraattisuuden määrittäjänä. Laatikainen korostaa kansalaisten demokraattista mahdollisuutta vaikuttaa hallintoonsa ja tuo samalla esille europarlamentin toimivan demokraattisten periaatteiden perusteella. Parlamenttiin valitaan edustajat vaalien perusteella äänestysaktiivisuudesta riippumatta. Joidenkin tutkijoiden mielestä alhainen äänestysaktiivisuus, kansalaisten välinpitämätön

suhtautuminen eurovaaleihin sekä niiden pitäminen vieraina ja etäisinä, eivät tarkoita EU:n ajautuneen varsinaiseen legitimititeettikriisiin, koska kansalaiset luottavat joissain määrin EU:n päätöksentekijöiden kykyyn tehdä järkeviä päätöksiä (Hellsten 1999, 211, Lodge 1996, 32). Kyse on lähinnä toimintatapojen vieraudesta ja vakuuttavuuden puutteesta. Samalla, vaikka europarlamentti saattaa nähdä itsensä kansalaisten keskustelufoorumina tai EU:n omanatuntona, kansalaiset eivät pysty identifioitumaan parlamentin tavoitteisiin, puolueisiin ja edustajiin (Lodge 1996, 32)

Välisuomalaisuus-argumentti on koko Keski-suomalaisen vaalien merkitystä ja niihin osallistumista perustelevan uutisoinnin tärkein väline. Se toimii eräänlaisena uutisoinnin ja keskustelun ”punaisena lankana”. Sunnuntaisuomalainen (Kangas Lasse & Koivumaa Pasi 30.5.1999) sanoo välisuomalaisten vuoden 1996 vaaleissa hoitaneen tehtävänsä hyvin lähettämällä kolme maakunnallista edustajaa europarlamenttiin. Kansalaisia kehoitetaan nyt vastaavaan osallistumiseen ja vastuunkantoon. Keski-suomalaisen mukaan yhden valtakunnallisen vaalialueen käyttäminen antaa pääkaupunkiseudun ehdokkaille ja julkkisehdokkaille etulyöntiaseman. Sunnuntaisuomalaisen Suomen Gallupilla teettämän tutkimuksen mukaan Väli-Suomessa ymmärretään oman maakunnan ehdokkaan tärkeys ja puoluetustan toissijaisuus paremmin kuin muualla maassa. (ibid.) Keski-suomalainen pyrkii nostamaan välisuomalaisten alueellista itsetuntoa.

Kun koko muu maa kävi äänestämässä suosituinta suomalaista, välisuomalaiset ymmärsivät koko kupletin juonen: Euroopan parlamenttiin piti saada oman alueen lähettiläitä ja sen edun varjelijoita. (ibid.)

Keski-suomalainen perustelee eurovaaleja alueellisena kilpailuna muun Suomen kanssa. Suomen alueet kilpailevat oman paikallisen edustuksen saamisesta europarlamenttiin. Retoriikalle tyypillinen me ja muut vastakkainasettelu Burken (1969, 57-58) teoriassa tulee identifikaation, erottamisen ja ajatuskulun muodostamisen kautta. Keski-suomalainen maakuntalehtenä identifioi välisuomalaiset omaan alueeseensa ja erottaa sen muusta Suomesta, pääkaupunkiseudusta ja Euroopasta. Ajatuskulkuna toimii vetoaminen edellisiin vaaleihin, joissa välisuomalaiset tajusivat maakunnallisuuden merkityksen eurovaaleissa, mutta muut eivät. Nyt tulisi samaistua vanhaan tilanteeseen ja äänestää edelleen maakuntien ehdokkaita.

Välisuomen etu -argumentti voi olla syynä sille, että Keski-suomalainen ei tuo kirjoituksissaan selvästi ilmi europarlamentissa hoidettavan varsinaisesti eurooppalaisia asioita ja että alueellinen vaikuttaminen keskittyy kansalliseen hallintoon, vaikka lehti toteaa suomalaisten kokonaisuudessaan lähettävän

europarlamentaarikot valvomaan parlamenttiin enemmän maan kansallista etua kuin tietyn alueen etua. (Kangas Lasse & Koivumaa Pasi 30.5.1999) Eurooppalainen ulottuvuus tulee esille Keskisuomalaisen perustellessa äänestämistä vetoamalla kansalaisten vastuuseen omasta tulevaisuudestaan. Euroopan kehityksen suuntaviivat ovat äänestäjien käsissä. Kansalaisten tulisi äänestää ja linjata omalta osaltaan haluamaansa Eurooppaa. Kaikkia unionin instituutioita tarvitaan, jotta jäsenvaltioiden ja alueiden erilaiset lähtökohdat tulisi huomioida, mutta europarlamentti on ainoa Euroopan unionin instituutio, jonka muodostumiseen kansalaiset voivat suoraan vaikuttaa. (Lepoluoto Juhana 24.5.1999) Majosen (1999, 89) mukaan Keskisuomalainen teki eurovaaleista maakuntien kannalta kohtalonkysymyksen, koska niissä määriteltiin Suomen EU-politiikan linja. Vuoden 1999 vaaleissa myös argumentaatio perustuu suuresti maakuntien tulevaisuudesta ratkaisemisen ympärille. Eurovaalit esitellään edelleen eräänlaisena kohtalonkysymyksenä.

6.4 Uutisointi ehdokkaista ja puolueista

6.4.1 Puolueista ja puolueyhymistä

Europarlamentin työssä suurilla, pysyvillä ja rakenteeltaan melko stabiileilla puolueyhymillä on ratkaiseva rooli. Suurien ryhmien lisäksi europarlamentissa toimii pieniä ja enemmän rakenteeltaan muuttuvia puolueyhymia. Europarlamentin suurimmat ryhmät, sosiaalidemokraatit ja kristillisdemokraatit, ovat vahvistaneet vuosien kuluessa asemaansa parlamentin lainsäädännössä. Nykyisin miltei jokaisen europarlamentin päätöksen takana on toinen näistä puolueyhymistä. Pienemmät ryhmät ovat muuttuneet ja hävinneet ajoittain parlamentin puoluekartalta kansallisen vaalimenestyksen vaihtelun mukana. (Raunio 1998, 102)

Vaalikampanjoissa keskusteltiin yleisesti, onko europarlamentaarikoilla paremmat mahdollisuudet vaikuttaa suuressa vai pienessä puolueyhymässä. Ehdokkaiden lausunnot poikkesivat sen mukaan, minkälaisessa ryhmässä he itse toimisivat valituksi tulemisen jälkeen. Keskisuomalainen (Ojamies Minna 27.5.1999) ottaa kantaa keskusteluun väittämällä, että suurten europarlamentin puolueyhymien vallan ja vaikutusmahdollisuuksien lisäksi parlamentaarikko voi vaikuttaa pienessä puolueyhymässä tuloksellisesti. Väitettä perustellaan suomalaisten suhteellisesti suuremmalla edustuksella pienissä ryhmissä, jolloin heidän mahdollisuutensa vaikuttaa oman ryhmänsä politiikkaan ovat suhteessa suuremmat. (ibid.) Keskisuomalaisen linja eroaa Helsingin Sanomista ja Mylleristä, jotka väittävät vaikutusvallan olevan suurempi suurimmissa ryhmissä. Keskisuomalainen hieman sivuuttaa uutisoinnissaan suurimmat ryhmät ja korostaa etenkin pienten ryhmien vaikutusvaltaa. Kyseessä on

Suojasen (1997, 82) *sekoitus*-periaate. Keskisuomalainen myöntää suurten ryhmien olemassaolon ja voiman, mutta toisaalta se korostaa pienten puolueiden valtaa niiden rinnalla. Lukija ei pääse selvyyteen Keskisuomalaisen taustalla olevasta näkemyksestä.

Keskisuomalaisen argumentaatiossa puolueyhymät ovat toimintapaikkoja, joilla ei ole niinkään merkitystä europarlamentaarikkojen vaikutusvaltaa tarkasteltaessa. Ratkaisevampaa on edustajien asiantuntemus, yhteistyökyky sekä suomalaisten edustajien määrä ryhmissä. Keskisuomalaiselle on ehkä tärkeää tuoda pienryhmissä vaikuttamisen mahdollisuudet esille päätoimittaja Laatikaisen kampanjoissa keskustan Kyösti Virrankosken uudelleen valinnan puolesta. Virrankoski toimii Euroopan liberaalipuolueiden ELDR-ryhmässä, joka on sosiaalidemokraattien ja konservatiivien ryhmiä pienempi. Keskisuomalaisen mukaan etenkin pohjoismaiset edustajat olivat onnistuneet saamaan paljon vaikutusvaltaa toimimalla ELDR-ryhmässä. (Ojamies Minna 27.5.1999) Europarlamentin puolueyhymien valtakysymys on mutkikas. Käytännössä nykyisin kahdella suurimmalla puolueyhymällä on suurin vaikutusvalta europarlamentissa tehtäviin päätöksiin ja lainsäädäntöön. Jokaista parlamentissa tehtävää päätöstä on ainakin toisen näistä ryhmistä kannatettava. Tulevaisuudessa on odotettavissa, että osa pienistä puolueyhymistä sulautuu suurempiin ryhmiin lisätäkseen vaikutusvaltaansa. Huomattava kuitenkin on, että ryhmien sisäinen kuri on suurimmissa ryhmissä kovempi. Suurten ryhmien jäsenet äänestävät suhteessa enemmän ryhmänsä linjan mukaisesti kuin pienissä ryhmissä, jolloin pienissä ryhmissä parlamentaarikkojen itsenäinen vaikuttaminen on vapaampaa. (Raunio 1996 102, 143)

Kansallisten puolueiden vaalikampanjoista uutisoiminen on vähäistä. Yllättävästi pienpuolueiden vaalilinjoista ja ajatuksista on enemmän kirjoituksia kuin pääpuolueista. Kansallisten puolueiden eurovaalikampanja-avaukset eivät saa juuri uutistilaa. Keskustan eurovaaliavauksesta on ainoastaan maininta, koska artikkelin päähuomio kiinnittyi Ahon ilmoitukseen presidenttiehdokkaaksi asettumisesta (Keskisuomalainen 5.6.1999). Tässä näkyy juuri vaalien päällekkäisyys ja sen seuraukset. SDP:n puoluekokous, jota pidettiin puolueen eräänlaisena eurovaaliavauksena, ei myöskään saa eurovaalien suhteen uutistilaa. Kokoomuksen eurovaalikampanja-avauksesta (Lepoluoto Juhana 24.5.1999) uutisoidaan, mutta juttu keskittyy suurimmaksi osaksi presidenttiehdokkuuden, puoluejohdon ja Euroopan tulevaisuuden visioinnin ympärille. Syy eurovaalien sivuuttamisesta näissä ei ole ainoastaan sanomalehtien. Puolueiden eurovaaliavauksissa niiden oma keskustelu on jo keskittynyt presidentinvaalien ehdokkaiden ympärille.

6.4.2 Eurovaaliehdokkaiden esittely

Keskisuomalaisen Sunnuntaisuomalaisessa (Kangas Lasse & Koivumaa Pasi 6.6.1999) kerrotaan, ettei Suomen poliittisen elämän huippu hakeudu Euroopan parlamenttiin. Sunnuntaisuomalaisen mukaan poliittinen johto käyttää mieluummin todellista valtaa kansanedustajina ja ministereinä, eikä europarlamentin vähäinen valta houkuttele heitä. (ibid.) Europarlamenttivaaliehdokkaat Keskisuomalaisessa jaetaan kolmeen joukkoon. Istuvat parlamentaarikot lasketaan ehdokkaiden ”raskaaseen sarjaan” kielitaitoisina ja unionin asiat jo hallitsevina. Raskaan sarjan ehdokkaina mainitaan Heidi Hautala ja Esko Seppänen. Ilkka Suominen, Paavo Väyrynen, Raimo Ilaskivi, Mikko Pesälä, Ulpu Iivari ja Matti Viialainen edustavat myös raskasta sarjaa, mutta ovat ennen kaikkea kotimaan politiikasta ”jäähdyttelijöitä”. Toisen ryhmän muodostavat ”nuoret poliitikot”, joille parlamentti antaa mahdollisuuden rakentaa omaa poliittista tulevaisuutta. Näiksi ehdokkaiksi nimetään Kalle Euro, Pia-Noora Kauppi, Miapetra Kumpula, Antti Pentikäinen sekä Tero Vasamaa. Kolmatta joukkoa edustavat julkkikset ja tunnetut henkilöt, joita nimitetään ”poliittisiksi onnenonkijoiksi ja noviiseiksi”. Heitä ovat Uma Aaltonen, Juha Föhr, Aira Samulin, Tino Singh, Sami Aaltonen, Alpo Suhonen sekä Hilppa Kimpanpää. (Peltokangas Matti 6.6.1999) Ehdokkaat esitellään kasteissa, joista ylin on ammattinsa hallitsevien raskaan sarjan poliitikkojen ryhmä. Raskaan sarjan poliitikkoja kuvataan huonolaatuisen ehdokasjoukon ainoaksi todelliseksi vaihtoehdoksi.

Eurovaaleissa 1996 (Kemiläinen 1998, 119-120) julkkisehdokkaat olivat mukana näkyvämmän kuin missään muissa Suomen vaaleissa aiemmin. Vaaleissa median mielenkiinto kohdistuikin heihin. Koska vaalit olivat selvästi henkilövaalit enemmän kuin aihe- tai puoluevaalit, ehdokkaiden henkilökohtaiset ominaisuudet nousivat äänestyspäätöksen tärkeimmäksi määrittäjäksi. Tämän katsottiin suosineen ennen kaikkea julkkisehdokkaita. (ibid.) Keskisuomalainen pyrkii argumentaatiollaan estämään julkkisehdokkaiden valinnan korostamalla ”oikeita, raskaan sarjan” poliitikkoja sekä ”nuoria poliitikkoja” julkkiksia pätevämpinä euroehdokkaina. Kyseessä on Suojasen (1997, 82) *mustaamisstrategia*, joka julkkisehdokkaista puhuttaessa esiintyy myös Myllerin argumentaatiossa. Keskisuomalainen kyseenalaistaa julkkikset ehdokkaina ja kirkastaa ”raskaan sarjan ehdokkaat” joukosta, joita se itse tukee.

Keskisuomalaisen kirjoitukset painottavat siis ehdokkaan valinnan pohjaamista asiaperusteisiin, kuten kokemukseen ja asiantuntemukseen. Sunnuntaisuomalaisessa (Kangas Lasse & Koivumaa Pasi 6.6.1999) otsikoidaan näkyvästi Virrankosken ja Myllerin varmasta läpimenosta. Virrankosken ja Myllerin ammattitaito ja arvostus nostetaan muiden alueen ehdokkaiden yläpuolelle.

Sunnuntaisuomalaisessa (Kangas Lasse & Koivumaa Pasi 30.5.1999) on aukeaman esittely seitsemästä ehdokkaasta, jossa kerrotaan ehdokkaiden ajatuksia ja vaalivaltteja. Keskisuomalainen on noudattanut linjaansa mielipidevaikuttajana, koska kaikki sen esittelemät ehdokkaat; Myller, Virrankoski, Siiskonen, Meriö, Vatanen, Kukkonen ja Kumpula, ovat jollain tapaa sidoksissa Väli-Suomeen ja maakuntien asioiden hoitoon.

Muu tiedotus ehdokkaista ja heidän ajatuksistaan rajoittuu ehdokkaiden omiin vaalimainoksiin. Vaalimainoksia Keskisuomalaisessa alkoi varsinaisesti ilmestyä vasta toukokuussa, mutta niitä oli silloin runsaasti. Tämä johtui mainosten keskittämisestä kesäajankohdan vuoksi television sijasta lehtiin, koska näkyvyyden ajateltiin olevan sanomalehdissä parempi (esim. VK haastattelu 12.6.1999). Keskisuomalainen julkisti myös muutamaan otteeseen ehdokkaiden numerolistat ennen vaaleja ja perustietoa vaalien järjestelyistä sekä niissä toimimisesta. Vaalikampanjoinnin yleensä Keski-Suomessa Keskisuomalainen arvioi vaisuksi, johon tähän arveltiin vaikuttavan maakunnan omien ehdokkaiden poissaolo puolueensa ehdokkaiden kärkijoukosta (Kangas Lasse & Koivumaa Pasi 30.5.1999).

7. HELSINGIN SANOMAT JA EUROOPPALAISEEN VAALIIN OPASTUS

Helsingin Sanomien uutisointi europarlamenttivaaleista 1999 alkoi huhtikuun lopussa. Uutisointi jakaantuu vaaleja ja parlamenttia yleisesti käsitteleviin kirjoituksiin, puolueiden ja ehdokkaiden kampanjoiden esittelyihin sekä Eurooppa -ulottuvuutta sisältäviin kirjoituksiin muiden unionin jäsenmaiden eurovaalikampanjoista, vaalien etenemisestä ja niiden yleisistä piirteistä. Kirjoituksissa pohditaan lisäksi äänestysaktiivisuuden alhaisuuteen vaikuttavia syitä sekä vaalien yleistä kiinnostamattomuutta. Valtakunnallisena lehtenä Helsingin Sanomat pyrkii pysyttelemään ehdokkaiden suhteen objektiivisena, eikä ota kantaa heidän puolesta tai vastaan. Helsingin Sanomien linja poikkeaa siten Keskisuomalaisen linjasta. Helsingin Sanomien uutisointia voi sanoa värittävän voimakkaan lukijoita eurovaaleissa ja euroasioissa opastavan informatiivisen otteen ja eksplisiittisten, tunteisiin vetoavien retoristen vakuuttelukeinojen käyttö argumentaatiossa on vähäisempää kuin Keskisuomalaisessa. Helsingin Sanomien argumentaation perustelusta on suurin osa vastaanottajille tuntematonta vetoamista EU-asioissa asiantuntemukseen, tilastoihin ja auktoriteetteihin (ks. Kakkuri-Knuutila 1999). Varsinaista rajattua me-ryhmää Helsingin Sanomien argumentaatiosta on vaikeaa löytää toisin kuin Keskisuomalaisen argumentaatiosta. Helsingin Sanomien me-ryhmänä ja alueellisena kokonaisuutena toimivat laajemmat kokonaisuudet: Suomi ja Eurooppa, jolloin se vetoaa laajempaan alueelliseen identiteettiin ja samastaa suomalaiset yhdeksi homogeeniseksi joukoksi.

Helsingin Sanomien uutisointilinja noudatti vuoden 1996 linjaa. Majosen (1999, 89-90) mukaan eurovaaleja 1996 pidettiin lehdistössä tärkeinä ja historiallisina, jonka vuoksi myös Helsingin Sanomat esitteli perusteellisesti puolueiden vaalikampanjoita, -ohjelmia ja keskeisten ehdokkaiden kantoja. Vuonna 1999 Helsingin Sanomien eurovaaleista uutisointi oli kattavaa, vaikka se alkoikin poikkeavasta vaalitulanteesta johtuen huomattavasti myöhemmin kuin vuonna 1996.

7.1 Europarlamentin ja vaaleihin osallistumisen merkityksestä argumentointi

7.1.1 Europarlamentin vahvistunut valta

Helsingin Sanomissa europarlamenttivaalien merkityksen pääargumentti on europarlamentin vahvistunut asema Euroopan unionissa. Olli Kivinen sanoo Helsingin Sanomien kolumnissaan (6.5.1999) Euroopan unionin olevan jokaiselle suomalaiselle uusi ja tärkeä toimintataso, joka vaikuttaa nykyisin suomalaisten elämään suuresti. Kivisen mukaan europarlamentin rooli on kehittynyt vuosien kuluessa ja sillä on aina suurempi tehtävä unionin kehittämisessä. Parlamentin valta on kasvanut enemmän kuin valta missään muussa unionin instituutiossa. Kivisen mukaan parlamentilla on nyt tarpeeksi valtaa ohjatakseen kehitystä haluamaansa suuntaan EU:n rakenteita ja vallanjakoa seuraavan kerran muokattaessa. Maastrichtin ja Amsterdamin sopimukset ovat myös Helsingin Sanomien mukaan parlamentin uuden valta-aseman taustalla. (ibid.) Helsingin Sanomilla on sama linja Keski-suomalaisen kanssa sen korostaessa europarlamentin uutta valta-asemaa ja Amsterdamin sopimuksen merkitystä europarlamentin toimintaa perustellessa. Kuitenkin Keski-suomalaisesta poiketen europarlamentin merkitystä perustellaan suoraan kaikille suomalaisille, kun taas Keski-suomalaisen primäärikohderyhmä ovat maakuntalaiset. Tässä tulee näkyviin maakuntalehden ja valtakunnallisen lehden uutisoinnin ero.

Helsingin Sanomat perustelee konkreettisesti argumenttiaan europarlamentin kasvaneesta vallasta muutamalla esimerkillä. Helsingin Sanomien mukaan nykyisin parlamentti pystyy halutessaan estämään EU:n laajenemisen. Parlamentti voi lisäksi pysäyttää vastustuksellaan 80 prosenttia EU-säädöksistä. (Rautio Paavo 15.5.1999a) Helsingin Sanomien argumentaatiossa tuodaan esille europarlamentin demokratiavaje korostamalla europarlamentin työssä kansanvallan puutetta aloite- ja päätöksentekovaiheessa, jonka mukaan europarlamentin valta on muita unionin instituutioita heikompi. Yleisesti akateemisessa kirjallisuudessa demokratiavajeena pidetään kansalaisten heikkoa vaikutusmahdollisuutta Euroopan unionin päätöksenteossa ja institutionaalisen käsityksen mukaan

demokratiavaje tarkoittaa kansalaisten suorilla vaaleilla valitsemien toimielimien vähäistä valtaa suhteessa muihin unionin instituutioihin (Raunio & Wiberg 1999b, 156). Toisista tarkastelluista toimijoista, etenkin Mylleristä, poiketen Helsingin Sanomat kuvaa europarlamentin valtaa muodollisesti reaktiiviseksi, jolloin se kykenee pysäyttämään useita hankkeita, mutta sen on vaikeaa saada itse aloitteita vireille. Helsingin Sanomien mukaan europarlamentin reaktiivinen valta on parlamentin arvostuksen puutteen yksi aiheuttaja. Yleisen mielipiteen mukaan kansantahdon tulee tulla esille aloite- sekä päätöksentekovaiheessa. Aloiteoikeutta europarlamentilla ei kuitenkaan Euroopan unionissa ole, vaan aloitteet tekee komissio ja lopulliset päätökset ministerineuvosto. Helsingin Sanomien mukaan monesti nimenomaan ministerineuvostoa pidetään Suomessa kansantahdon ilmaisijana EU-tasolla, koska ministerit nauttivat demokraattisesti valitun eduskunnan tukea. (Rautio Paavo 15.5.1999a) Lodge sanoo puhuessaan europarlamentin legitimitetistä, että EU:ssa on omaksuttu käyttöön kaksoislegitimiteetti, jossa demokraattinen legitimiteetti muodostuu kahdesta osasta ja erilailta luodusta legitimitetistä. Toinen on europarlamentin välityksellä annettu suora legitimiteetti ja toinen ministerineuvoston kautta toimiva välillinen legitimiteetti. (Lodge 1996, 15) Reaktiivisen vallan vuoksi kyse on europarlamentin demokratiavajeesta. Helsingin Sanomat ei Keski-suomalaisen tavoin myöskään ota kantaa demokratiavajeen poistamiseen, mutta uskoo europarlamentin vallan lisääntyvän edelleen (Kivinen Olli 6.5.1999).

Helsingin Sanomat perusteluillaan europarlamentin toimivallan kasvusta pyrkii parantamaan kansalaisten käsitystä europarlamentista. Ulkoisesta demokratiavajeesta huolimatta Helsingin Sanomat korostaa europarlamentin vallan vaikuttavuutta konkreettisilla esimerkeillä, kuten että EU:ssa ei panna vireille parlamentin valtaoikeuksien piiriin kuuluvaa hanketta, jos euroedustajien tiedetään sitä vastustavan (ibid.). Parlamentin mittavimpana voimanosoituksena Helsingin Sanomat pitää komission eroa keväällä 1999. Komissio erosi parlamentin aloittaessa tutkimukset sen toiminnan oikeudenmukaisuudesta. Helsingin Sanomat pitää todennäköisenä, että parlamentti olisi erottanut komission, ellei se olisi itse eronnut. Helsingin Sanomat kuitenkin toteaa, että parlamentin tavallinen työ on usein ”hidasta direktiivin viilaamista”, jolle ominainen yhteispiirre on, että se koskee käytännössä EU-maiden asukkaita. (Rautio Paavo 15.5.1999b) Helsingin Sanomien mukaan europarlamentin työllä on kahdenlainen ulottuvuus. Helsingin Sanomat Keski-suomalaisen tapaan samaan aikaan korostaa europarlamentin kasvanutta valtaa, mutta toisaalta korostaa sen keskittyvän pieniin asioihin. Kyse on Suojasen (1997, 82) *sekoittamis*-puhetavasta.

7.1.2 Vaalien kiinnostamattomuuden ongelmat ja syyt

Parvikko (1998, 177-179) puhuu neljät vaalit vaalitulanteen vaikeudesta. Puolueiden ohjelmien samankaltaistuminen ja erojen hämärtyminen on johtanut puolueiden ja poliitikkojen pyrkimykseen erottautua toisistaan erilaisten poliittisten tyylien avulla. Erottautumispyrkimyksistä huolimatta poliitikkojen, heidän puheidensa, tekojensa ja puolueiden ohjelmien väitetään nykyisin muistuttavan jopa pelottavalla tavalla toisiaan. Parvikko kysyykin, että mistä puolueet aikovat neljät vaalit - vaalisumassa löytää vaaliteemansa, joiden avulla profiloida vaalikampanjoitaan. Poliittikapuheen ideologinen osa on hapertunut puolue-erojen pienentyessä, jolloin erojen havaitseminen vaatii parempaa ja poikkeavaa poliittista lukutaitoa. Vaalitulanne ei myöskään houkuttele poliitikkoja heittäytymään uuteen ja ennalta arvaamattomaan. Poliittiselle keskustelulle on ominaista, että kiinnostaakseen ja saadakseen huomiota sen täytyy voida kiinnittyä joihinkin konkreettisiin tapahtumiin. (ibid.) Eurovaaleissa teemojen löytäminen on lisäksi vaikeampaa kuin kansallisten vaalien kohdalla, koska eurooppalainen näyttämö on kansalaisille teemojensa ja ylikansallisen ajattelunsa vuoksi vieras.

Helsingin Sanomat uutisoinnissa eurovaalien kiinnostamattomuutta selitettiin perinteiseen tapaan EU-toimikentän vieraudella ja sen etäisyydellä kansalaisista, jonka vuoksi ehdokasvalinnan tekeminen on vaikeaa ja mielivaltaista. Äänestäjän suurimpana ongelmana ehdokasvalintaa tehtäessä pidetään kansalaisen suorittamaa arviointia kunkin ehdokasvalinnan viisaudesta sekä epäselvyyttä puolueen ja henkilökohtaisten ominaisuuksien merkityksestä valintakriteerinä. (Pennanen Erkki 1.6.1999) Koska eurovaalit ovat ainoat vaalit, jotka ylittävät puhtaasti kansalliset rajat, Reifin ja Schmittin (1980, 11-12) mukaan kansalaiset voivat vierastaa ajatusta äänestää puolueita ylikansalliselle areenalle. Ylikansallisen pelikentän koetaan edelleen olevan diplomaattien aluetta, joka selittää vaalien ehdokaskeskeistä luonnetta. Äänestämisen Euroopan unionin monimutkaisten puoluejärjestelmien kautta ja puolueiden suhteen kansallisiin puolueisiin ollessa epäselvät, itselliset ja puolueensa linjasta erottuvat ehdokkaat ovat eurovaaleissa suosituimpia kuin perinteiset puoluepoliitikot. (ibid.)

Koska ylikansalliseen ajatteluun ja vaalikampanjointiin ei olla vielä totuttu Suomessa, Helsingin Sanomien mukaan europarlamentaarikkojen mielletään edelleen enemmän olevan suomalaisten etujen ajajia Eurooppa-foorumilla kuin yleiseurooppalaisen politiikan harjoittajia. (Pennanen Erkki 1.6.1999) Jo eurovaaleissa 1996 ylikansallisen areenan vaikutus näkyi Majosen (1999, 109) mukaan selvästi. Useat ehdokkaat olivat liikkeellä pikemminkin Suomen tai oman maakunnan etujen ajajana kuin oman puolueensa ideologian ja ohjelman toteuttajana. Isänmaalaisuutta korostettiin puolueiden sijaan ja

eurovaaleissa ”Suomi-puolue” olikin maan suurin puolue. (ibid., 109) Eurooppalaisen foorumin epäselvyys ja sen etäisyys kansalaisten elämästä saa heidät helpommin sivuuttamaan eurovaalien asiat vähemmän tärkeinä vuoden 1999 eurovaalien kampanjahiljaisuudessa ja useista päällekkäisistä vaaleista johtuen. Helsingin Sanomat korostaa implisiittisesti eurooppalaisen teemojen mukaan tuomista vaalien mielenkiintoa ja ymmärrystä parantavana tekijänä. Muista tarkastelemistani toimijoista Myller on Eurooppa-teeman esille tuojana lähimpänä Helsingin Sanomia, koska Keskisuomalainen käyttää vahvasti kansallisia teemoja ja Virrankosken EU-teemojen ollessa enemmän spesifille yleisölle suunnattua erityistietämystä.

Helsingin Sanomissa (Uotila Panu 28.5.1999) uutisoidaan eurovaalien alla nuorten äänestämättömyydestä eduskuntavaaleissa. Jutun mukaan äänestämättömyys ei selity protestoinnilla tai syrjäytymisellä, vaan nuorten epäluulolla poliitikkoja kohtaan sekä tunteella yhden äänen vähäisestä merkityksestä vaalien lopputuloksen kannalta. Äänestyspäätös tehdään yleensä pikaisesti vasta itse äänestyspäivänä. Lisäksi kiinnostumattomuus politiikkaan periytyy. (ibid.) Europarlamenttivaaleissa äänestämistä uutisoitiin kesäkuun alussa (Aaltonen Jarmo 5.6.1999) Helsingin Sanomien Suomen Gallupilla teettämän mielipidekyselyn yhteydessä. Kyselyn mukaan vain 37 prosenttia äänioikeutetuista aikoo äänestää varmasti vaaleissa. Edellisten eurovaalien aikaan tehdyssä vastaavassa kyselyssä äänestämään ilmoittautui 58 prosenttia kansalaisista. (ibid.) Vaikka eduskuntavaaleista ei ole kuin runsaat kaksi kuukautta, Helsingin Sanomat pitää vaaliväsymystä huonona selityksenä mahdollisesti alhaiselle äänestysosallistumiselle. Vaaliväsytys ei estä vilkasta keskustelua tulevista presidentin vaaleista. (Rautio Paavo 1.6.1999) Kysymyksessä onkin lähinnä eurovaalien ohittaminen toisen asteen vaaleina, koska Reifin ja Schmittin (1980, 10) mukaan toisen asteen vaaleissa osallistumatta jättäminen ei sisällä kansalaisille yhtä suurta etujen menetyksen uhkaa kuin muissa vaaleissa äänestämättömyys. Blondell, Sinnott ja Swensson (1998, 45-49) erottavat pakottavat ulkoiset äänestämättömyyden syyt sekä motivaatioon liittyvät syyt. Jälkimmäisiä ovat esimerkiksi epäluottamus, tyytymättömyys politiikkaan ja poliitikkoihin, tiedon puute ja tyytymättömyys europarlamentin vaalijärjestelmää kohtaan. (ibid.) Eurovaalien kohdalla äänestämättömyydessä lienee kyse motivaatioon liittyvistä syistä, koska Suomen vaalijärjestelmä on tehnyt äänestämistä ennakkoäänestyksen avulla helppoa. Helsingin Sanomien havainto vaaliväsytymisen ilmenemisestä ainoastaan eurovaaleissa tukee ajatusta motivaation puutteesta.

Europarlamentaarikkojen suuret etuisuudet ovat laskeneet europarlamentin arvovaltaa koko sen historian ajan. Helsingin Sanomat nimeää yhdeksi äänestämättömyyden syyksi kansalaisten haluttomuuden osallistua suhteettomia etuisuuksia nostavan europarlamentaarikkojoukon valintaan.

Vuoden 1999 alusta lähtien parlamentaarikkojen etuisuudet ovat olleet uudelleen järjestelyssä. Helsingin Sanomien mukaan (5.5.1999) tavoitteena on yhtäläinen palkkaus ja kulukorvauksien maksaminen ainoastaan todellisten kulujen perusteella. Palkkauksen ja etuisuuksien yhtenäistäminen ei vielä kuitenkaan onnistunut vuonna 1999, koska europarlamentti itse pysäytti muutosaloitteet omissa käsittelyssään. Helsingin Sanomien mukaan suomalaisedustajat ovat kuitenkin lähes ”palkkakuopassa” verrattuna muiden jäsenmaiden euroedustajiin. Suomalaisen euroedustajan ilmoitetaan saavan peruspalkkaa noin 20 000 markkaa kuukaudessa, jolla he sijoittuvat kolmanneksitoista viidentoista jäsenmaan parlamentaarikkojen tulovertailussa. (Rautio Paavo 8.6.1999) Helsingin Sanomien implisiittisenä viestinä on Keski-suomalaisen kanssa sama sanoma, että euroedustajien palkkausjärjestelmä ei pitäisi olla este äänestämislle Suomessa.

Kampanjoiden näkyvyyden vähäisyyteen arvellaan vaikuttavan tiukka vaalirahoitus. Euroehdokkaiden oli vuoden 1996 vaaleja vaikeampaa saada ulkopuolista rahoitusta kampanjoilleen. Helsingin Sanomat sanoo ulkopuolisen rahoituksen saamisen olleen vaikeaa, koska yritykset ovat entistä haluttomampia antamaan tukea vaalikampanjointiin erilaisten jälkikeskustelujen syntymisen pelossa. Tämä johtuu esimerkiksi eduskuntavaalien yhteydessä nousseesta Oululaisen osuusliike Arinan vaalirahoituskohusta. Edelleen Helsingin Sanomat arvelee yritysten suhtautuvan eurovaalien merkitykseen väheksyvästi, koska europarlamentin toiminta on myös niille epäselvää. Tämä vaikeuttaa euroehdokkaiden kampanjointia, koska myös puolueiden maksama tuki on vaalisuman vuoksi pieni. Eurovaalikampanjat ovat kuitenkin vaalialueen laajuuden vuoksi esimerkiksi eduskuntavaalikampanjoita kalliimpia. Näyttävän kampanjan arvellaan maksavan ainakin puoli miljoonaa markkaa. (Hämäläinen Unto 14.5.1999) Euroehdokkaiden taloudellisten ponnistelujen esiintuominen inhimillistä ehdokkaita.

Toisaalta euroehdokkaiden haluttomuus paljastaa ulkopuolisia rahoittajiaan lisää hämähäyden vaikutelmaa Suomen euroehdokkaiden yllä. Borg (1996a, 361) sanoo puolueiden turvautuneen vuoden 1996 eurovaalien ehdokasasettelussaan vaalirahoituksen vaikeuden vuoksi listoillaan julkisehdokkaksiin, koska heidän avullaan vaalit onnistuvat näkymään tavallista julkisuuskenttää laajemmalla viestintäkaistalla ja saavat ilmaista näkyvyyttä osakseen. Lamberg (1998, 56-57) puhuu yritysten kampanjarahoituksen julkisuudesta. Eurovaalien 1996 yhteydessä monet tahot vaativat kampanjarahoituksen julkisuutta. Suomen monipuoluejärjestelmä ja vaalien paikallisuus ovat Lambergin mukaan hillinneet poliitikkojen ja talouselämän välistä rahallista riippuvuussuhdetta. Korporatistinen järjestelmä on kuitenkin mahdollistanut etujärjestöille suoran ja vaalirahoitusta paremman kanavan vaikuttaa talouspolitiikkaan. Puolueiden ja yksittäisten ehdokkaiden

julkisuuspainee ja rahantarve on kasvanut, koska mittavia mainoskampanjoita on mahdotonta rahoittaa talkoovoimin. Rahoitusta on siis haettava talouselämältä. Vaarana on poliitikkojen riippuvuussuhde rahoittajiinsa. Yritysten tavoitteena on voiton tuottaminen ja on luonnollista, että ne haluavat rahoittaa poliitikkoja. Lambergin mukaan moraalinen ongelma syntyy, kun poliitikot saavat merkittävää rahallista tukea yrityksiltä, mutta eivät halua paljastaa rahoittajiaan. Vaalirahoituksen julkisuusperiaate voisi tästä johtuen tervehdyttää tilannetta. (ibid.) Samalla eurovaalien ja –ehdokkaiden imago parantuisi.

7.2 Puolueet ja ehdokkaat esillä

7.2.1 Toimintaympäristönä europarlamentin puolueeryhmät

Helsingin Sanomat korostaa europarlamentin puolueeryhmiä ehdokkaiden toimintaympäristönä enemmän kuin muut tarkastelussa olevat toimijat. Muut toteavat ryhmien olemassa olon, mutta Helsingin Sanomat painottaa Raunion (1998) tapaan puolueeryhmien merkittävyyttä europarlamentin työssä. Helsingin Sanomien europarlamentin puolueeryhmiä koskeva argumentti on, että europarlamentin puolueeryhmillä tulisi olla ratkaiseva tekijä äänestyspäätöksessä. Perusteluna on, että suomalaiset euroedustajat toimivat parlamentissa puolueeryhmiensä kautta, eivätkä suomalaisena ryhmänä. Euroedustajien näkemykset edustavat parlamentaarikkojen omia, puolueiden tai ylikansallisten puolueeryhmien linjoja, eivätkä Suomen valtiollista linjaa. Helsingin Sanomien mukaan Suomen edustajat tapaavat ryhmänä ainoastaan kaksi kertaa kuukaudessa. (Karismo Anna 25.5.1999) Europarlamentti tekee siis Helsingin Sanomien mukaan yleiseurooppalaista puoluepolitiikkaa ja valtaa käytetään europarlamentin puolueeryhmissä, jonka vuoksi puolueella tulisi olla ratkaiseva merkitys äänestäjän ehdokasvalinnassa. Helsingin Sanomat ei pidä europarlamentin puolueeryhmien olemassaoloa negatiivisena asiana, koska 16 suomalaisen edustajan ääni olisi kansallisena ryhmänä 626 edustajan joukossa häviävän pieni (ibid.). Kuitenkin henkilön merkityksen kansalaisten äänestyspäätöksissä kerrotaan olevan suuri. Helsingin Sanomat uutisoi Turun Sanomien ja Aamulehden Taloustutkimus Oy:llä teettämästä mielipidetiedustelusta, jonka mukaan vain joka neljäs tekee äänestyspäätöksensä EU-vaaleissa ehdokkaan puoluekannan perusteella. Joka toinen kyselyn mukaan ratkaisee asian ennen muuta henkilön perusteella. (Helsingin Sanomat 7.6.1999b) Kansalaisten vallalla oleva käsitys poikkeaa siis Helsingin Sanomien näkemyksestä.

Europarlamentin puolueeryhmät perustettiin, jotta Euroopan unionin tasolla kansallisten blokkien syntyminen pystyttiin estämään ja EU-tasolla keskusteltaisiin etupäässä eurooppalaisista kysymyksistä.

Ensimmäisissä eurovaaleissa vuonna 1979 sosiaalidemokraatit (PSE) ja konservatiivit (EPP) saivat paikkaenemmistön, joka on säilynyt. Puolueet sijoittuvat poliittisen keskustan paikoille ja oppositio on hajanainen. Europarlamentin toiminta vaatii enemmistön (314/626) saavuttamista kantansa taakse, jotta se pystyy vaikuttamaan ja toimimaan. Koska kaksi kolmasosaa paikoista on PES:n ja EPP:n hallinnassa, parlamentin toiminta edellyttää näiden kahden ryhmän yhteistyötä. Ryhmät ovat havainneet, että parlamentin institutionaalisen aseman kannalta kompromissien rakentaminen on hyödyllisempää kuin riitelemine. Käytännössä PES ja EPP pyrkivät ensin rakentamaan keskinäisen ratkaisun, jolle halutaan muiden puolueyhjmiien tukea. Koalitiot keskittyvät näiden ryhmiien ympärille. Mahdollista on lisäksi, että toinen ryhmistä kykenee keräämään pieniä ryhmiä taakseen niin, että toinen suurista jää oppositioon. PES:n ja EPP:n voimakas asema näkyy myös parlamentin johtopaikkojen jaossa. (Raunio 1998, 122-130)

Helsingin Sanomat väittää, että sosiaalidemokraatit ja konservatiivit ovat vaikutusvaltaisemmat europarlamentin puolueyhjmit. Perusteluna on Raunion edellä toteama suurten puolueyhjmiien etulyöntiasema europarlamentin päätöksenteossa. Helsingin Sanomat siis sanoo parlamentin mahdollisuuden vaikuttaa EU-asioihin riippuvan siitä, kykeneekö parlamentti kokoamaan enemmistön päätöslauselmansa tueksi. Tällöin sosiaalidemokraatit ja konservatiivit usein pyrkivät etukäteen sopimaan kompromisseista, jonka taas pienet ryhmät katsovat heikentävän heidän valtaansa. Pienien ryhmiien etuna Helsingin Sanomien mielestä on yksittäisen euroedustajan hyvä mahdollisuus päästä paremmin esille mielipiteineen. (Karismo Anna 25.5.1999) Helsingin Sanomat selvästi pitää suurempia ryhmiä pieniä vahvempana toimintaympäristönä, koska suurissa ryhmissä ainakin periaatteelliset vaikutusmahdollisuudet ovat olemassa. Raunion (1996, 69, 74) mukaan organisatorisesti ryhmiien rakenne on varsin samanlainen, mutta ryhmän suuruus vaikuttaa sen rakenteeseen ja hierarkiaan. Pienissä ryhmissä rivierot johdon ja tavallisten edustajien välillä ovat epäselvemmät kuin suurissa ryhmissä, joissa on tarvetta enemmän koordinointiin ja työnjakoon. Mahdollisuuden äänensä kuuluviin saamiseen oman puolueen sisällä ovat pienissä tällöin paremmat. (ibid.)

Raunion mukaan ryhmiien sisäinen yhtenäisyys on lisääntynyt ja nykyisin keskimäärin noin 90 % edustajista äänestää ryhmänsä kannan mukaisesti. Ryhmiien kesken on kuitenkin selviä eroja, eivätkä kaikki ryhmät aina edes pyri rakentamaan yhteistä kantaa. Kansallisten parlamenttien puolueyhjmit ovat keskimääräisesti yhteneväisempiä kuin EU:n puolueyhjmit. Yksittäistä edustajaa on vaikeaa pakottaa puoluekuriin europarlamentissa, koska puolueyhjmillä ei ole vaikutusvaltaa edustajien poliittiseen tulevaisuuteen. Lisäksi hallitus-oppositio -asetelman puute vähentää ryhmäyhtenäisyyden

tarvetta. (Raunio 1998, 132-133) Helsingin Sanomat korostaa suomalaisten edustajien olevan europarlamentissa erittäin ryhmäuskollisia. Suurien puolueiden edustajat ovat äänestäneet pieniä enemmän puolueyhmänsä mielipiteen mukaisesti. Eniten ryhmänsä linjasta ovat poikenneet liberaalien Paavo Väyrynen, yhtyneen vasemmiston Esko Seppänen sekä vihreiden Heidi Hautala. (Rautio Paavo 25.5.1999a) Tällä voidaan katsoa olevan kahdenlainen merkitys. Toisaalta se kertoo suurten puolueiden tiukemmasta ryhmäkurista ja pienten ryhmien yksittäisten äänien enemmän esille tuonnista, mutta toisaalta taas suurten ryhmien entistä suuremmasta vaikutusvallasta yhtenäisemmän linjansa vuoksi.

7.2.2 Kansallisten puolueiden linjoista ja kampanjoiden piirteistä uutisoiminen

Helsingin Sanomat uutisoi kansallisten puolueiden kampanjoista selvittämällä puolueiden Eurooppa-ohjelmien eroja ja niiden näkemyksiä EU:n tulevaisuudenkehityksestä. Tällä on ilmeinen tarkoitus jäsentää lukijoille vaihtoehtoja, joista heidän on mahdollista valita omaa ajatusmaailmaansa lähinnä oleva linja. Helsingin Sanomien argumentin mukaan puolueiden linjaerot ovat äänestyspäätöksessä ensisijaisia henkilöön nähden. Eroja tekemällä on myös mahdollista näyttää lukijoille, että vaalit ja edustajien valinta eivät ole merkityksetön asia, koska puolueiden Eurooppa -linjaukset poikkeavat toisistaan.

Tutkija Pia Majosen (Rautio Paavo 1.6.1999) mukaan kansalaiset voivat halutessaan löytää puolueiden ohjelmista konkreettisia aatteellisia eroavuuksia ja vaihtoehtoja, joille on mahdollista perustaa äänestyspäätös vuoden 1999 eurovaaleissa. Vuoden 1996 eurovaaleissa puolueet pystyivät tarjoamaan ohjelmissaan vain vähän todellisia vaihtoehtoja, mikä johtui puolueiden innonpuutteesta pohtia EU:n kehittämistä ja suunnitella omaa Eurooppa-politiikkaansa. Kansan ollessa tällöin vielä huomattavasti nykyistä EU-kriittisempää, oli turvallista jättää ehdokkaiden huoleksi ottaa kantaa kiistanalaisiin asioihin. Tällä oli Majosen mukaan etenkin vaalien henkilöitymistä korostanut vaikutus. Puolueiden sijasta henkilöt kilpailivat ja ainoastaan henkilötasolta oli löydettävissä linjaeroja julkisehdokkaiden ja ammattipolitiikkojen, pääkaupunkiseudun ja muun Suomen edustajien sekä EU-kannattajien ja EU-kriitikkojen väliltä. Nyt puolueiden ohjelmat ovat syventyneet, saaneet sisältöä ja löytäneet omaa säveltään EU-teemoissa. Kolmen pääpuolueen linjaerot näkyvät karkeasti kokoomuksen korostaessa vapaata kilpailua ja talouselämän kehitystä EU-päätäntää lisäämällä, keskustan painottaessa maakuntien etua, maatalouspolitiikkaa, pohjoista ulottuvuutta ja liittovaltiokehityksen vastustamista ja SDP:n puhuessa työmarkkinoista, työmarkkinoiden kolmikantamallin levittämisestä Eurooppaan sekä täystyöllisyydestä. (ibid.) Majosen näkemys puolueiden Eurooppa-poliittisten linjaerojen

olemassaolosta Suomessa ei tue Reifin ja Schmittin (1980, 13) toisen asteen vaalien teoriaa, jonka mukaan puolueet ovat isoissa Euroopan unioniin liittyvissä kysymyksissä pääasiassa samaa mieltä ja siksi äänestäjille ei tarjoudu tosiasiallisia vaihtoehtoja. Vuoden 1996 vaalien henkilökeskeisyys kylläkin sopii teoriaan, koska Reifin ja Schmittin mukaan henkilökeskeisyys on omiaan siirtämään huomiota pois puolueiden eroista Majosen sanomilla seurauksilla.

Puolueiden linjaerojen rinnalla tuodaan esille puolueiden kampanjoinnin eroavuuksia. Keskustan vaalikampanjasta Helsingin Sanomat (Hämäläinen Unto 7.6.1999) uutisoi kertomalla puolueen keskittävän ääniä maksimoidakseen omien ehdokkaidensa läpimenon. Äänien keskittämisen kerrotaan johtuvan vaaliliitosta kristillisten ja ruotsalaisen kansanpuolueen kanssa, joka on aiheuttanut ärsyyntymistä puolueen kannattajissa ja tarpeen varmistaa keskustalaisten ehdokkaiden läpimeno vaaliliitosta. (ibid.) Kokoomusta koskevassa uutisoinnissa Helsingin Sanomat sanoo puolueen nousseen suosituimmaksi eurovaalien puolueeksi keskustan ja SDP:n ohitse Helsingin Sanomien Gallupilla teettämän kyselyn perusteella (Aaltonen Jarmo 5.6.1999). Toisen hallituspuolueen, sosiaalidemokraattien, vaaliteemoja tuodaan julki Eurooppa -teemojen ja Suomen EU-puheenjohtajuuden kautta. Euroopan sosiaalidemokraattisen puolueen ESA:n pääsihteeri Jean-Francois Vallinin kerrotaan sanoneen Suomen vierailunsa yhteydessä:

Tärkeintä on, että eurooppalaiset äänestävät, ja jos he kerran äänestävät he voisivat äänestää sosiaalidemokratiaa. Korkea äänestysaste on tarpeen siksi, että EU-päätöksenteko saa selkeän oikeutuksen EU-maiden kansalaisilta. (Mölsä Jouni 9.6.1999)

Pienpuolueiden kerrotaan kalastelevan pienillä budjeteillaan etenkin EU-kriittisten kansalaisten protestiäänä (Uotila Panu 11.6.1999a). Pienpuolueiden ääniharavaksi arvellaan kirjavan puolueen Velto Virtasta. Pienpuolueista uutisoinnin yhteydessä mainitaan näiden yleisestä EU-kriittisyydestä, josta kertoo esimerkiksi kommunistisen työväenpuolueen kehoitus olla äänestämättä EU-vaaleissa, minkä puolue sanoo olevan ainoa mahdollisuus jatkaa EU:n vastaista työtä (Helsingin Sanomat 7.6.1999a) Helsingin Sanomat ei kuitenkaan leimaa kaikkia pienpuoluelaisia EU-kriittisiksi, vaan sanoo rintamasta löytyvän myös EU-myönteisiä ehdokkaita (Uotila Panu 11.6.1999b). EU-kriittiset vaihtoehdot eivät ole muissa EU:n jäsenmaissa tulleet suuresti esille ja Euroopan parlamentissa kriittisyys on kanavoitunut yleensä juuri radikaalien pienpuolueiden ja protestipuolueiden kautta. Kaikki suuret europarlamentin puolueryhmät ovat olleet yksimielisiä yhdentymisen positiivisesta luonteesta ja EU-kriittisille ei ole tämän vuoksi löytynyt kanavia vakiintuneiden puolueiden sisältä.

(Härkönen 1999, 156) Suomen kohdalla EU-kriittisyyttä ei esiinny ainoastaan pienpuolueissa, mutta kriittisyyden keskittymistä niihin on havaittavissa.

7.2.3 Eurovaaliehdokkaat esillä

Ehdokkaita koskeva uutisointi alkoi varsinaisesti toukokuun alussa, jolloin kaikkien euroehdokkaiden nimet olivat selvillä. Tämän jälkeen Helsingin Sanomat näytti toistuvasti 140 ehdokasta sisältävät ehdokaslistat vaalipäivään saakka ja julkaisi yksittäisten ehdokkaiden kirjoituksia. Ehdokkaiden joukon Helsingin Sanomat (Rautio Paavo 5.5.1999) sanoo olevan kirjava. Parlamentissa kerrotaan olevan sekä raskaan sarjan poliitikkoja että muilla aloilla mainetta saaneita edustajia. Helsingin Sanomat jakaa Keski-suomalaisen tapaan parlamentaarikot kolmeen ryhmään. Ensimmäiset hakevat europarlamentista poliittisia kannuksia, toiset jäähyttelevät kansallisesta politiikasta ja kolmannet kokeilevat poliitikon uraa lähinnä uteliaisuudesta. Suurimman osan edustajista sanotaan olleen mukana ennen europarlamenttia kansallisessa tai ainakin osavaltion politiikassa. (Oksanen Annukka 28.5.1999a) Veteraaniparlamentaarikkoja kutsutaan kansainvälisiksi vaikuttajiksi. Kansainvälinen vaikuttaminen on taas parlamentaarikkojen omien puheiden mukaan arkista puurtamista monimutkaisessa ja ajoittain epäselvässä kansainvälisessä järjestelmässä. (Oksanen Annukka 19.5.1999) Kokemus nostetaan kolmen ehdokasryhmän ansiokriteeriksi. Samalla korostetaan ehdokkaiden valtakunnallista näkyvyyttä.

Puolueet ovat luottaneet euroedustajien etsinnässä yleiseen tunnettavuuteen. Kun koko maa on yhtenä vaalipiirinä, alueelliset suuruudet eivät hevin menesty. Julkkisia on kertynyt ehdokasjoukkoon politiikan, viihteen ja urheilun saroilta. Mukana on monia, jotka eivät päässeet eduskuntaan. (Rautio Paavo 5.5.1999)

Eurovaaleissa 1999 Helsingin Sanomat (Mölsä Jouni 12.6.1999) kertoo etenkin kokoomuksen haaliseen riveihinsä useita julkkisehdokkaita, kuten Ari Vatasen ja Marjo Matikainen-Kallströmin, ja sanoo ammattipoliitikkojen olevan kokoomuksessa alakynnessä julkkisehdokkaisiin nähden. Sosialidemokraattien listalla Helsingin Sanomat sanoo vanhojen aiemmin parlamentissa toimineiden ehdokkaiden pitävän edelleen kärkisijaa. Myllerin ja Paasilinnan läpimenon arvellaan olevan miltei varmaa ja Ulpu Iivarin paikka enemmän kuin todennäköinen. (Akkanen Juha 9.6.1999) Vasemmistoliitossa taas kerrotaan olevan ydinkysymyksenä kenet Esko Seppänen vie äänillään mukanaan parlamenttiin (Vuoristo Pekka 8.6.1999).

Ei voi sanoa, että yksittäinen eurokansanedustaja eli meppi on saanut aikaan tämän ja tämän asian. Kyseessä ovat ”pitkät prosessit” ja ”tiimityö”, mepit opettavat. Silloin on vaikeaa eritellä mitä yksittäinen ihminen on tehnyt. (ibid.)

Edustajien toimintakyky ja asiantuntemus korostuvat Helsingin Sanomien valintakriteerinä puoluetustan lisäksi. Helsingin Sanomien (Pulkkinen Pauliina 19.5.1999) haastattelussa tutkija Tapio Raunio näkemykset tukevat väitettä. Hän kertoo parlamentin työn perustuvan valiokuntiin, jotka ovat avainasemassa parlamentin kannan muodostuksessa. Näissä valiokunnissa yksittäisen edustajan vaikutusmahdollisuuksien sanotaan olevan suuret. Raunio pitää euroedustajatyön edellytyksenä hyvää kielitaitoa, kommunikaatiokykyä ja sanavalmiutta, koska vaikuttaminen perustuu pitkälti vapaaseen keskusteluun sekä ajatustenvaihtoon. Edustajien tehtävänä tulee ennen kaikkea olla Suomen erityisolosuhteiden esiintuominen ja Suomi-tietoisuuden levittäminen, koska Suomi on uusi jäsenmaa. Lisäksi Raunio sanoo, että numeerisesti mitattujen puheiden, mietintöjen tai täysistunnossa olemisien määrä ei kerro ehdokkaiden vaikutusvallasta ja menestyksekkäästä työstä, koska edellä mainittua keskustelemalla vaikuttamista ei voida mitata. (ibid.) Eurovaalien 1999 alla ilmestynyt Helsingin yliopiston valtio-opin laitoksen tutkimus Eurovaalit –96 (Martikainen & Pekonen 1999), jossa yhdessä osassa europarlamentaarikot oli jaettu istunnoissa läsnäolonsa, puheenvuorojensa sekä kirjallisten näyttöjensä perusteella työmyyrä-oloneuvos –akselille, herätti huomiota lehdistössä ja ehdokkaiden keskuudessa. Raunio näkemys tukee ehdokkaiden väitteitä vaikeudesta arvioida europarlamentaarikkojen työn määrää ja tehokkuutta numeerisilla laskemistavoilla. Esimerkiksi Paavo Väyrynen, joka sai tutkimuksessa oloneuvoksen roolin, toteaa tutkimuksesta näin:

Minua on monesta urani aikana syytetty, mutta laiskaksi ei ole vielä aiemmin haukuttu. (Paavo Väyrynen, Eurovaalit –99, 10.6.1999)

7.3 Eurovaalit 1999 eurooppalaisena vaalina

Raunio ja Wibergin mukaan puolueiden ja tiedotusvälineiden tulee keskittyä unionin harjoittamaan politiikkaan sekä yhdentymisen kehitykseen. Etenkin puolueiden tulisi asettaa eurovaaleissa tavoitteensa eurooppalaiseen asiayhteyteen ja esitettävä näkemyksiään unionin poliittisesta luonteesta. Sovittamalla yhteen vaalien asiakysymykset ja europarlamentin työ kansalaisten ja europarlamentin välinen kuilu pienenesi parhaiten. (Raunio & Wiberg, 18.11.1998)

Helsingin Sanomien eurovaaliuutisoinnissa ovat vaalit esillä eurooppalaisella näyttämöllä. Eurovaaleja esitellään koko unionin laajuisina vaaleina, jotka käydään kaikissa unionin jäsenmaissa samaan aikaan ainoastaan vaalittavan hieman poiketen. Vuoden 1994 eurovaalien sanotaan noudattaneen samoja linjoja Suomen 1996 ensimmäisten eurovaalien kanssa (Rautio Paavo 13.5.1999a). Suhteellinen vaalitapa on käytössä kaikissa jäsenmaissa vuonna 1999 ensimmäistä kertaa. Maakohtaisia eroja kuitenkin on, kuten esimerkiksi listavaalin käyttö ja äänikynnys joissakin jäsenmaissa. Eroja löytyy myös ääntenlaskutavasta, ehdokasasettelusta ja äänestämisen pakollisuudesta. (Rautio Paavo 13.5.1999b) Eurooppalaisella keskustelulla pystytään luomaan kuvaa Suomesta yhtenä unionin maana, jolla on samoja piirteitä kuin muilla EU-mailla. Eurovaalit eivät ole ainoastaan Suomen vaalit, vaan Euroopan yhteiset vaalit ja ne vaikuttavat sen tulevaisuuteen. Vaaleihin osallistumisen tärkeyden yksi peruste on niiden eurooppalaisessa ulottuvuudessa. Helsingin Sanomat Eurooppa-ulottuvuudella luo vaalien kautta eräänlaista eurooppalaista identiteettiä, puhumalla yhteisistä eurooppalaisista asioista ja päätöksenteosta. Waever (1995, 207-209) puhuu eurooppalaisesta identiteetistä näkemällä Euroopassa kaksi erilaista sfääriä. Ensimmäinen on yhä globaalisempi talouden ja politiikan sfääri ja toinen yhä kansallisempi ja alueellisempi kulttuurin sfääri. Identiteettiä tulisi tällöin Euroopassa rakentaa kahden identiteettitason välille: kansallisen ja eurooppalaisen. Poliitiikan ja talouden alueella identiteetti voisi olla ylikansallinen eurooppalainen identiteetti. Kulttuurin tasolla voitaisiin taas pitäytyä kansallisessa identiteetissä ja keskittää päätöksenteko edelleen kansalliselle tasolle. (ibid.) Helsingin Sanomien uutisointi rakentaa eurovaalien avulla juuri tätä poliittista eurooppalaista identiteettiä.

Pääteemana Eurooppa-kirjoituksissa on vaalien yleinen kiinnostamattomuus EU-maissa. Eurovaalien jääminen vähäiselle huomiolle ei ole ainoastaan Suomen ongelma, koska ”nukkuvia äänestäjiä” ennustetaan unionin alueella olevan yli 100 miljoonaa (Helsingin Sanomat 13.5.1999) Eurovaalien ensimmäisenä vaalipäivänä 10.6.1999, jolloin vaalit järjestetään Britanniassa, Hollannissa ja Tanskassa, Helsingin Sanomat ounastelee eurovaalien äänestysaktiivisuuden jäävän kaikkialla alhaiseksi. Syyksi osallistumisen alhaisuudelle arvellaan europarlamentin vieraus ja kaukaisuus EU-maiden kansalaisista sekä vaalipäivän sijoittuminen suurimmassa osassa jäsenmaita kesäsunntailla. (Oksanen Annukka 10.6.1999) Europarlamenttia ei tunneta ja ymmärretä muuallakaan Euroopassa. Vaalien alhaisen äänestysosallistumisen ei arvella tämän vuoksi koskevan yksinomaan Suomea, koska muissa unionin jäsenmaissa ilmenevät samat vaalien ongelmat. Vaalien kiinnostamattomuus on näin ollen Helsingin Sanomien mukaan yleiseurooppalainen ilmiö. Raunion ja Wibergin (1999a, 34-35) mukaan kaikissa EU-maissa EU ja sen instituutiot koetaan vieraksi, mikä taas heijastaa yleistä politiikasta vieraantumista. Eurobarometrin mukaan 30 % unionin kansalaisista on kiinnostuneita politiikasta ja EU-politiikasta kiinnostuneiden osuus on hieman pienempi kuin yleensä politiikasta

kiinnostuneiden osuus. (ibid.) Äänestämättömyyden taustalla vaikuttaakin olevan kaikkialla vallitseva tiedon puute EU:sta instituutiona ja parlamentista toimipaikkana. Reifin ja Schmittin (1980) toisen asteen vaaliteoria eurovaaleista pätee hyvin myös tähän.

Helsingin Sanomat kuvaa muiden jäsenmaiden vaalikampanjoita. Yhteisenä ongelmana kaikille jäsenmaille sanotaan olevan puolueiden vaikeus löytää sopivia ja kansaa kiinnostavia ehdokkaita vaaleihin (Uotila Panu 28.5.1999), mutta maakohtaiset erot ja poliittisen kulttuurien erilaiset muodot tulevat tässä esille.

Puolueet pelkäävät, että kukaan ei innostu äänestämään kesäkuisessa vaaleissa, ja ovat haalineet riveihinsä julkkiksia. Tähtivyöry ehdokaslistoilla on saanut vakavasti europolitiikkaan suhtautuvat pelkäämään parlamentin arvovallan puolesta. ... Vaalijärjestelmä ja poliittinen kulttuuri vaikuttavat siihen, ketkä ehdokkaiksi asettuvat. Saksasta on ehdolla pelkkiä poliitikkoja. Ruotsalaisehdokkaatkin ovat enimmäkseen poliitikkoja. (ibid.)

8. TOIMIJOIDEN ARGUMENTAATION SANKARI-SYNTIPUKKI -ASETELMA

8.1 Ehdokkaiden sankari-syntipukki -jako

Myllerin ja Virrankosken sekä myös mediassa esiintyneiden muiden ehdokkaiden vaaliargumentaatiosta voi lukea poliittisten toimijoiden jaon sankari-syntipukki -akselille vaalien läpiviemisen onnistumisen ja vastuunkannon suhteen. Asetelma vaihtelee ehdokkailla eri yleisöjen edessä. Useammasta eri segmentistä koostuvan yleisön edessä, esimerkiksi Virrankosken puhuessa toriyleisölle, hän nostaa euroehdokkaat, suomalaisuuden sekä keskustan sankareiksi syyttäen hallitusta ja sosiaalidemokraatteja. Omalle puolueelleen puhuessaan sankareiksi nousevat edellisten rinnalle maaseudun kansalaiset ja maanviljelijät, mutta tällöin syntipukkina on puolueiden joukossa myös keskusta. Myllerin sankarina toimivat hän itse, muut euroehdokkaat, kansalaiset ja oma puolue. Syntipukin roolin saavat Myllerillä media ja kaikki puolueet.

8.1.1 Näkemykset omasta sankaruudesta

Ehdokkaiden perustelut vaihtelevat suuresti heidän oman sankaruutensa kohdalla. Pääperusteluina toimivat vaalien saama alhainen huomio ja kiinnostus, mutta siitä huolimatta ehdokkaiden kova

halu saada vaaleille näkyvyyttä. (esim. Eurovaalit –99, 10.6.1999, MY puhe 7.6.1999b, VK puhe 29.5.1999) Virrankoski perustaa ehdokkaiden sankariaseman heidän työhönsä keskustelun herättelijänä vaaleissa.

Ja tämänhän vuoksi mekin nyt kierrämme, että näihin vaaleihin osallistuttaisiin. Nythän on ollut pelättävänä, että äänestysprosentti jää alhaiseksi. Ja se on valitettavaa meidän kaikkien kannalta jos näin käy... (VK puhe 29.5.1999)

Ehdokkaat korostavat keskeistä rooliaan vaalien läpiviemisessä myös television vaaliohjelmissa. Eurovaalit 99 ohjelmassa (10.6.1999) ehdokkailta kysytään syytä heidän heikkoon näkyvyyteensä. Ilkka Suominen (kok.) perustelee näkyvyyden puutetta vaalien erilaisella luonteella esimerkiksi eduskuntavaaleihin verrattuna.

Eduskuntavaaleissa on 2000 ehdokasta, jotka kiertää, mainostaa ja kampanjoi. Näissä vaaleissa on, jos oikein muistan, 144 ehdokasta koko maassa. Eihän kampanjointi voi silloin olla yhtä näkyvä. Nämä vaalit ovat nimenomaan olleet erittäin ehdokasvetoiset. (ibid. Suominen)

Toisaalta taas presidentinvaaleissa ehdokkaita on eurovaalien ehdokasmäärää vähemmän, mutta niissä ehdokkaiden ja vaalien näkyvyys on suuri. Kyseessä on vaalien erilainen arvostaminen kansallisten vaalien ollessa eurovaaleja arvostetummat ja tärkeämmäksi koetut (ks. Reif & Schmitt 1980).

Myller liittää sankaruuden vaalien vähäiseen mediahuomioon. Eurovaalien 1999 tilanne on Myllerin mielestä ollut erityisen hankala etenkin ehdokkaille, koska tiedotuksesta ja kampanjoinnista huolimatta eurovaalien esiin tuominen on ollut vaikeaa. Tiedotusta on hänen mukaansa ollut enemmän kuin koskaan aikaisemmin, mutta sen läpisaaminen mediassa ei ole onnistunut toivotulla tavalla. Media on Myllerin mukaan keskittynyt pääasiassa julistamaan, että eurovaaleissa ei äänestetä. (MY haastattelu 7.6.1999) Tilanne poikkeaa edellisistä vaaleista, joissa informaatiota oli paljon ja eurovaalit veivät mediahuomiota samaan aikaan järjestelyilta kunnallisvaaleilta. Uutisointi eurovaaleista oli silloin erittäin ehdokaspainotteista. Syynä vuoden 1996 eurovaalien suureen huomioon pidettiin myös vaalien uutuusarvoa suomalaisella poliittisella kentällä. (Pekonen 1999, 68) Nyt vuosien 1999 ja 2000 vaalisumassa eurovaalit jäävät kansallisten vaalien alle myös median kiinnostuksessa ja uutuusarvostaan huolimatta.

Ehdokkaat nostivat taustajoukkonsa ja kampanjaorganisaationsa itsensä rinnalle vaalien sankareiksi. Taustajoukkojen merkitys vaalien näkyvyyden edistämiseksi kasvoi valtavaksi, koska muualta tullut tuki oli vähäinen (ehdokkaat esim. Eurovaalit 99, 10.6.1999 & 2.6.1999). Virrankosken mukaan taustajoukot sekä voimakas kampanjaorganisaatio ovat aina olleet tärkeitä, mutta näissä vaaleissa niiden merkitys korostui entisestään. (VK haastattelu 12.6.1999)

Myller tuo oman sankariroolinsa selviten esille tarkastelluista ehdokkaista. Hän perustelee sankaruuttaan argumenteilla, jotka korostavat ehdokkaan vahvan ammattitaidon ja asiantuntemuksen merkitystä. Suomen 16 euroehdokkaan laadun tärkeyttä korostaessaan, Myller lähestyy keskustelua usein kertomalla omasta ammattitaidostaan ja kokemuksestaan Euroopan parlamentissa. Suojasen (1997, 81) strategialistan *autoritaarisuus* sopii tähän. Myller argumentoi itseään asiantuntijuudellaan EU-asioissa sekä aiemman kokemukseensa tuomalla erityistiedolla. Myller perustelee itseään hyvänä europarlamentaarikkona ammattitaitonsa lisäksi sanomalla olevansa perheettömänä henkilönä täysin omistautunut työlleen ja ettei hänellä jää paljon aikaa yksityiselämälle, koska työ europarlamentissa on raskasta ja viikoittainen matkustaminen Suomen ja Brysselin välillä vie aikaa (SDP:n ehdokasesittely/Riitta Myller). Myller perustelee siis sankaruuttaan työlleen uhrautumisella. Sanoma viestii äänestäjille, että myös ehdokkaan työlle omistautumisen määrän tulisi vaikuttaa äänestyspäätöksessä. Myös Virrankosken puheista tulee esille hänen oma sankaruutensa Suomen edunajajana EU:ssa. Virrankosken Meidän Suomi -argumentaation Eurooppa-politiikan ehtona on Suomen edunvalvonta, jolloin hän tämän työn tekijänä nousee sankariasemaan.

Euroehdokkaista Virrankoski joutuu Myllerin syntipukiksi. Myller sanoo Virrankosken antaneen julkisuuteen virheellistä tietoa Suomen Ageda 2000 -neuvottelujen tuloksista ja nettomaksuosuudesta (Suurjyväskylän lehti 9.6.1999, MY puhe 7.6.1999b).

Mielestäni näin ei pitäisi vaalien alla toimia. Euroopan parlamentin jäsenten ei pitäisi tietoisesti välittää väärää tietoa. Mihin kansalaiset voivat enää uskoa?" (Suurjyväskylän lehti 9.6.1999)

Myllerin mukaan ehdokkaiden tulisi esiintyä julkisuudessa luottamusta herättävästi. Tuloksien väärentely tai väärän tiedon levittäminen laskee kansalaisten mielipiteitä ja arvostusta sekä europarlamenttia että eurovaaleja kohtaa entisestään. (ibid.) Virrankosken ja Myllerin, samoin kuin keskustan ja SDP:n, erilaiset näkemykset Agenda 2000 -ratkaisussa muodostuneesta Suomen mahdollisesta nettomaksaja tai nettosaaja -roolista nousivat eurovaalikampanja-ajan lopussa yhdeksi

näkyvimmistä keskusteluista, johon varsinaista ratkaisua ei löytynyt. Kyse oli lähinnä erilaisista laskutavoista. Myllerin Virrankoskeen kohdistamat syytöksen ovat esimerkki Suojasen (1997, 82) *mustaamisesta*. Toisinajattelevan Virrankosken lausunnot ja motiivit kyseenalaistetaan, jotta oma erilainen sanoma tulisi esille paremmassa valossa.

8.1.2 Puolueet sankarina

Puolueiden rooli vaihtelee ehdokkaiden argumentaatiossa. Oman puolueen sankariroolia korostetaan, mutta samalla puolueita syytetään vaalien laiminlyömisestä. Virrankoski ja Myller korostavat ajoittain omaa puoluettaan vaalien sankarina. Tällöin puhuttaessa omalle puolueelle tarkoituksena on vedota yhteishenkeen ja motivoida puolueita osallistumaan vaalityöhön. Käytössä on Suojasen (1997, 82) *intiimiys*-periaate, jolla luodaan vakuuttavuutta korostamalla puolueelle yhteisiä ja tärkeitä arvoja asian yhteydessä käyttämällä perusarvoihin vetoavia termejä. Esimerkiksi Virrankoski painottaa puhuessaan omalle puolueelleen sen erilaista yhteiskunnallista näkemystä muihin puolueisiin verrattuna sekä ihmisyyks-periaatteen kunnioitusta, joka puuttuu hänen mukaansa hallituspuolueilta. Virrankoski sanoo, että keskusta on ainoa puolue, joka kantaa vastuuta suomalaisista kaikilla politiikan saroilla ja puolustaa aitoa suomalaista elämäntapaa, jonka vuoksi puolueen on tärkeää vaikuttaa myös eurovaaleissa. Virrankosken mukaan keskusta on mukautuvainen puolue, joka näkyi selvästi edellisissä eurovaaleissa. EU-jäsenyyden tuottamasta pettymyksestä huolimatta puolue kokosi itsensä ja ylsi vaalivoittoon vuonna 1996. Tämä kertoo vastuun kantamisesta Suomesta ja suomalaisista. (VK puhe 30.5.1999) Oman puolueen sankariasema nostaa ”meidät” sankariksi ja ”heidät” häviäjäksi, jolla on mahdollista vakuuttaa esitetyt argumentit tulkitsijan kannalta pätevästi.

Laajemmalle yleisölle puhuttaessa oman puolueen sankaruutta perustellaan toisin. Esimerkiksi Myller vetoaa tällöin europarlamentin puolueryhmiin ja sosiaalidemokraattisen ryhmän suuruuteen europarlamentissa. Hän korostaa sosiaalidemokraattisen puolueryhmän toiminnan olevan parlamentissa tehokkainta ja parhaiten organisoitunutta.

Ministeri Sasi oli viime viikolla Strasbourgin täysistuntoviikolla vieraana ja hän totesi tossa sen jälkeen perjantaina, joutui tunnustamaan, että demareiden kautta nää asiat hoituu paremmin kuin esimerkiksi hänen oman puolueensa kautta, konservatiivien kautta. Että siellä on selkeät näkemykset siitä, miten parlamentti toimii, millaiset tavoitteet sillä on ja sen sijaan konservatiivien näkemyksestä ei saanut niinkään otetta

siitä, millaista siellä on toimia. Ja kyllähän se täytyy sanoa, että sosialidemokraattina on hyvä toimia. Sosialidemokraatit on suurin ryhmä ja meillä on järjestäytyntä toimintaa siellä. (MY puhe 11.5.1999a)

Edellisellä Myller vetoaa yli puoluerajojen auktoriteettiin. Poliittisissa puheissa on luonteenomaista vedota erilaisiin auktoriteetteihin, koska poliitikko ei pysty itse todentamaan kaikkia tosiasioita ja perusteluita. Käyttämällä auktoriteetteja tuetaan esitettyä väitettä viittaamalla asiantuntijoihin sekä todistajiin. Auktoriteetin tulee myös olla relevantti keskusteltavalle aiheelle ja asiantuntija kyseisessä teemassa. (Ylikoski 1998, 163-164) Ministeri Sasin toteamuksella sosialidemokraattisen puoluejärjestön erinomaisuudesta jopa omaan puoluejärjestönsä nähden, Myllerin auktoriteetin kautta välitetty sanoma on vahva.

8.1.3 Puolueet syntipukkina

Ehdokkaat perustelevat eurovaalien ja kampanjoiden laimeutta samaan aikaan toisaalta puolueiden jäämisellä vaaleissa taka-alalle. Ehdokkaiden kommentit vaihtelevat ja ovat hyvin diplomaattisia, mutta esille nousee viesti puoluejohdon ja puoluejärjestöjen tuen riittämättömyydestä. Puolueilta penättiin taloudellista apua ja tukea näkyvyyden saamisessa. Väyrynen sanoo Eurovaalit 99 (10.6.1999) vaalikeskustelussa puoluejohdon olleen eurovaaleissa ehdokkaiden taustalla, mutta sen osallistuneen itse kampanjointiin vähän. Puoluejärjestöt monilla alueilla olivat passiivisia ja esimerkiksi vaalitulaisuuksia oltiin monessa paikassa jouduttu järjestämään omin kampanjavoimin (ibid.). Puolueiden ja poliittisen johdon saamia syytöksiä passiivisuudesta tukee Reifin ja Scmittin (1980) toisen asteen vaaliteoria, jonka mukaan puoluejohdon ja puolueiden sitoutumisesta vaaleihin riippuu vaalien saama huomio ja kansalaisten kiinnostuksen määrä. Johtohenkilöiden sitoutuessa vaaleihin voimakkaasti ja panostaessa vaaleihin myös taloudellisesti, vaalien yleinen kiinnostavuus on suurempi ja äänestysosallistuminen korkeampi. (ibid., 13-14) Kansalaisten eurovaalien tärkeyttä aliarvioiva asenne ja heidän vaaleihin osallistumisen mahdollinen alhaisuus perustuu tämän mukaan etenkin poliittisen johdon näyttämään esimerkkiin ja välinpitämättömyyteen Eurooppa-asioita kohtaan.

Virrankoski sanoo puolueiden toistaneen joitakin itsestäänselvyyksiä, mutta todellista keskustelua teemoista, joista olisi voinut tulla erimielisyyksiä, ollaan vältetty. Virrankoski kysyykin, oliko puolueiden välillä solmittu sopimus, että europarlamenttivaalit viedään läpi matalalla profiililla. Teemoja, jotka herättävät keskustelua, oli olemassa, kuten Agenda -2000 ratkaisun erilaiset tulkinnat, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämisen kysymykset sekä Suomen EU-

tilinpäätös, jonka mukaan EU-rahoitusta jäi käyttämättä Suomessa miljoonia markkoja, mutta yksikään puolue ei halunnut saada niistä väittelyä aikaiseksi. Myös keskusta sai Virrankoskelta tätä samaa kritiikkiä osakseen. (VK puhe 3.6.1999)

Ei nyt saisi omaa puoluetta pahemmin moittia, mutta kun ollaan niin sanotusti perhepiirissä eikä julkisessa keskustelupiirissä, niin kai voi sanoa, että ei kai se keskusta puoluekaan niin hirveästi ole ponnistellut näiden eurovaalien eteen. (ibid.)

Esko Seppänen (Eurovaalit 99, 10.6.1999) puhuu samasta puolueiden vaikenemisestä.

Mutta yleinen kysymys on nyt se, että puolueet on kollektiivisesti vaikenemassa näistä vaaleista. Viime kerralla tuli väärä tulos pääministeri Lipposen mielestä, ja puolueet saattavat nyt myös pelätä väärää tulosta, sillä se merkitsisi että on haastajia tälle yhden ainoan oikean opin EU-politiikalle. (Seppänen, ibid.)

Myös Heidi Hautala syyttää eturivin poliitikkoja vastuun väistämistä.

Europarlamentaarikko Heidi Hautalan (vihr) mielestä kotimaan kärkipoliitikkoja voisi miltei syyttää rintamakarkuruudesta eurovaaleissa. Ministerit ja puoluejohto eivät ole pahemmin osallistuneet ajatustenvaihtoon vaalien alla. Kansalaisten tyytymättömyys asioiden hoitamiseen EU:ssa on kanavoitunut liikaa parlamenttiin ja sen jäseniin, vaikka suomalaiset ministerit ovat päättämässä suurista asioista EU:n ministerineuvostossa. (HS Sippola Anna-Riitta 10.6.1999)

Hautala arvelee lisäksi, että puoluejohto ei ole täysin oivaltanut nykyistä kaksijakoista päätöksentekorakennetta, jossa toinen tapahtuu EU:n kautta ja toinen kansallisten instituutioiden kautta. (ibid.) Samaan yhtyy Myller, joka ei ihmettele kansan Eurooppa-asioiden vieroksuntaa, koska edes Suomen poliittinen johto ei ole täysin ymmärtänyt europarlamentin merkitystä päätöksenteossa ja vaikutuskanavana. Myller sanoo Suomen poliittisen johdon heränneen Eurooppa-asioiden tärkeyteen vasta Suomen puheenjohtajakauden alla. (MY puhe 11.5.1999a) Myllerillä poliittinen johto ja hänen oma puolueensa saa nuhteita, koska Suomen korkein poliittinen johto koostuu tällä hetkellä pitkälti sosiaalidemokraateista. Hän mainitsee lisäksi haastattelussa (7.6.1999), että oman puolueen taholta tullut tuki kampanjaan oli riittämätöntä.

Virrankoski epäilee yhdeksi syyksi puolueiden laimealle eurovaali-innolle olevan Suomen eurovaalien jälkeen alkavan EU-puheenjohtajakauden, jonka alle ei haluttu saattaa Eurooppa-poliittisia ristiriitoja. Virrankoski sanoo, että jokaisten vaalien alla on etenkin puolueiden tehtävänä nostaa julkiseen keskusteluun kyseisiin vaaleihin liittyviä teemoja. Poliittinen keskustelu lähtee siitä, että selvitetään eri poliittisten ryhmien mielipiteet ja mielipiteiden erot. Näiden perusteella valitsijat tekevät lopulliset päätöksensä. Vuoden 1999 eurovaaleja Virrankoski kuvaakin ”poliittiseksi mössöksi”, koska keskustelua ei syntynyt ja ehdokkaiden itsensä esiin ottamat teemat leijuivat ilmassa muiden poliittisten toimijoiden toimesta tulevan tuen puutteen vuoksi. (VK puhe 3.6.1999) Wibergin (1989, 221) näkemys tukee tätä. Hänen mukaansa puolueet ovat vastuussa esikädessä keskustelun nostattamisesta.

Reif ja Schmitt (1980, 28) sanovat, että puolueiden vaalitaktiikkaan saattaa kuulua hidas ja huomaamaton kampanja, jos se voi auttaa puoluetta menestymään vaaleissa. Tästä tuskin vaaleissa 1999 oli kuitenkaan kyse, koska kaikki puolueet toimivat hiljaisella profiililla. Raunio ja Wibergin eurovaalit tulisi siirtää huhti- tai toukokuulle, jotta kiinnostavuutta saataisiin lisättyä. Myös väli kansallisiin vaaleihin tulisi olla suurempi, jotta vaalien aiheet eivät sekoittuisi ja toimijoiden vaaliväsymys voitaisiin estää. (Raunio & Wiberg 18.11.1998) Vaalisyklien pidentäminen ja uudelleen ajoittaminen voisi siis heidän mielestään auttaa eurovaaleissa.

Myller sanoo joidenkin valtionvirkamiesten tietoisesti väheksyvän europarlamentin merkitystä, jotta heidän itsensä edustama instituutio nousi arvoasteikossa ylemmäs. Virkamiehet saattavat kokea europarlamentin toiminnan kiusalliseksi, koska parlamentti ei ole samaa mieltä kaikissa asioissa neuvoston kanssa parlamentin ajaessa monesti esimerkiksi tiukempia ympäristönormeja. Jotkut poliittiset tahot, esimerkiksi eduskunnassa, haluaisivat ettei europarlamentilla olisi valtaa, koska sen ajatellaan olevan poissa tällöin Suomen eduskunnalta. Virkamiesten kielteinen ja väheksyvä asenne on Myllerin mukaan vaikuttanut myös ihmisten käsityksien muodostumiseen eurovaaleista ja parlamentin toiminnan merkityksestä. (Riitta Myller, Sinun äänesi Euroopassa lehti 1998) Kyseessä voi olla Myllerin tarkoittamien virkamiesten erilainen näkemys EU:n tulevaisuudenkehityksen toivottavasta suunnasta. Myllerin itse edustaessa suomalaisittain melko federalistista näkemystä, europarlamentin arvovaltaa väheksyvät virkamiehet voivat edustaa enemmän antifederalistista näkemystä. Antifederalistit vastustavat kaikenlaista europarlamentin vallan kasvattamista ja haluavat säilyttää kansallisvaltiot ja niiden parlamentit keskeisimpinä poliittisina päätöksentekijöinä myös tulevaisuudessa (Luoma 1995, 168). Tämä voi olla syynä tiettyjen virkamiesten europarlamentin

aliarvioimiseen instituutiona. Eurovaalien kiinnostumattomuus ja vähäinen Eurooppa-tietoisuus on osaksi Mylleristä täten kansallisten instituutioiden toimijoiden syytä.

Virrankoskella hallituspuolueet ovat perimmäinen syntipukki-asetelmassa. Hänen mukaansa hallitus ei ole tehnyt tarpeeksi Suomen ja sen maakuntien eteen. Virrankoski toteaa ironisesti Agenda 2000 neuvotteluista ja Suomen hallituksen passiivisuudesta maataloutta koskeneissa neuvotteluissa esimerkiksi näin:

Tästä näkyy se, miksi Ranska taisteli kuin leijona maataloutensa puolesta, taisteli ihan huikeasti. Ja tästä selviää sekin, miksi vanha sanonta, että keskisuomalaisenkin maanviljelijän paras turva on ranskalainen sosiaalidemokraatti, pitää täysin paikkaansa. Koska siellä ei sellaista puoluetta olekaan, joka ei puolustaisi Ranskan loukkaamatonta etua ja arvoa myöskin maataloudessa. (VK puhe 22.4.1999)

Virrankoskesta ei ole ihme, jos maakuntalaiset tai suomalaiset ovat passiivisia eurovaaleissa ja tuntevat epäluuloa ja vierautta Eurooppa-asioita kohtaan, jos edes Suomen hallitus ja kaikki puolueet eivät puolusta oman maansa elinvoimaa.

8.1.4 Media syntipukkina

Valtamedia saa syntipukin roolin Myllerin ja Virrankosken argumentaatioissa, koska se ei ole nostanut eurovaaleja tarpeeksi esille. Vaalitalanne poikkeaa paljon vuoden 1996 eurovaaleista, jotka olivat tiedotusvälineissä näkyvä tapahtuma. Tällöin vaaleista ilmestyi useita mielipidemittauksia ja eurovaaleista oli televisiolähetysä kaikilla kanavilla tiedotuksen ollessa samalla ehdokaskeskeistä. (Borg 1996a, 361-362) Virrankosken mukaan vuoden 1999 vaaleissa vastaavaa vaali-innostuksen luomista ei mediassa tapahtunut. Eduskuntavaalien jälkeen media siirtyi käsittelemään suoraan presidenttivaaleja ja samalla sivuutti europarlamenttivaalit täysin. Sekä Myller että Virrankoski toteavat, että valtamedian ainoa eurovaalikeskustelu olikin keskittynyt julistamaan, ettei kukaan äänestä näissä vaaleissa. (MY haastattelu 7.6.1999 & VK haastattelu 12.6.1999)

Myller syyttää mediaa arvioidessaan syytä eurovaalien osallistumisasteen alhaisuuteen sekä kansalaisten huomion ja kiinnostuksen puutetta vaaleja kohtaan. Hän sanoo neljät vaalit -vaalitalanteen vähentäneen kansalaisten intoa seurata yhteiskunnallista elämää ja laskeneen kiinnostusta eurovaaleihin. Presidentin vaalit olivat kansalaisille seuraavat tärkeät vaalit ja etenkin media siivitti tätä

uskoa. (MY haastattelu 7.6.1999) Myllerin näkemys eurovaaleista 1999 ja sekä kansalaisten että median roolista niissä noudattaa vahvasti Reifin ja Schmittin (1980) teoriaa eurovaaleista toisen luokan vaaleina, koska media kiinnostui seuraavista lähellä olevista kansallisista vaaleista eurovaalien kustannuksella.

Myller syyttää nimenomaan mediaa kansalaisten passiivisuudesta.

Positiivista on musta aina se, kun joku sanoo, että ei olis äänestänyt, mutta nyt keskustelun jälkeen äänestääkin. Eli siis se, että saa ihmiset äänestämään tilanteessa, jossa yleinen vaaleja koskenut tiedotus on keskittynyt julistamaan, että ihmiset ei äänestä näissä vaaleissa ja kaikesta muusta sitten ollaankin vaiettu. (MY haastattelu 7.6.1999)

Vuoden 1996 eurovaaleissa oli havaittavissa muutamien alueellisten lehtien tekevän eurovaaleista maakunnallisen kysymyksen ja antavan tukea oman alueensa ehdokkaille (Majonen 1999, 89, 92). Esimerkiksi pohjanmaan maakuntalehti Ilkka tuki voimakkaasti Kyösti Virrankosken valintaa europarlamenttiin. Myllerin oman paikallisalueen lehti, Karjalainen, ja sen päätoimittaja Sitari eivät saaneet Mylleriltä kiitosta vastaavanlaisina alueellisina tukijoina. Myller kertoo Sitarin ilmoittaneen Karjalaisessa vuoden 1996 vaalien jälkeen, että Myller meni läpi, koska Väli-Suomen lehdet tukivat häntä voimakkaasti. Sitari oli kuitenkin muutama viikko ennen eurovaaleja 1996 Savon Sanomien haastattelussa arvioinut läpimenijöiksi Pirjo Rusasen sekä Mirja Ryynäsen Itä-Suomen alueelta. Myllerin mielestä hänen läpimenollaan ei edellisissä vaaleissa ollut tekemistä Karjalaisen uutisoinnin kanssa, koska tuki sieltä oli vähäistä ja miltei käänteistä. (MY puhe 11.5.1999a)

Myller nostaa median joukosta sankariksi Keskisuomalaisen päätoimittaja Erkki Laatikaisen tukijanaan sekä vaaleista uutisoijana.

Ja yks moottori, joka tässä on niin on Keskisuomalaisen päätoimittaja Erkki Laatikainen, joka sattumoisin on keskustalainen. Hän niin kun vetää tällästä moottoria näiden Väli-Suomen lehtien päätoimittajien kanssa, että se valaa niihin uskoa, että täytyy tehdä tällästä valintaa. Että se on laajaleviikkisen media-vaikuttajan tehtävä vaikuttaa täältä olevien ehdokkaiden uskottavuuteen. Ja tää on, niin kun mä sanoin, että se, joka on tehnyt jotain. (MY puhe 11.5.1999a)

Myllerin sanomasta paistaa näkemys, jonka mukaan maakuntalehtien tehtävänä on toimia mielipidevaikuttajina ja tukea oman alueensa potentiaalisten läpimenijöiden kampanjoita. Tämän vuoksi hänellä Sitari on vaalien syntipukki ja Laatikainen sankari.

8.2 Ehdokkaat median sankarina

Helsingin Sanomien ja Keskisuomalaisen eurovaalien läpivientiä koskevissa jutuissa euroehdokkaat nousevat vaalien sankareiksi. Vaikka ehdokkaat on molemmissa lehdissä jaettu asiantuntemuksensa perusteella kolmeen eri luokkaan, kaikki ehdokkaat tekevät ansiokkaasti työtä vaalien näkyvyyden puolesta. Keskisuomalaisessa suurimmiksi sankareiksi nousevat Väli-Suomen kokeneet ehdokkaat Myller ja Virrankoski. Virrankosken ja Myllerin sankaruutta perustellaan heidän välisuomalaisuudellaan, kokemuksellaan ja asiantuntemuksellaan. Heidän sanotaan kantaneen vastuunsa työssään, osoittaneen kiistämättömästi ansionsa maanosanlaajuisessa vaikuttamisessa ja todistaneen paremmuutensa muihin ehdokkaisiin nähden (Laatikainen Erkki 8.5.1999). Heidän sankaruutensa perustuu siis alueellisen edun edistämiseen.

Helsingin Sanomissa ehdokkaiden sankaruuttaan perustellaan ensisijaisesti kampanjatyöllä, jota euroehdokkaat tekevät vaalikansan vähäisestä kiinnostuksesta huolimatta. Euroedustajien vaalityöstä kerrotaan esimerkiksi Helsingin Sanomissa Eurooppalainen Suomi ry:n Turun kauppatorilla järjestämän vaalitulaisuuden yhteydessä, jossa ehdokkaiden kerrotaan tekevän vaalityötä ihmisten siitä välittämättä (Vuoristo Pekka 29.5.1999). Helsingin Sanomien muita Euroopan unionin maita koskevassa uutisoinnissa korostetaan samaa. Ehdokkaat tekevät töitä ja pyrkivät näkymään. Ketään muuta vaalit poliittista tahoja ja niiden näkyvyys eivät kiinnosta. Toinen peruste ehdokkaiden sankaruudelle on heidän asiantuntemuksensa unionin ja parlamentin asioissa. Helsingin Sanomat sanoo julkkispuheista huolimatta suurimman osan entisistä parlamentaarikoista sekä uusista yrittäjistä olevan ammattitaitoista ja kokenutta väkeä (Oksanen Annukka 28.5.1999a)

Nelosen uutiset (2.6.1999) puolestaan yllättävästi nostaa ehdokkaiden joukosta julkkisehdokkaat eurovaalien näkyvyyden esiintuomisen kohdalla sankareiksi.

Julkkisehdokkaiden vaalityö metrossa ainakin muistutti meneillään olevista vaaleista, ehkä joku innostui äänestämänsäkin. (ibid.)

Televisiossa ja Helsingin Sanomissa käsitellään paljon euroedustajien palkkausta ja vaalirahoitusta, jotka molemmat alentavat euroehdokkaiden sankaruutta. Helsingin Sanomat kertoo ehdokkaiden vaikeudesta löytää rahoittajia ja kampanjoiden kalleudesta, mutta samaan aikaan se tuo esille vaalirahoituksen salaisuuden, joka lyö hämärän leiman ehdokkaiden kampanjatyölle (Hämäläinen Unto 14.5.1999). Televisiossa keskustellaan useaan otteeseen euroedustajien kohtuuttomista palkoista (esim. Eurovaalit 99, 19.5.1999 & 10.6.1999) Kaikissa muistetaan lisäksi, että ehdokkaiden työn motiivit ovat kuitenkin pohjimmiltaan henkilökohtaiset.

8.3 Median ja puoluejohdon kiistely syntipukkiudesta

Kesäkuun alussa puoluejohto sekä media alkoivat käydä näyttävää keskustelua siitä, kuka on lyönyt eurovaalien läpiviennin laimin sekä kenen syytä on, jos vaaliosallistuminen jää alhaiseksi. Näyttävimpänä hahmona keskustelussa esiintyi pääministeri Paavo Lipponen.

8.3.1 Sanomalehtien puoluejohtosyytökset ja Lipposen vastaus

Helsingin Sanomat avasi varsinaisesti mediassa käydyn keskustelun vaalien syntipukkiudesta syyttämällä Suomen puoluejohtoa mahdollisen eurovaaliosallistumisen alhaisuudesta. Helsingin Sanomissa (Pennanen Erkki 1.6.1999) sanotaan, että vaalit eivät kiinnosta, koska mikään puoluetaho ei tahdo ottaa niihin valmistautumista vakavasti. Puolueiden selitys vaaliväsämyksestä on keho selitys eurovaalien hiljaisuudelle, koska presidenttivaaleista jaksetaan keskustella. (ibid.)

Puolueet ovat laiminlyöneet pahasti tehtävänsä Eurooppa-keskustelun alustajina ja vauhdittajina. Sen seuraukset nähdään 13. päivä. (ibid.)

Edelleen Helsingin Sanomien (4.6.1999) mukaan puolueet eivät yritä mobilisoida omia kannattajiaan riittävin tavoin vaaliurnille. Puoluejohtajat eivät esiinny vaalitulaisuuksissa samanaikaisesti, joka on Helsingin Sanomien mukaan skandaali. Äänestäjien vieraus ja etäisyys europarlamentista tiedettiin ennakkoon, mutta puolueiden toimesta kansalaisilla on entistä huonommat edellytykset äänioikeutensa käyttämiseen eurovaaleissa 1999. (ibid.) Puolueet ovat varsinaisen eurovaalien syntipukki ja vastuun laiminlyöjä, koska niiden pääasiallinen tehtävä on herättää keskustelua, nostaa asioita esille ja näin mobilisoida kannattajiaan sekä kansaa vaaliurnille. Nyt puoluejohto epäonnistui ja laiminlöi tehtävänsä Helsingin Sanomien mukaan miltei täydellisesti.

Lipponen vastaa tähän arvostelemalla etenkin Väli-Suomen lehtiä pyrkimyksestä ohjailta äänestäjien mielipiteitä. Hänen mukaansa lehdistön tulisi olla objektiivinen ja suhtautua ehdokkaisiin valikoimatta. Hän syyttää mediaa lisäksi yleisen alhaisen äänestysaktiivisuuden lietsomisesta ja sysää vastuun vaaliajan hiljaisuudesta sille. Lipponen korostaa todellisen vaalien tuloksen selviävän vasta vaalipäivän jälkeen. (Helsingin Sanomat 7.6.1999c) Myös Vasemmistoliiton puheenjohtaja Suvi-Anne Siimes kritisoi tiedotusvälineitä laimeasta vaaliaktiivisuudesta. Siimeksen mukaan vaalibudjettien vähäisyydestä sekä vaaliväsymyksestä huolimatta puolueet ovat lähteneen kampanjointiin tosissaan. (Keskisuomalainen 7.6.1999) Aho puolestaan selittää ilmoitustaan presidentinvaaliehdokkuudestaan keskustan eurovaaliavauksessa sillä, että sen jälkeen media voisi keskittyä pelkästään eurovaaleihin (HS Uotila Panu 5.6.1999). Pääministeri ja muu puoluejohto vierittävät täten vuorostaan vastuun vaalien läpiviennin epäonnistumisesta medialle.

Laatikainen vastaa Lipposen syytöksiin asettamalla Helsingin Sanomien tapaan puoluejohdon vaalien syntipukiksi. Hän sanoo puoluejohdolla ja poliitikoilla olevan tapana moittia mediaa aina silloin, kun kampanjointi ei onnistu suunnitelmien mukaisesti. Laatikainen kehottaa puoluejohtoa katsomaan itse peiliin ympäristön syylistämisen sijasta. (Laatikainen Erkki 8.6.1999)

Lipposen syytöksiin Väli-Suomen lehtien toimimisesta mielipideohjaajina Laatikainen vastaa aggressiivisesti toteamalla, että Väli-Suomen lehdillä on ollut aikaisempaa kokemusta pääministerin maalitauluna toimimisesta. Laatikainen sanoo maakuntien lehdistön velvollisuutena olevan puoluepoliittisesti sitoutumattominakin edistää Keski-Suomen ja muiden maakuntien etua, jotta alueellinen tasa-arvo toteutuisi. Jos maakunnissa ei näin toimittaisi, suurten asukaskeskusten kandidaatit ja etenkin pääkaupunkiseudun ehdokkaat saisivat etulyöntiaseman ja Suomen maakuntien ääni puuttuisi Euroopasta. Laatikaisen mukaan eurovaaleissa on tärkeää herättää alueellinen tietoisuus, johon kuuluu mediavaikuttaja vastuu kertoa, keillä ehdokkailla on todellisia mahdollisuuksia tulla valituksi. (ibid.) Laatikaisen vastauksessa Lipposelle Keskisuomalainen nousee maakuntien etua ja vaaleista vastuuta kantavana lehtenä myös sankariksi. Keskisuomalainen tiedottaa Laatikaisen mukaan eurovaaleista ja samalla edistää alueensa ehdokkaiden läpimenoa, eli kantaa vastuuta maakunnastaan. Alueellisen identiteetin luomisen tarve korostuu entisestään Laatikaisen keskusta-periferia –jaossa, jossa Lipponen on keskustan edustaja periferiaa vastaan. Eurooppa-asioiden yhteydessä alueellisen tietoisuuden korostaminen on osa nykyistä toimintatapaa (ks. Paasi 1998).

Laatikainen sysää vaalien läpiviennin vastuuta edelleen Lipposelle henkilökohtaisesti.

SDP:n puheenjohtaja voi halutessaan heittäytyä täysillä voimillaan muita kyvykkäämmäksi punnitsemansa tähden tukijaksi. Näin myös pääministerin voima punnitaan ja samalla vaikutetaan kansalaisten äänestämisen tahtoon. Pääministeri vaeltaa yhtä vapaana kuin media. (ibid.)

8.3.2 Television syntipukin rooli

Lipposen syytökset vaalien laiminlyönnistä kohdistuvat myös televisioon. Syyksi puoluejohdon keskustelujen ja väittelyjen puuttumiseen Lipponen sanoo televisiokanavien haluttomuuden järjestää keskusteluja (Helsingin Sanomat 7.6.1999c). Siimes syyttää tiedotusvälineitä samasta ja kehottaa etenkin mediaa katsomaan peiliin, kun vaalien kiinnostamattomuudelle etsitään syyllisiä. (Helsingin Sanomat 6.6.1999)

Median suuri kiinnostus on kohdistunut meppien etuisuuksiin ja esimerkiksi työhuoneiden suihkuista on saatu tarkka selvitys. Hyvin vähän on näkynyt asiallista kirjoittelua siitä, mitä europarlamentti oikeasti tekee politiikassa. Kansalaisten vähäinen mielenkiinto on osaksi heijastusta tästä: ei metsä vastaa, kun sinne ei huuda. (Siimeksen lausunto, Helsingin Sanomat 6.6.1999)

Euroopan parlamentin tiedotusosaston päällikkö Jokelin puolustaa mediaa sanomalla, ettei mediaa voi syyttää vaalien epäonnistumisesta tai äänestysaktiivisuuden alhaisuudesta. Hänen mukaansa media on uutisoinut suhteellisen paljon vaaleista ja etenkin sanomalehdet aina enemmän, mitä kauemmas Helsingistä mennään. (A-studio, Atlas, 9.6.1999) Jokelin kuitenkin korostaa ennakoäänestyksen jälkeen, että Suomen äänestysaktiivisuuden alhaisuus ei ole vielä varmaa. Tämän vuoksi mediassa ei pitäisi liian aikaisin etsiä selityksiä hiljaiselle äänestysaktiivisuudelle. (ibid.) Jokelinin viesti sisältää ”nuhteen” medialle liiallisen alhaisen äänestysosallistumisen maalaamisesta ennen aikojaan, mutta vapauttaa etenkin maakuntalehdistön syyllisyydestä.

Kymmenen uutisissa (8.6.1999) Lipposen syytöksiä kummastellaan.

Pääministerin hinku eurovaalien puheenjohtajien tenttiin kertoo paljon EU-vaalikampanjoiden tilasta. Eduskuntavaalien alla Lipposen tv-tenttiin saaminen oli vaikeaa. Nytkö auringonpistos? Eduskuntavaalien alla Lipponen vastasi median

aneluihin sanomalla, että joku raja se on rahastuksellakin. Nyt on toinen ääni kellossa.
(ibid.)

Televisio vierittää Lipposen syytöksen vaalikeskustelujen puutteesta takaisin Lipposelle ja perustelee tenttien vähäisyyttä pääministerin haluttomuudella itse osallistua vaalitentteihin aiemmin eduskuntavaaleista saatujen kokemusten perusteella. Kymmenen uutiset jatkaa (8.6.1999) sanomalla median olevan pääministeri Lipposelle tuttu "sylykuppei". Uutisten mukaan todellisuudessa puolueet ovat olleet eurovaalien osalta passiivisia, johon syynä pidetään rahoituksen puutetta ja vaaliväsymystä. Presidentinvaalien annetaan mennä puolueiden toimesta eurovaalien ohi. Yhden vaalipiirin järjestelmä on herättänyt kaikissa osapuolissa entistä enemmän tyytymättömyyttä, koska siitä johtuen julkkikset hallitsevat vaalikampanjoita eivätkä puheenjohtajien linjavedot. (ibid.) Kyseessä on siis puolueiden heikkoudesta neljät vaalit -vaalitulanteessa.

Myös toiset puoluejohtajat kommentoivat Lipposen syytöksiä. Niinistön mukaan Lipposen syytöksiin on vaikea yhtyä. Hän sanoo olevansa itse jäävi arvioimaan puolueiden mahdollista syyllisyyttä, mutta korostaa kansalaisten omaa päätösvaltaa asioissa, joista ovat kiinnostuneita. Eurovaalit eivät hänen mukaansa herätä samalla tavalla huomiota ja kiinnostusta kansalaisissa kuin muut vaalit. (ibid.) Ahon mukaan keskusteluja olisi pitänyt olla televisiossa enemmän, mutta hän ei syyttä mediaa. Syyttely ei hänestä paranna asioita. Lipposella puolestaan on Ahon mukaan vähän sanavaltaa asiassa, koska aiemmin häntä on ollut vaikea saada mukaan televisiokeskusteluihin. (ibid.) Lipposen mediasyytöksiä kummeksutaan siis sekä muun puoluejohdon että television toimesta.

Wibergin (1989, 221-224) näkemys tukee median puolustautumista puoluejohdon syytöksiin. Hänen mukaansa tiedotusvälineet voivat kiteyttää poliittisia ongelmia, mutta ne voivat vain harvoin luoda poliittisia asiakokonaisuuksia ja nostaa uusia asioita poliittiseen pohdintaan ja päätöksentekoon. Ennen kaikkea julkisuus on reagoivaa ja jo olemassa oleviin ärsykkeisiin vastaavaa. (ibid.) Puolueiden ja puoluejohdon tehtävänä on tuottaa näitä ärsykeitä, mutta eurovaaleissa 1999 tiedotusvälineiden mukaan ärsykeitä ei puoluejohdon toimesta tuotettu. Kuka voisi välittää eurooppalaista keskustelua ja kenen tehtävä se ensisijaisesti on? Tässä yhteydessä syytöksiä kohdistuu itse europarlamenttiin instituutiona. Esimerkiksi Laatikaisen (12.6.1999) mukaan eurovaalien kiinnostavuuden nostaminen on etenkin EU:n itsensä vastuulla, jonka vuoksi EU:n tulisi instituutiona kiinnittää itse toimintaansa enemmän huomiota ja tarkastella, mistä kansalaisten negatiiviset tunnot johtuvat. Laatikaisesta syvällisempi asennemuutos voi tapahtua vain EU:n työn tuloksena. Myös Helsingin Sanomat ja muut

toimijat korostavat EU:n omaa vastuuta. Ongelmana on löytää taho, johon syytös kohdistuu, jos Euroopan unionia syytetään instituutiona.

8.4 Kansalaisten asema sankarina ja syntipukkina

Kansalaisten asema poliittisena toimijana vaaleissa vaihteli sankarista syntipukkiin. Myller ei suoranaisesti syyttänyt kansalaisia kiinnostuksen puutteesta. Keskisuomalaisen argumentaation mukaan kansalaisten rooli taas ratkeaa heidän vaaliosallistumisen perusteella. Kansalaisten voidaan sanoa kantaneen vastuunsa, jos äänestysprosentti on korkea ja kokeneet europarlamentaarikot tulevat valituiksi tasaisesti eri puolilta Suomea (Laatikainen Erkki 7.6.1999).

Virrankoski puhuu maaseudun kansalaisista ja heidän vastuustaan. Heidän lopullisen roolinsa ratkaisee Keskisuomalaisen argumentaation tavoin vaaleihin osallistumisaste. Vuoden 1996 vaalien tilanteesta puhuessaan Virrankoski nostaa maaseudun väen sankariksi, koska se nousi vaikeasta EU-jäsenyyden aiheuttamasta pettymyksestä huolimatta aktiivisimmaksi äänestäjäryhmäksi. Maaseudun väestö kantoi vastuunsa silloin oikeaan aikaan. (VK puhe 30.5.1999) Vaaleissa 1999 maaseudun väen sankaruus ei ole varmaa, koska Virrankoski ennustaa heidän osallistumisensa olevan passiivisempaa. Hän ei kuitenkaan Keskisuomalaisen tavalla syytä maaseudun ihmisiä, vaan kansalaisten passiivisuuden aiheuttajana ovat etenkin hallituksen EU-toimet ja sen Etelä-Suomi keskeinen politiikka. Nämä ovat synnyttäneet Virrankosken mukaan syvän epäluottamuksen ja pettymyksen maakuntien ja maaseudun ihmisiin. (VK haastattelu 12.6.1999)

Helsingin Sanomat nostaa tavalliset kansalaiset avoimesti vaalien yhdeksi syntipukiksi.

Eurovaalikampanjan laimeudesta on syytetty ainakin tiedotusvälineitä ja puolueita. Täällä tulee mieleen, että syy saattaa olla myös tavallisten ihmisten, tässä tapauksessa turkulaisten. He eivät nimittäin suorastaan jonoonkaan pelmahda, kun Eurooppalainen Suomi ry pystyttää bussinäyttelynsä Kauppatorin laidalle. Turun kauppatori elää tasan tavallista aurinkoista Turun Kauppatorin aamupäivää bussista ja sen ympärillä pyörivistä SDP:n ehdokkaista huolimatta. (Vuoristo Pekka 29.5.1999)

Kansalaisten vastuu osallistumisestaan korostuu argumentaatiossa ehdokkaiden työn rinnalla. Helsingin Sanomien kansalaisiin kohdistuva syntipukkisuus koskee myös muiden EU:n jäsenmaiden

asukkaita. Sitkeästä vaalivyöstä huolimatta kampanjoihin kiinnitä suurta huomiota muissakaan EU-maissa. Helsingin Sanomat kuvaa erään Lontoon eurovaaliehdokkaan työskentelyä näin:

Tässä näkyy Villiersin ja brittipolitiikkojen toinen pulma: britit eivät ole kiinnostuneita europarlamentin vaaleista. Voipa käydä niin, että vain neljäsosa Britannian äänioikeutetuista vaivautuu vaaliuurnalle. (Sainio Juha 31.5.1999)

Kansalaisten ovat Helsingin Sanomien mukaan valmistautumattomia eurovaaleihin. Neljät vaalit -vaalitalanne ei kelpaa selitykseksi kiinnostuksen puutteelle, koska se ei ole estänyt kiinnostusta presidenttivaaleja kohtaan. (Pennanen Erkki 1.6.1999) Vaalipäivän sijoittuminen kesäsunnuntauille ei myöskään kelpaa selitykseksi vähäiseen osallistumiseen. Helsingin Sanomat korostaa Suomessa olevan erinomainen mahdollisuus äänestää ennakkoon. Ennakoäänestys on jakautunut kahdelle eri viikolle, jolloin osallistumismahdollisuudet kasvavat entisestään. (Helsingin Sanomat 4.6.1999a) Blondellin, Sinnottin ja Swenssonin (1998, 45-49) jakoa käyttäen, kyseessä eivät siis ole ulkoiset äänestämättömyyden pakottavat ulkoiset syyt, vaan motivaatioon liittyvät tekijät. Selityksenä kansalaisten kiinnostuksen puutteelle euroasioissa Helsingin Sanomat esittää ehdokasvalinnan tekemisen vaikeuden ja ylikansallisen ajattelutavan kehittymisen puutteen. (Pennanen Erkki 1.6.1999) Olisiko myös mahdollista eurovaalien aiheiden ollessa vieraita, että kansalaisten passiivisuuden syynä olisi jonkinasteinen tyytyväisyys Eurooppa-asioiden nykytilaan, jonka vuoksi henkilökohtaista paneutumista vaalien teemoihin pidetään tarpeettomana?

Myös puoluejohto arvostelee kansalaisten kiinnostuksen vähäisyyttä. Vihreän liiton Pekka Sauri (Helsingin Sanomat 11.6.1999) kuvaa kansalaisten kiinnostusta eurovaaleihin ajastaan jälkeenjääneeksi, koska vaalien merkitystä ylikansalliseen päätöksentekoon vaikuttamisena ei ymmärretä. Kristilliset puolestaan ottavat EU-vaalien alhaisen äänestysaktiivisuuden tosiasiallisena faktana ja puolueen ratkaisuehdotus on EU-vaalien liittäminen kunnallisvaalien yhteyteen (Helsingin Sanomat 4.6.1999b). Ehdotus sisältää oletuksen, että kansalaisten kiinnostus eurovaaleja kohtaan pysyy alhaisena, jolloin ainoana toimivana ratkaisuna nähdään eurovaalien liittäminen kansallisten vaalien yhteyteen. Tämä ei sinänsä paranna eurovaalien ymmärrettävyyttä, mutta voi nostaa äänestysaktiivisuutta (esim. Raunio & Wiberg 18.11.1998).

Euroopan parlamentin tiedotusosaston päällikkö Jokelin sanoo kansalaisten passiivisuuden johtuvan eurovaaleissa yleisestä demokraattisesta vähättelystä. Yhteiskunnassa on yleisesti unohdettu, että vaalit kuuluvat demokratiaan. Jokelinin mukaan eurovaalit eivät ole poikkeus, vaan ne noudattelevat

kansallisten vaalien linjaa. Eurovaalien kohdalla demokratian vähättely on kuitenkin suurempaa kuin muiden vaalien kohdalla. (A-studio, Atlas, 9.6.1999). Demokraattinen vähättely sisältää syytöksen kansalle, medialle ja puolueille, jolloin osasyylisyys lankeaa kaikkien heidän yllensä.

9. MIKSI OSALLISTUA?

9.1 Europarlamentin valta argumenttina

Toimijoiden argumenteista sekä niiden perusteluista eurovaalien merkityksestä ja kansalaisten osallistumisen tärkeydestä nousi esiin muutamia yhteisiä väitteitä. Osallistumista perusteltiin kahdella tavalla. Ensinnäkin argumentaatio korosti europarlamentin muuttunutta roolia unionin päätöksenteossa ja europarlamentin työn merkitystä Suomelle. Toinen osa argumentaatiota painotti oikeanlaisten euroedustajien valinnan kriteerejä, jossa esille nousivat ehdokkaiden henkilökohtaiset valmiudet hoitaa tehtäviään sekä heidän konkreettinen toimintaympäristönsä europarlamentissa. Kansalaisten yleinen näkemys europarlamentista vieraana, etäisenä ja monimutkaisena sekä sen olemus vallattomana ja merkityksettömänä instituutiona tiedostettiin kaikkien toimijoiden tasolla. Kampanjoiden ja vaaleista uutisoinnin argumentaation yksi pääväitteistä olikin, että europarlamentilla on valtaa. Tällöin monesti implisiittisenä sanomana oli, että eurovaaleissa äänestäminen on tämän vuoksi tärkeää. Valtaargumentin korostaminen kuvaa Borgin (1996b, 147-148) puhumaa suomalaisissa elävää suurta vaali- ja instituutioauktoriteetin olemassaoloa, jonka vuoksi äänestämistä pidetään velvollisuutena, jota ei kyseenalaisteta. Instituution auktoriteettiasema ja legitimitetti on kuitenkin luotava ennen velvollisuusajattelun muodostumista. Tähän liittyvät vaalien parannusehdotukset ja europarlamentin demokratiavajeen poistamisehdotukset, joiden kautta europarlamentin toiminnan ja vaalien merkitys selvenisi kansalaisille (ks. Esim. Raunio & Wiberg 18.11.1998, Raunio & Wiberg 1999b).

Europarlamentin kasvanutta valtaa korostivat kaikki tarkastellut toimijat. Europarlamentin vallankasvu perusteltiin ennen kaikkea Amsterdamin sopimuksen voimaantulolla, joka lisäsi parlamentin asemaa unionin lainsäätäjänä. Yhteispäätösmenettelyn laajentaminen koskemaan noin 80 prosenttia unionin kaikkea lainsäädäntöä entisen noin 15 prosentin sijasta mainitaan monessa yhteydessä. Vallankasvu perusteltiin monesti osoittamalla europarlamentin valtarakenteen historiallinen kehitys Euroopan yhteisön demokraattisuuden symbolina toimineesta vallattomasta keskustelukerhosta unionin todelliseksi päätöksentekijäksi. Europarlamentin rooli unionin demokraattisena elimenä tuotiin myös esille. Väitteen perusteluissa käytettiin konkreettisia esimerkkejä, joista kantavin oli puhe komission eroa vuonna 1999. Komission eroamisen sanottiin johtuneen parlamentin aloitteesta selvittää

komission toiminnassa esiintyneitä väärinkäytöksiä. Komission vapaaehtoisen eron vaihtoehtona painotettiin olleen sen erottaminen europarlamentin toimesta. Myller ja Virrankoski toivat esille myös Agenda 2000 –ratkaisua parlamentin työntuloksena, joskin hieman eri näkökulmista.

Europarlamentin voimakkaasta vallankasvusta puhuivat etenkin Myller, Keski-suomalainen, Helsingin Sanomat sekä television vaalilähetykset. Virrankoski ei suoraan kertonut vallankasvun muutoksen olleen yhtä suuri kuin muut, mutta painotti hänkin parlamentin entistä voimakkaampaa roolia päätöksenteossa unionin asioista. Syynä Virrankosken hieman muita laimeammalle europarlamentin vallankasvun korostamiselle oli luultavasti hänen melko EU-kriittinen potentiaalinen äänestäjäkuntansa. Voimakkaalla EU-instituutioiden vallankasvun esiintuomisella olisi voinut olla negatiivinen vaikutus kannattajien suhtautumiseen Virrankoskea ja eurovaaleja kohtaan. Keski-suomalainen korosti europarlamentin vallankasvua myös hieman laimeammin kuin Myller ja Helsingin Sanomat, johon syynä lienee Keski-suomalaisen ottama voimakas maakunnallinen ote vaaliargumentaatioissaan. Jos eurovaalien 1999 argumentaation taustaoletuksena pidetään kaikkien toimijoiden halua informaation levittämisen ohessa saada kansalaisten osallistuminen vaaleihin korkeaksi, europarlamentin vallankasvun korostamisen luonteen voidaan ajatella kertovan näkemyksistä Euroopan unionista ja sen tulevaisuudesta. Viestin vastaanottajien mobilisointia vaaliurnille voidaan pitää etenkin ehdokkaiden argumentaation ensisijaisena tavoitteena. Vallankasvun voimakkaamman korostuksen voidaan tulkita kertovan viestin lähettäjän ja sen primaarivastaanottajan suhteellisen positiivisesta asenteesta Euroopan unionia kohtaan. Heikompi korostus taas kertoo joko negatiivisemmin suhtautuvasta tai heterogeenisemmasta vastaanottajakunnasta.

9.2 Suomen ja maakuntien asianajoa Euroopan unionissa

Kansalaisten eurovaaleja kohtaan kokemaa vierautta koetettiin poistaa korostamalla Euroopan unionin merkitystä suomalaisten elämään ja päätöksentekoon. Europarlamentin toimintaa yritettiin Suojasen (1997, 80) strategioiden mukaisesti *tutunomaistaa*. Yksi voimakkaimmista argumenteista oli korostaa europarlamentaarikon työtä Suomen asianajajana Euroopassa. Viestinä vastaanottajalle oli, että koska europarlamentti vaikuttaa asioihin kotimaassa, myös eurovaaleihin osallistuminen on tärkeää. Europarlamentaarikkojen kerrottiin toimivan Suomen edunvalvojana eurooppalaisella foorumilla. Tällöin vedottiin tarpeeseen kehittää Euroopan unionia Suomen lähtökohdat ja erityistarpeet huomioon ottaen, jolla painotettiin Suomen erilaisten alue-, maatalous- ja turvallisuuspoliittisten tarpeiden esiintuomisen tärkeyttä. Argumentaatiosta oli havaittavissa voimakas suomalaisten, ”meidän”, edun

korostaminen ”heidän”, muiden eurooppalaisten, etuun nähden. Erityisesti Myller, Virrankoski ja Keskisuomalainen korostivat Suomen asianajon tärkeyttä unionin tasolla. Edelliset painottivat eurovaalien merkitystä ennen kaikkea kansallisella tasolla, joka oli pysynyt samana vuoden 1996 vaaleista ja noudatteli muiden EU-jäsenmaiden aiempia kokemuksia (esim. Lodge 1979, Härkönen 1999) Helsingin Sanomat kertoi europarlamentin merkityksestä Suomen kannalta muiden teemojen ohessa.

Kaikille toimijoille oli yhteistä alueellisen identiteettiin vetoaminen ja sen muovaaminen. Alueellinen kokonaisuus vaihteli toimijoilla Suomesta sen maakuntiin tilanteesta riippuen, mutta oli yksi vahvimista perusteluista EU-vaalien tärkeydelle. Alueellista kokonaisuutta pyrittiin erottamaan jostain ulkopuolisesta ”toisesta” vetoamalla alueen ihmisten yhteiseen etuun ja intresseihin. ”Toisena” toimivat Suomen muut alueet, kuten Etelä-Suomi ja maakunnat, EU:n muut jäsenmaat sekä intresseiltään erilaiset alueet, kuten maaseutu ja kaupungit. (ks. Paasi 1998) Keskisuomalainen korosti asianajoa etenkin Suomen maakuntien ja Väli-Suomen kannalta. Äänestämisen sanottiin olevan tärkeää, jotta maakunnan edustus taattaisiin europarlamenttiin. Virrankoski korosti myös maakunnallista edusvalvontaa, mutta painotti paljon maanviljelijöiden ja heidän tulevaisuutensa takaamista. Keskisuomalaisen ja Virrankosken perusteluista nousi esille vahva keskusta-periferia – ajattelu Suomen ja maakuntien toiminnasta Euroopan unionissa. Periferian kasvavaa alistaisuutta keskukselle pyrittiin minimoimaan (ks. Esim. Jussila 1994). Myllerin linja perustui kahta edellistä vähemmän maakuntiin ja niiden tarpeisiin. Hän puhui etupäässä Suomen tarpeesta ja suomalaisesta edunvalvonnasta, mutta toi esille myös maakunnallisuutta Pohjois-Karjalalle tärkeiden kysymysten kohdalla. Helsingin Sanomat puhui Suomen edusta lähinnä eurooppalaiseen tulevaisuuden kehitykseen peilattuna. Sen argumentaatio toi laajasti Suomea esille yhtenä Euroopan unionin maana, jonka kehitys riippui etenkin unionissa toimimisen onnistumisesta. Helsingin Sanomat ei puhunut eurooppalaisuudesta lukijoidensa alueellisena identiteettinä. Näin laajaa identiteettiä ei ole vielä muodostunut myöskään Raunion ja Wibergin (1995) mukaan.

Helsingin Sanomien argumentaatio pyrki nostamaan esille juuri Raunion ja Wibergin (18.11.1998) kaipaamia Eurooppa-aiheita. Eurooppa-aiheet olivat luonnollisesti esillä myös Myllerin ja Virrankosken argumentaatioissa Myllerin suorastaan kieltäytyessä puhumasta muuta kuin eurooppalaista asiaa. Keskisuomalainen uutisoi edelleen Suomen edusta perinteisemmällä tavalla kansallisten kysymysten kautta. Kauppi (1997, 63) puhuu EU-tutkimuksen arkaaisten jakojen, paikallinen, kansallinen, kansainvälinen, uudelleen arvioinnin tarpeesta, koska vanha poliittinen ”kartta” on vanhentunut todellisuuden hahmottamisen välineenä Suomen järjestelmän sekoittuessa ja

resurssien jakautuessa uudelleen EU:n myötä. Tämä näkyi myös ehdokkaiden argumentaatiossa. Vaikka painotuseroja eri toimintatasoilla oli, ne olivat sekoittuneet keskenään, eikä enää voinut puhua puhtaasti kansallisesta tai kansainvälisestä toiminnasta.

Suomalaista edunvalvontaa EU:ssa korostettiin myös erilaisten konkreettisten teemojen kautta, joissa toimijoiden Eurooppa–poliittiset näkemykset tulivat esille. Virrankoski korosti voimakkaimmin Suomelle olevan edullista kehittää unionia valtioliittona, jolloin sen erityistarpeet ja maakunnat tulee otettua huomioon. Myllerin mielestä tärkeintä oli Suomen kannalta parhaan tuloksen saavuttaminen Euroopan unionissa, jolloin unionin kehitys liittovaltion suuntaan ei tarvittaessa ollut hänelle este. Ehdokkaiden poikkeavista näkökulmista voi havaita heidän hyvin erilaiset lähtökohtansa, tarkasteluryhmänsä ja arvostuksensa federalistisemmän ja antifederalistisemmän ajattelun välillä (ks. Luoma 1995). Keskisuomalainen sekä Helsingin Sanomat pysyttelivät Eurooppa–poliittisissa linjauksissaan melko objektiivisina. Lipposen Keskisuomalaiseen kohdistamista puolueellisuus syytöksistä huolimatta Keskisuomalaisen päätoimittaja Laatikainen ajoi sekä Myllerin että Virrankosken uudelleen valintaa heidän erilaisista puoluetustoistaan ja näkemyksistään huolimatta.

Myller ja Virrankoski toivat Suomen ja maakuntien edun ajamisen käytännön esimerkkinä europarlamentissa Agenda 2000 –ratkaisun, jossa Virrankoski painotti enemmän ratkaisun maatalouspoliittista ja Myller aluepoliittista osaa. Kumpikin lisäksi puhuivat pohjoisen ulottuvuuden merkityksestä Suomelle. Keskisuomalainen ei suoraan esittänyt europarlamentin aikaansaamia konkreettisia maakunnan kannalta edullisia ratkaisuja, vaan sen pääperuste oli edustajien saaminen Eurooppaan myös periferiasta, jonka se sanoi olevan edellytyksenä maakuntien kehittämislle. Helsingin Sanomat korosti muista poiketen europarlamentaarikkojen hoitavan parlamentissa yhteisiä eurooppalaisia asioita, joilla oli vaikutusta Suomeen sen EU-jäsenyyden myötä. Helsingin Sanomien linja oli universaalein ja noudatti eniten Raunion (1998) näkemyksiä europarlamentin toiminnasta ja työstä etenkin eurooppalaisten asioiden parissa.

9.3 Sopivien europarlamentaarikkojen valinta

Toista perustelutyylillä toimijoilla olivat europarlamentaarikkojen valintaa koskevat argumentit, joilla pyrittiin vaikuttamaan äänestyskohteen valintaan. Europarlamenttivaaleissa yhdeksi osallistumisen ongelmaksi ja jopa äänestämättä jättämisen syyksi nousi vaikeus tietää, millaista ehdokasta tulee äänestää. Perinteisten poliitikkoehdokkaiden joukossa ei ollut useita kansalaisille ennestään tuttua henkilöitä, koska osa poliitikkoehdokkaista oli varsin nuoria ja osa enemmän

alueellisia ehdokkaita. Näiden lisäksi vaaleissa oli ehdolla suuri joukko julkkiksia, joiden sopivuutta europarlamenttiin kyseenalaistettiin näiden poliittisen kokemattomuuden vuoksi. Myös edustajien toimintaympäristöt, europarlamentin puolue ryhmät, olivat kansalaisille vieraita. Epäselvyyttä oli siinä, minkälainen puolue ryhmän merkityksen tulisi olla ehdokasvalintaa tehtäessä ja millaisia vaikutusmahdollisuuksia eri puolue ryhmässä oli. Tarkastellut ehdokkaat ja sanomalehdet välittivät omia euroedustajan laatukriteerejään, jotka olivat pääosin melko samanlaisia.

Kaikkien toimijoiden argumenttina ehdokasvalinnassa kuului, että ehdokkaan tuli olla ammattitaitoinen ja asiantunteva. Tätä perusteltiin suomalaisten edustajien vähäisellä lukumäärällä europarlamentissa, jolloin jokaisen edustajan laadun sanottiin olevan tärkeää. Muita perusteita olivat työn tärkeys Suomen kannalta ja vaikeaselkoisuus. Yksi yhteinen pääperustelu kuuluiikin, että Suomi tarvitsee kokeneet ja ammattitaitoiset edustajat Eurooppaan, koska työ on vaativaa ja merkityksellistä Suomen edun kannalta. Suomen etu ja edustajien laatu siis yhdistettiin perusteina. Hyviä viestintätaitoja korostettiin ammattitaidon yhtenä osana, koska toiminta europarlamentissa oli ennen kaikkea keskustelemalla ja virallisen koneiston ulkopuolella tapahtuvaa vaikuttamista. Raunion näkemys parlamentaarikkojen asiantuntemuksen ja kommunikaatiotaitojen tärkeydestä noudatti toimijoiden perusteluja (HS Karismo Anna 25.5.1999). Keskisuomalainen korosti asiantuntevuuden ja ammattitaidon lisäkriteerinä ehdokkaan maakunnallisuutta valinnan määrittäjänä. Myller ja Virrankoski puhuivat myös maakunnallisuudesta ehdokkaan kriteerinä, mutta eivät yhtä suoraan kuin Keskisuomalainen.

Europarlamentin puolue ryhmistä puhuivat Helsingin Sanomat, television vaaliohjelmat ja Myller. Keskisuomalainen uutisoi puolue ryhmistä, mutta jutuista jäi kuva, että puolue ryhmät eivät merkitse suuresti pääkriteerin, maakunnallisuuden rinnalla, äänestyspäätöksessä. Myller korosti suuren puolue ryhmän ensisijaisuutta toimintamahdollisuuksiensa puolesta. Helsingin Sanomat painotti samaa, mutta ei yhtä selvästi. Kummankin argumentaatiosta voi lukea, että suuri puolue ryhmä takaa ainakin vaikutusmahdollisuudet, vaikka Helsingin Sanomat toi esille myös suurten ryhmien kovan ryhmäkuriin. Television vaalikeskusteluissa esitettiin eriäviä näkemyksiä suurissa ja pienissä puolue ryhmässä toimimisesta. Erot perustuivat siihen, mitä puolue ryhmää ehdokas itse edustaisi europarlamentissa. Molemmat näkemykset ovat myös Raunion toteamia, koska hänen mukaansa europarlamentissa päätöksenteko käytännössä perustuu suurimpien ryhmien yhteistyölle ja kompromisseille pienempien ryhmien joko kannattaessa tai vastustaessa. Pienemmissä ryhmässä taas yksittäisen ehdokkaat ääni tulee selvemmin esille ja ryhmäkuri on pienempi. (ks. Raunio1996)

9.4 Mitä kannattaa painottaa, mitä ei?

Kaikkien toimijoiden argumentaatiosta oli havaittavissa varsin positiivinen sävy Euroopan unionin ja europarlamentin toimintaa kuvailtaessa. Europarlamentin työssä esiintyvistä ongelmista mainittiin, mutta niille ei annettu suurta painoa. Äänestysaktiivisuuden oletettaessa olevan alhainen toimijat ilmeisesti kokivat negatiivisen informaation ja europarlamentin toiminnan kyseenalaistamisen edelleen alentavan halua osallistua vaaleihin. Toisaalta joissain tapauksissa negatiivisten seikkojen esiintuomista käytettiin myös perusteena äänestämislle etenkin ehdokkaiden toimesta, jolloin ne toimivat parempaan tulevaisuuteen vaikuttamisen motivoijana.

Myllerin ja Virrankosken perustellessa uudelleenvalintaansa oli heidän etunsa mukaista painottaa hankkimaansa kokemusta ja asiantuntemusta europarlamentista, koska tämä aiempi kokemus oli heille muihin ehdokkaisiin nähden valtti. He pystyivät esittelemään itsensä ansiokkaina europarlamentissa jo toimineina ehdokkaina, joille työn todellisuus ja arkipäivä olivat tuttua. Myller ja Virrankoski pystyivät perustelemaan väitteitään europarlamentin työstä, toiminnasta ja kehityssuunnista vetoamalla tähän konkreettiseen kokemukseensa. Virrankoskelle ja Myllerille oli edullista myös painottaa omaa maakunnallisuuttaan, koska suurin osa molempien äänestäjäkunnasta koostuu maakuntalaista. Maakunta-argumentin käyttämättä jättäminen olisi voinut olla vaalituloksen kannalta riski etenkin Virrankosken kohdalla, koska Virrankosken vuonna 1996 saamista äänistä 88,8 % tuli Vaasan läänin alueelta.

Virrankoskelle oli edullista painottaa edellisten vaalien tulosta, koska keskusta oli vaalien voittaja. Tällä oli mahdollista nostaa puolueen itsetuntoa eduskuntavaaleissa koetun tappion jälkeen ja motivoida keskustan kannattajakuntaa hyvään tulokseen vuoden 1999 eurovaaleissa. Virrankosken oli helppo käyttää puheteemanaan EU:n ja europarlamentin merkitystä maanviljelijöille maanviljelijätaustansa vuoksi. Uskottavuuden luominen ja luottamuksen herättäminen oli tällöin vaivattomampaa, koska hän pystyi maanviljelijänä vetoamaan asioiden koskevan myös itseään. Myllerille oli eduksi painottaa europarlamentin puolueyhmiä toimintaympäristönä ja suurten vaikutusvaltaa pieniin nähden, koska hän itse kuuluu europarlamentin suurimpaan puolueryhmään. Omat toimintaedellytykset oli mahdollista saada näyttämään suuremmilta pienempiä ryhmiä edustavien ehdokkaiden rinnalla edelleen niin valtaa vailla olevassa instituutiossa.

Myllerille ja Virrankoskelle oli epäedullista painottaa edellä mainittua europarlamentin toiminnan tehottomuutta kansalaisten luottamuksen parlamenttia kohtaan ollessa alhaista. Toiminnan

ongelmien voimakas esiintuminen olisi voinut lannistaa äänestäjiä entisestään. Toisaalta Virrankosken oli argumentaatioissaan välillä hyväksi mainita EU:n ongelmista, kuten byrokraattisuudesta ja maataloudelle koituneista vaikeuksista, koska tämän kautta välittyi viesti hänen ymmärryksestään maanviljelijöitä ja heidän vaikeuksiaan kohtaan. Virrankosken oma EU-kanta oli EU-jäsenyyssäänestyksen yhteydessä 1994 kielteinen. Sen edelleen esiintuminen hänen EU-kriittisille kannattajilleen oli ajoittain hyödyllistä, jotta he tiesivät Virrankosken tukevan heitä edelleen vaikeassa tilanteessa. Liittovaltioteeman vahva korostaminen Eurooppa-keskustelussa ei ollut kummankaan kannalta hyväksi, koska liittovaltio-termin ajatellaan herättävän suomalaisissa yleensä edelleen epäluuloa ja vastustusta. Myllerille teema oli kriittisempi, koska hänen näkemyksensä Euroopan unionin kehityksestä olivat valtaosaan muita ehdokkaita nähden melko federalistisia.

Virrankosken ei kannattanut painottaa puheissaan puolueyhmiin merkitystä europarlamentin toiminnassa, koska hän toimii itse liberaaliryhmässä, joka luetaan pieniin puolueyhmiin. Kansalaisille olisi voinut muodostua kuva Virrankosken toimintaympäristöstä vaikutusvallaltaan heikompana verrattuna sosiaalidemokraattien ja kokoomuslaisten ehdokkaiden toimintaympäristöihin. Virrankoskelle oli epäedullista myös painottaa vahvasti EU-jäsenyyteen liittyviä teemoja, koska EU-jäsenyys ja integraation syveneminen ovat hänen kannattajiensa kannalta negatiivinen asia, joista muistuttaminen olisi voinut aiheuttaa lomaannusta. Myös puhuminen europarlamentin vallankasvusta oli epäsuotavaa, vaikka vallankasvu tapahtui suhteessa komissioon ja neuvostoon. EU-jäsenyydestä aiheutuneista seurauksista vahvasti muistuttaminen olisi voinut johtaa uuden ärtymyksen syntymiseen maaseudun ihmisissä, joka olisi voinut johtaa heidän osallistumattomuuteensa. Myllerin ei kannattanut tuoda esille esimerkiksi Agenda 2000 –ratkaisun heikkouksia ja EU-projektien kansallisessa vastarahoituksessa esiintyneitä ongelmia, koska sosiaalidemokraatit olivat hallituspuolueena osavastuussa niiden päätöksenteosta. Edellisiin eurovaaleihin ja niiden tulokseen vetoaminen oli Myllerille myös epäedullista, koska sosiaalidemokraatit olivat vaalien yksi häviäjistä. Tämä olisi voinut lisätä puolueen omien äänestäjien pessimistisyyttä vaaleja kohtaan. Myllerille ei ollut hyödyksi myöskään välittää liian positiivista kuvaa asioiden tilasta Euroopan unionissa. Tämä olisi voinut johtaa passiivisuuteen äänestäjien keskuudessa, koska mahdollisesti äänestäjät olisivat voineet ajatella asioiden hoituvan ilman heidän osallistumistaan. Virrankoski sanoi sosiaalidemokraattien ongelmana edellisissä eurovaaleissa olleen sen, että puolueella ei ollut vaaleissa mitään elintärkeää intressiä ajettavanaan, kuten esimerkiksi keskustalla (VK haastattelu 12.6.1999)

Sanomalehtien kohdalla teemojen painottaminen oli myös erilaista. Helsingin Sanomien lukijakunta on heterogeenisempi joukko kuin Keskisuomalaisen. Helsingin Sanomilla on lukijoita eri puolilla Suomea, mutta lehdellä on kuitenkin enemmän kaupunkilaisiin vetoava ote. Uutisoinnin luonteen tulee tällöin olla yleismaailmallisempaa. Keskisuomalaisen kohdalla oli edullista painottaa spesifimpiä maakunnallisia asioita. Niiden voitiin katsoa koskettavan lukijoita enemmän, koska lukijakunta suureksi osaksi koostuu maakunnan alueella asuvista ihmisistä. Keskisuomalaisen maakuntalehtistatus mahdollisti lehden argumentaatioissa myös enemmän kantaaottavan linjan käytön. Helsingin Sanomien oli taas valtakunnallisena pääsanomalehtenä oltava tasapuolisempi painotuksissaan.

Virrankoskella ja Keskisuomalaisella retoristen keinojen eksplisiittinen käyttäminen oli selvemmin havaittavissa kuin Myllerillä ja Helsingin Sanomilla. Virrankoski ja Keskisuomalainen vetosivat retoriikallaan vastaanottajien alueelliseen tietoisuuteen ja sitä kautta pyrkivät luomaan yhteisöllisyyttä viestinsä läpiviemiseksi. Heidän argumentaatioissaan korostui etenkin läheisyyden luominen kuulijoihin yhteisöllisyyden taustalla. Myllerin ja Helsingin Sanomien retorinen ote oli neutraalimpi. Helsingin Sanomien voi sanoa pyrkineen objektiiviseen informaation välittämiseen. Myllerin retoriikkaa leimasivat auktoriteetteihin vetoamiset vakuuttamisen keinona. Myller perusteli väitteitään monesti vetoamalla hallitukseen ja muihin tunnettuihin poliitikkoihin. Helsingin Sanomat käytti myös auktoriteetteja ja asiantuntijuutta tuomalla esille tutkijoiden näkemyksiä. Helsingin Sanomille ja Myllerille oli lisäksi yhteistä tilastoihin ja faktoihin vetoaminen. Virrankoski teki samaa, mutta hänen sanomansa oli edellisiä spesifimpi. Yhteisenä keinona Keskisuomalaisella, Myllerille ja Virrankoskelle oli vetoaminen äänestämiseen velvollisuutena Myllerin tuodessa sitä esille enemmän demokratian toimimiseen perustaen.

9.5 Sankaruus-syntipukkius ja vastuunkanto

Kysyttäessä, kenellä on vastuu vaaleista, tavallinen vastaus kuuluu, että poliittisilla toimijoilla. Jatkettaessa pidemmälle ja kysyttäessä, miten ja kenellä ensisijassa, ensimmäiseen kysymykseen vastaus löytyy helposti. Poliittisten toimijoiden odotetaan välittävän informaatiota ehdokkaista, puolueiden vaalilinjaista, itse vaaleista ja herättävän myös näin keskustelua. Eurovaalien 1999 kohdalla on mielenkiintoista pohtia, mistä ”kukaan ei äänestä eurovaaleissa” -väite, alunperin nousi. Oli luonnollista pelätä ennakkoon vaalien läpivientiä, koska vaalitalanne oli poikkeava neljät vaalit –tilanne. Mutta miksi juuri eurovaalien ounasteltiin epäonnistuvan? Tavallisin vastaus kuuluu, koska vaalien toimintafoorumi oli tuntemattomin ja kaukaisin, vaaliteemat olivat epäselvät

sekä europarlamentin arvostus ei ollut korkea. Kesääjankohta teki vaaleista lisäksi erittäin vaikeat. Eurovaalien vaikeus tiedostettiin neljät vaalit –vaalisuman vuoksi ensimmäisenä varmasti puolueissa, koska heille tilanne oli tukalin ja tärkein. Rahoituksen suunnittelu ja koneiston mitoitus tuli aloittaa hyvissä ajoin. Pitikö puolueiden näin ollen karsia jotain vaalisumassa ja karsinnan kohteeksi joutuivat eurovaalit? Puolueista tieto eurovaalien ongelmallisuudesta levisi eteenpäin. Näyttää siltä, että äänestämättömyys nousi mediassa eurovaalien aikaan eräänlaiseksi uutisaiheeksi, jota hyödynnettiin. Mutta oliko medialla samanlainen neljät vaalit -ongelma. Pitikö senkin levähtää hetkeksi vaalien keskellä ja ajankohdaksi valittiin eurovaalit?

Ehdokkaiden voi katsoa kantaneen vastuunsa parhaiten. He nostivat työllään vaalien näkyvyyttä ja panostivat vaaleihin suuresti myös taloudellisesti. Työn takana piili voimakas henkilökohtainen kannustin toimia vaalien näkyvyyden aikaansaamiseksi, jota voi pitää myös kaiken toiminnan taustamotiivina. Median vastuunkanto on monimutkaisempi. Edellisiin vaaleihin nähden, joissa uutisointia eurovaalien ympärillä oli runsaasti (ks. Borg 1996a), lähetyksiä oli vähän etenkin televisiossa. Television selityksenä tälle on kesäaika, vaalien yleinen teemattomuus ja puoluejohdon haluttomuus osallistua vaalikeskusteluihin, jonka vuoksi uutisointia oli vaikea järjestää. Jos television puolueita kohtaan kohdistamat vaalien laiminlyöntisyytökset ovat totta, teemojen kehittäminen oli sille vaikeaa. Kuitenkin tästä huolimatta edellisissä vaaleissa uutisointia ehdokkaista oli paljon, huolimatta median väitteistä puolueiden hiljaisuudesta vaalikampanjoiden levittäjänä (ks. Majonen 1999). Mutta miksi uutisoinnin kantavana viestinä oli ”kukaan ei äänestä” ja europarlamentin ongelmien esiintuominen, johon etenkin ehdokkaat kiinnittivät huomiota? Tätä katsottaessa voisi sanoa, että televisio ei tehnyt parastaan eurovaalien uutisoinnissa. Median ”kukaan ei äänestä” –sanoman voi uskoa vaikuttaneen osaltaan kansalaisten asenteisiin eurovaaleja 1999 kohtaan, koska medialla on nykyisin keskeinen rooli äänestäjän ja poliitikon vuorovaikutuksessa ja se toimii yhtenä voimakkaana poliittisena toimijana vaaleissa (Isotalus 1998, 7-8). Tarkastelemani sanomalehdet kantoivat vastuunsa tilanteeseen nähden hyvin. Keski-suomalainen ja Helsingin Sanomat uutisoivat vaaleista ajallisesti lyhyesti, mutta määrällisesti paljon. Lyhyt uutisointiaika on ymmärrettävää eduskuntavaalien läheisyyden vuoksi, jonka takia uutistila ei ollut vapaa aiemmin. Sanomalehdet pyrkivät kannustamaan ja perustelemaan kansalaisille äänestämistä. Samalla ne myös tiedottivat vaaleista ja europarlamentista Helsingin Sanomien keskittyessä etenkin europarlamentin toimintaan ja Keski-suomalaisen antaessa tarkkoja ohjeita myös ehdokasvalinnan suhteen.

Puoluejohdon vastuunkannossa oli arvosteltavaa. Se pysyi hiljaisena kesäkuun alkuun saakka, eikä ollut mukana vaalikampanjoissa. Kommentteja ilmestyi varsinaisesti vasta syyttelyn vaalien laiminlyönnistä alkaessa. Media ja ehdokkaat olivat samaa mieltä puoluejohdon välinpitämättömyydestä. Syytökset olivat ymmärrettäviä, koska etenkin puolueiden tehtävänä on herättää keskustelua vaaleista ja taata niiden näkyvyys (ks. Wiberg 1989). Puoluejohto oli eurovaalikampanjoiden aikana keskittynyt jo enemmän tuleviin presidentinvaaleihin. Puoluejohto voi täten pitää eurovaalien syntipukkina ensi kädessä. EU-koneistoa ja instituution kyvyttömyyttä itse perustella toimintaansa kansalaisille syytettiin voimakkaasti monilla eri tahoilla vaalien aikana. Tässä on varmaan perää, koska jo ensimmäisten vaalien jälkeen kiinnostus eurovaaleja kohtaan oli laimea kaikkialla ja alettiinkin puhua toisen asteen vaaleista (ks. Reif & Schmitt 1989). Suomen kohdalla EU-koneiston vierautta voidaan pitää myös puoluejohdon syynä, koska esimerkiksi Myller totesi haastattelussa (7.6.1999) puoluejohdollekin olevan edelleen epäselvää, mitä europarlamentissa tehdään. Puoluejohdon kiinnostuksen puute europarlamentin toimintaa kohtaan on täten voinut heijastua epäselvyytenä kansalaisille. Keski-suomalainen taas korosti Kokoomuksen Keski-Suomessa laiminlyövän vaalitaistelunsa, jonka vuoksi ehdokkaiden työ vaikeutui ja valitsemiseksi tulo ei ollut mahdollista.

Kansalaisten asema vastuunkantajana riippuu siitä, minkälaisena pitää kansalaisten luonnetta ja vastuuta poliittisena toimijana. Toisin sanottuna siitä, katsooko kansalaisen roolin olevan aktiivinen toimija vai passiivinen vastaanottaja. Kansalaisten yleinen asenne eurovaaleja kohtaan oli epäluuloinen ja vähättelevä. Selityksenä tälle ovat juuri edellä mainitut tiedonpuute sekä median ja puoluejohdon vähättelevä asenne europarlamenttia kohtaan. Kansalaisten vastaanottama informaation määrä on nykyisin suuri ja median paino mielipiteiden muodostukseen on siksi voimakas (ks. Isotalus 1998). Kansalaiset on informaation paljouden vuoksi jossain määrin pakotettuja uskomaa mediaa. Viime kädessä vastuu asioidensa hoidosta on kuitenkin heillä itsellään. Tämän vuoksi vaalien olisi pitänyt kiinnostaa. Helsingin Sanomat toimijana nosti selviten kansalaiset osasylliseksi vaalien laiminlyöjänä. Ehdokkaiden oli mahdotonta syyttää suoraan kansalaisia, koska kyse oli heidän uudelleenvalinnastaan ja äänestäjien suuttuttaminen ei ole tällöin suotavaa. Martikainen (1993, 9) puhuu kansalaisten yleisestä politiikasta irtaantumisesta ja vieraantumisesta. Onko tämä ainoastaan järjestelmän ja puolueiden syy, vai voiko osavastuun passivoitumisesta katsoa kuuluvan myös kansalaisten kasvavalle välinpitämättömyydelle asioidensa hoidon suhteen?

AINEISTO JA LÄHTEET

Myllerin nauhoitetut puheet, kirjoitukset ja tiedotteet

HAASTATTELU Jyväskylässä 7.6.1999. Haastattelun tekijä Katja Rauhansalo.

EUROVAALIT 96/Riitta Myller. Myllerin avustajan Olli Korhosen kokoama raportti vaalikampanjasta 1996 ja sen tuloksista. 1997.

PUHE Jyväskylän Eläkkeensaaja ry:n Maanantai -tilaisuudessa Jyväskylässä 19.4.1999.

PUHE Joensuun APJ:n vappujuhlassa 1.5.1999.

PUHE Joensuun SDP:n valtuustoryhmän koulutustilaisuudessa Joensuussa 11.5.1999a.

PUHE Joensuun Nelistysten koulutustilaisuudessa Joensuussa 11.5.1999b.

PUHE Aluepoliittisessa seminaarissa Varkaudessa 21.5.1999.

PUHE työttömille Rantakievarissa Jyväskylässä 7.6.1999a.

PUHE Äänekosken torilla 7.6.1999b.

RIITTA MYLLER. Sinun äänesi Euroopassa -vaalilehti. Sinun äänesi Euroopassa ry. Painettu 1998

TIEDOTE 1.5.1999. Amsterdamin sopimuksesta syntyy kansalaisten Eurooppa.

Virrankosken nauhoitetut puheet, kirjoitukset ja tiedotteet

HAASTATTELU Jyväskylässä 12.6.1999. Haastatteluntekijä Katja Rauhansalo.

KIRJOITUS 3/1999. Euroopan maatalous USA:n maatalouden jalanjäljillä.

KIRJOITUS 4/1999. EU:n maatalousuudistus ontuu.

POHJANMAAN PUOLESTA VIRRANKOSKI RY. Meidän Suomi -vaalisuunnitelma 1999 vaaleihin. Virrankoski. Vahvan Suomen tie. 1999.

PUHE Keskustan Pirkanmaan piirin vuosittaisessa sääntömääräisessä piirikokouksessa Vesilahdella 10.4.1999.

PUHE Keskustan Keski-Suomen piirin vuosittaisessa sääntömääräisessä vuosikokouksessa Jyväskylässä 17.4.1999.

PUHE tukiryhmän järjestämässä iltatilaisuudessa kuntalaisille Saarijärvellä 16.5.1999.

PUHE Jyväskylän torilla 29.5.1999.

PUHE Keski-Suomen maakuntaseminaarissa Jyväskylässä 22.5.1999.

PUHE Vaalijuhlissa Lapualla 30.5.1999.

PUHE Keski-Suomen keskustalaisille kuntavaikuttajille Kyyjärvellä 3.6.1999.

TIEDOTE 9.6.1999. Suomen Nettotulo EU:sta poliittista satuilua.

TIEDOTE 10.6.1999. Vaalipiirijako uusiksi.

Keskisuomalaisen artikkelit

Kangas Lasse ja Koivumaa Pasi. Minkä tähden? Sunnuntaisuomalainen. 30.5.1999.

Kangas Lasse ja Koivumaa Pasi. Virrankoski ja Myller Väli-Suomen varmat. Sunnuntaisuomalainen. 6.6.1999.

Keskisuomalainen. Elefantit heräsivät eloon. Euroopan parlamentti kasvoi keskustelukerhosta päätöstentekijäksi. 18.5.1999.

Keskisuomalainen. Pääministeri Lipponen arvostelee tiedotusvälineiden EU-uutisoitua. 7.6.1999.

Laatikainen Erkki. Väli-Suomi voi jälleen saada kolme euroedustajaa. Pääkirjoitus 25.4.1999.

Laatikainen Erkki. Väli-Suomesta ainakin kolme euroedustajaa. Pääkirjoitus 8.5.1999.

Laatikainen Erkki. Naistenkin ääni europarlamenttiin. Pääkirjoitus 15.5.1999a.

Laatikainen Erkki. Otetta eurovaaliin maakunnissa, kokoomus! Pääkirjoitus 15.5.1999b.

Laatikainen Erkki. Eurovaalissa maakunnat valppaina. Pääkirjoitus 5.6.1999.

Laatikainen Erkki. Eurovaalihiljaisuus tuottaa outoja ajatuksia. Pääkirjoitus 7.6.1999.

Laatikainen Erkki. Media on syyllinen kun meno takkuu. Pääkirjoitus 8.6.1999.

Laatikainen Erkki. Äänestäminen on kansallisvelvollisuus. Pääkirjoitus 12.6.1999.

Lepoluoto Juhana. Kokoomus ajaa EU:n laajennusta rauhan ja järjestyksen nimissä. 24.5.1999.

Ojamies Minna. Pienikin voi vaikuttaa EU:ssa. 27.5.1999.

Ojamies Minna. EU-koneisto alistui kansallisen lainsäädännön. 8.6.1999.

Peltokangas Matti. Jäähdyttelijät, kiihdyttelijät ja onnenonkijat kisaavat EU-vaaleissa. Sunnuntaisuomalainen. 6.6.1999.

Pänkäläinen Seppo. Mepit hyviä pitämään huolen omista eduistaan. 8.6.1999.

Helsingin sanomien artikkelit

Aaltonen Jarmo. Kokoomus nousi eurovaaleissa suosituimmaksi puolueeksi. 5.6.1999.

Akkanen Juha. Konkaridemarit etusijalla europarlamenttiin. 9.6.1999.

Helsingin Sanomat. Kristilliset: EU-vaalit liitettävä kunnallisvaalien yhteyteen. 4.6.1999.

Helsingin Sanomat. Kommunistinen työväenpuolue: Älkää äänestäkö. 7.6.1999a.

Helsingin Sanomat. Lipponen: Media lietsoo alhaista äänestysaktiivisuutta. 7.6.1999b.

Helsingin Sanomat. Mielipidekysely: Henkilö tärkein eurovaaleissa. 7.6.1999c.

Helsingin Sanomat. Nukkuvia 100 miljoonaa. 13.5.1999.

Helsingin Sanomat. Sauri: Kiinnostus eri vaaleihin ajasta jäljessä. 11.6.1999.

Helsingin Sanomat. Siimes: Media on osasyllinen vaalilaimenteen. 6.6.1999.

Hämäläinen Unto. Arinan jupakka sulki EU-vaaliehdokkaiden vaalirahan antoa. 14.5.1999.

Hämäläinen Unto. Keskustan kentällä keskitetään ääniä. 7.6.1999.

Karismo Anna. EU-parlamentissa valta on kahden kauppaa: Sosiaalidemokraatit ja konservatiivit sumplivat isot asiat. 25.5.1999.

- Kivinen Olli. EU-parlamentti vahvistunut nopeasti. Kolumni 6.5.1999.
- Mölsä Jouni. Eurodemarit odottavat Suomelta vahvaa panosta EU-puheenjohtajana. 9.6.1999.
- Mölsä Jouni. Ammattipoliitikot alakynnessä kokoomuksen suosiomittauksissa. 12.6.1999.
- Oksanen Annukka. EU-parlamentaarikkojen palkoista taas kiistaa. 5.5.1999.
- Oksanen Annukka. Takaisin haluavat paiskivat töitä loppuun saakka. 19.5.1999.
- Oksanen Annukka. Suurin osa entisistä edustajista jo kokeneita ammattipoliitikkoja. 28.5.1999a.
- Oksanen Annukka. Ihana Gina, mahtava Silvio vai raisu Paolo? 28.5.1999b.
- Oksanen Annukka. Eurokansa käy vaaliurnille jo tänään Britanniassa, Hollannissa ja Tanskassa. 10.6.1999.
- Pennanen Erkki. Herätys, vaalit ovat ovella. Kolumni 1.6.1999.
- Pulkkinen Pauliina. Valta lymyää valiokunnissa, poliittisissa ryhmissä ja käytävillä. 19.5.1999.
- Rautio Paavo. Ehdokkaita ralliautoilijasta meteorologiin. 5.5.1999.
- Rautio Paavo. Suomi lähettää kolmannet euroedustajansa maailmalle. 13.5.1999a.
- Rautio Paavo. Suhteellinen vaalitapa ensimmäistä kertaa kaikissa unionimaissa. 13.5.1999b.
- Rautio Paavo. EU-parlamentti saa tahtonsa läpi yhä useammin. 15.5.1999a.
- Rautio Paavo. Komission ero oli mittavin voimannäyttö. 15.5.1999b.
- Rautio Paavo. Suuret ryhmät pysyvät yhtenäisinä, suomalaiset pysyvät rivissä. 25.5.1999.
- Rautio Paavo. Tutkija arvioi: Puolueiden euro-ohjelmat kehittyneet. 1.6.1999.
- Rautio Paavo. Suomalaisedustajat ovat tulotilastossa häntäpäättä. 8.6.1999.
- Sainio Juha. Lontoossa eurovaalit eivät innosta väittelyihin. 31.5.1999.
- Sippola Anna-Riitta. Hautala: Eturivin poliitikot vaalien rintamakarkureita. 10.6.1999.
- Uotila Panu. Joka toinen nuori jätti äänestämättä viime eduskuntavaaleissa. 28.5.1999.
- Uotila Panu. EU-ehdokkaat eivät paljasta rahoittajiaan. 4.6.1999.
- Uotila Panu. Esko Aho ilmoitti suostuvansa keskustan presidenttiehdokkaaksi. 5.6.1999.
- Uotila Panu. Pienpuolueet hätistävät EU-kriittisiä urnille. 11.6.1999a.
- Uotila Panu. Rintamassa myös EU-myönteisiä. 11.6.1999b.
- Vuoristo Pekka. Pelekäkkönä äänestää? 29.5.1999.
- Vuoristo Pekka. EU-vaalien ydinkysymys vasemmistoliitossa: Kuka Seppäselle Seuraajaksi? 8.6.1999.

Televisioaineisto

MTV3: Kymmenen Uutiset. 8.6.1999 klo 22.00.

NELONEN. Nelosen Uutiset. 2.6.1999 klo 19.00.

YLE:n TV1. A-Studio. Atlas. 9.6.1999 klo 21.00.

YLE:n TV1. Eurovaalit –99 lähetys. 19.5.1999 klo 21.00.

YLE:n TV1. Eurovaalit –99 vaalikeskustelu. 2.6.1999 klo 21.00.

YLE:n TV1. Eurovaalit –99 vaalikeskustelu. 10.6.1999 klo 21.00.

LÄHTEET

BEETHAM, David (1991): *The Legitimation of Power*. MacMillan, London.

BLONDEL, J., SINNOTT, R., & SVENSSON, P.: *People and Parliament in the European Union: Participation, Democracy, and Legitimacy*. Clarendon Press, Oxford 1998.

BORG, Sami (1996a): Vuoden 1996 kunnallis- ja eurovaalien tulokset: tulkintaa ja johtopäätöksiä. *Kunnallistieteellinen aikakauskirja*. 1996/4.

BORG, Sami (1996b): *Velvollisuus vaikuttaa*. Acta Universitatis Tamperensis, ser A vol. 491. Tampereen yliopisto.

BURKE, Kenneth (1969): *A Rhetoric of Motives*. University of California Press.

HELLSTEN, Villiina (1999): Edustuksellisuuden ongelma Euroopan parlamentin vaaleissa. *Politiikka* 1999/3.

HIX, Simon (1998): Elections, Parties and Institutional Design: A Comparative Perspective on European Union Democracy. *West European Politics* 21, 1998/2.

HÄRKÖNEN ELINA (1999): Ensimmäiset europarlamenttivaalit Suomessa: toisen asteen vaalit? Teoksessa *Eurovaalit Suomessa 1996. Vaaliumusta päätöksenteon arkeen*. Toim. T. Martikainen & K. Pekonen. Yleisen valtio-opin laitos Helsingin yliopisto, Tutkimuksia No 10.1999.

ISOTALUS, Pekka (1998): *Johdanto: Poliittinen viestintäkulttuuri lähtökohtana*. Teoksessa *Kaveri vai Peluri. Poliittikko mediassa*. Atena Kustannus Oy, Jyväskylä.

JUSSILA, Eila (1994): *Euroopan integraatioprosessi ja periferia-alueiden teollisuus*. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja. Sarja D-7. Turku.

KAKKURI-KNUUTTI, Marja-Liisa & HALONEN, Ilpo (1999): *Argumentaatioanalyysi ja hyvän argumentin ehdot*. Teoksessa: *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. Toim. M-L. Kakkuri-Knuutti. Gaudeamus Tampere.

KARVONEN, Erkki (1999): *Elämää mielikuva yhteiskunnassa. Imago ja maine menestystekijöinä myöhaismodernissa maailmassa*. Gaudeamus. Oy Yliopistokustannus University Press Finland, Tampere.

KAUPPI, Niilo (1997): *Kohti post-absoluuttista valtiota? EU-tutkimus haasteena politiikan tutkimukselle*. *Politiikka* 1997/1.

KEMILÄINEN, Marjut (1998): *TV-tutusta euroedustajaksi*. Teoksessa: *Kaveri vai Peluri. Poliittikko mediassa*. Toim. P.Isotalus. Atena Kustannus Oy, Jyväskylä 1998.

LAMBERG, Juha-Antti (1998): *Eurovaalit ja puolueiden kampanjarahoitus*. Kanava 1998/1.

LODGE, Juliet (1979): *The European Elections of 1979: A Problem of turnout*. *Parliamentary Affairs* 32 : 4.

LODGE, Juliet (1996): *The European Parliament*. Teoksessa: *The European union: how democratic is it?* SAGE Publications, London.

LUOMA, Raimo (1995): *Euroopan parlamentin valta ja vastuu*. Painatuskeskus Oy, Helsinki.

- MARSH, Michael (1998): Testing the Second-Order Election Model after Four European Elections. *British Journal of Political Science* 1998/28.
- MARTIKAINEN, Tuomo (1993): Irtaantuminen politiikasta. Helsinki suunnannäyttäjänä. Helsingin kaupungin tilastokeskuksen tutkimuksia, 13:1993.
- MARTIKAINEN, Tuomo & PEKONEN, Kyösti (1999): Kansalaiset ja Euroopan unioni. Teoksessa Eurovaalit Suomessa 1996. Vaaliumusta päätöksenteon arkeen. Toim. T.Martikainen & K.Pekonen. Yleisen valtio-opin laitos Helsingin yliopisto, Tutkimuksia No 10. 1999.
- MAJONEN, Pia (1999): Kauniita ja rohkeita vai aatteellisia ammattipolitiikkoja? Suomen eurovaalien vaaliteemat ja vaalikampanjointi 1996. Teoksessa: Eurovaalit Suomessa 1996. Vaaliumusta päätöksenteon arkeen. Toim. T.Martikainen & K.Pekonen. Yleisen valtio-opin laitos Helsingin yliopisto. Tutkimuksia No 10 1999.
- PAASI, Anssi (1998): Alueiden renessanssi ja identiteettipuhe. Teoksessa Missä on tässä? Toim. Hänninen S., SoPHI, Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 18. Gummerus kirjapaino, Saarijärvi.
- PARVIKKO, Tuija (1998): Neljät vaalit: uusi pelitilanne. *Politiikka* 1998/3.
- PEKONEN, Kyösti (1999): Suomen ensimmäisten eurovaalien alustilanne: kansalaisten suhtautuminen Euroopan unioniin. Teoksessa: Eurovaalit Suomessa 1996. Vaaliumusta päätöksenteon arkeen. Toim. T.Martikainen & K.Pekonen. Yleisen valtio-opin laitos. Helsingin yliopisto Tutkimuksia No 10 1999.
- PINDER, John (1995): Euroopan unioni. Erään yhteistyön historia. Karisto Oy, Hämeenlinna.
- RAUNIO, Tapio (1996): Party Group Behaviour in the European Parliament. *Acta Universitatis Tamperensis ser A vol. 521*.
- RAUNIO, Tapio (1998): Euroopan unionin toimivalta ja päätösmenettelyt. Teoksessa: Päätöksenteko Euroopan unionissa. Selkeä johdatus monimutkaiseen vallankäyttöön. Toim. T.Raunio & M.Wiberg. Gaudeamus Tampere.
- RAUNIO, Tapio & WIBERG, Matti (1995): Enemmistö eurooppalaisista kannattaa integraatiota mutta ei innosta palaen: Eurooppalainen mielipideilmasto eurobarometriin valossa. *Politiikka* 1995/4.
- RAUNIO, Tapio & WIBERG, Matti (1996): Kansan valitsema, kansan unohtama. Euroopan parlamentti eurobarometriin valossa. *Ulkopolitiikka* 1996/1.
- RAUNIO, Tapio & WIBERG, Matti (1998): Europarlamentin vaalit uudistettava. *Helsingin Sanomat* 18.11.1998.
- RAUNIO, Tapio & WIBERG, Matti (1999a): Parlamentti ilman äänestäjiä. Miksi kansalaiset eivät äänestä eurovaaleissa? *Ulkopolitiikka* 1999/2.
- RAUNIO, Tapio & WIBERG, Matti (1999b): Valtaa eurokansalle. Miten Euroopan unionin demokratiavaje voidaan poistaa? *Politiikka* 1999/3.
- REIF, Karlheinz & SCHMITT, Hermann (1989): Nine Second-order National Elections - a Conceptual Framework for the Analysis of European Election Results. *European Journal of Political Research* 8 : 1.
- RÄSÄNEN, Iisa & BLEICHER, Joe (1998): Luonnollisen yhteisön tuottaminen Suomessa ja Britanniassa. Oman maan isännyydestä valtiolaivan johtajiin ja saarilinnoinnukseen. Teoksessa: Kansallisvaltion kielioppi. Toim. M. Keränen. SOPHI, Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, Jyväskylä.
- SUMMA, Hilikka (1996): Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan. Teoksessa pelkkää retoriikkaa. Tutkimuksen ja politiikan retoriikat. Toim. K.Palonen & H.Summa. Vastapaino.
- SUOJANEN, Päivikki (1997): Etnograafisia havaintoja politiikan ja uskonnon ammattikielestä Suomessa. Teoksessa: Kielen vallassa. Näkökulmia politiikan, uskonnon ja julkishallinnon kieleen. Toim. M.Mälkiä & K.Stenvall. Tampere University Press.
- Suur Jyväskylä lehti 9.6.1999. ”Täyttä roskaa”

TILASTOKESKUS (1996). Europarlamenttivaalit 1996. Helsinki.

TILASTOKESKUS (1999). Europarlamenttivaalit 1999. Helsinki.

YLIKOSKI, Petri (1999): Kuinka argumentti voi epäonnistua? Teoksessa: Argumentaatioanalyysi ja hyvän argumentin ehdot. Teoksessa: Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot. Toim. M-L. Kakkuri-Knuutila. Gaudeamus Tampere.

WAEVER, Ole (1995): Europe since 1945: Crisis to Renewal. Teoksessa: The History of the Idea of Europe. Eds. K. Wilson & J. van der Dussen. London.

WIBERG, Matti (1989): Kuka on äänessä, kun asiantuntija puhuu. Poliitikka 1989/4.

Internet-lähteet

Amsterdamin sopimus: Käyttäjän opas. <http://europa.eu.int/scadplus/leg/fi/lvb/a09000.htm> 16.5.2000 klo 16.00

Keskustan Eurooppa-ohjelma. <http://www.keskusta.fi/ohjelma/eurooppaphj.htm> 6.2.1999 klo 11.25

Keskustan alueohjelma. Suomella ei ole varaa keskittämiseen. Keskustan puoluehallitus 21.1.1998.
<http://www.keskusta.fi/ohjelma/alueohj.htr>

SDP:n ehdokasesittelyt/Riitta Myller. Elämässä mukana - SDP. <http://www.sdp.fi/vaalit/es-myller.htm> 6.4.1999 klo 11.24